

TÜRK VE FRANSIZ
DİPLOMATİK ARŞİV BELGELERİYLE

100.yılında

ALEMDAR VAPURU
OLAYI

T.C.
DIŞIŞLERİ BAKANLIĞI
Diplomatik Arşiv Dairesi Başkanlığı

TÜRK VE FRANSIZ DİPLOMATİK ARŐIV BELGELERİYLE

100. YILINDA ALEMDAR VAPURU OLAYI

2. Baskı
Ankara 2023

T.C.
DIŞIŞLERİ BAKANLIĞI
Diplomatik Arşiv Dairesi Başkanlığı

Proje Sorumlusu
Yavuz Selim Kıran, Dışışleri Bakan Yardımcısı

Proje Yöneticisi
Büyükelçi Engin Yürür, Genel Müdür

Editör
Doç. Dr. Evrim Şencan Gürtunca

Yayın Kurulu
Büyükelçi Engin Yürür, Genel Müdür
Dr. Yusuf Turan Çetiner, Gn. Md. Yrd.
Mehmet Erdoğan, Dışışleri Uzmanı
Serkan Sönmez, Dışışleri Uzmanı

Osmanlıca Çeviri Yazı
Ümran Budak
Nursenem Çakır
Zekiye Uyanık
Sevilay Demirezen
İzzettin Kaya

Osmanlıca Düzelti
Mehmet Erdoğan

Fransızca Daktilografi
Volkan Öz
Selin Eroğlu
Nesrin Dalkılıç

Baskı
Matsa Basımevi

Kapak Tasarım
Ülker Bora

ISBN
978-975-7307-76-1

Sertifika
44678

1. Baskı 2021

**TÜRK VE FRANSIZ
DİPLOMATİK ARŞİV BELGELERİYLE**

100. yılında

ALEMDAR VAPURU

OLAYI

ÖNSÖZ

Millî Mücadelemizin yegâne deniz muharebesi olan Alemdar Vapuru Olayı'nın 100. yılında bir yayın hazırlanması kararlaştırılmış, Bakanlığımız Diplomatik Arşivinde tespit edilen Osmanlıca ve Fransızca belgeler incelenmiş, Osmanlıca olanların tamamının çeviri yazıları yapılmış ve toplam 40 belge yayın için seçilmiştir.

Alemdar Vapuru Olayı'nın, tarafiki ülkenin bakış açısıyla bütüncül biçimde analiz edilmesinin iki ülkenin muhafaza ettiği yüzyıllık belgelerden oluşan bir seçkinin hazırlanmasıyla mümkün olabileceği düşüncesiyle, Diplomatik Arşiv Başkanlığımızca Fransa Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı Diplomatik Arşiv Direktörü Nicolas Chibaeff'le Fransa'nın Türkiye Büyükelçisi Hervé Magro vasıtasıyla temas edilmiştir. Önerimize olumlu yaklaşan Fransız tarafının gönderdiği belgeler üzerinde yapılan inceleme sonucunda 16 belgenin seçilmesi suretiyle, 56 belgelik mevcut seçki ortaya çıkmıştır. Bu yayın Türk Diplomatik Arşivinin bir başka ülke diplomatik arşivinin belgelerini de içermek suretiyle hazırladığı ilk yayın olma özelliğini haizdir.

Bazı belgelerin okunamayacak kadar karanlık veya silik olması nedeniyle, seçkide belgelerin orijinallerinin fotoğraf veya resim formatında sunulması yerine yeniden yazılması tercih edilmiştir. Diğer yandan, araştırmacılara azami yarar sağlaması açısından Osmanlıca belgelerin çeviri yazıları kullanılmıştır.

Osmanlı Türkçesinin ses incelikleri ve noktalama işaretleri dâhil olmak üzere Türk alfabesine uyarlanmasında standart olmaması nedeniyle, sözkonusu belgeler üzerinde uzmanlar tarafından titizlikle çalışılmış ve çeviri yazılarda istikrar sağlanması için azami dikkat gösterilmiştir. Belgelerde yer alan, bir kısmının kullanımı günümüzde de devam eden bazı kelimelerin Türk Dil Kurumu Yazım Kılavuzuyla farklılık göstermesi bu kapsamda değerlendirilebilecektir. Öte yandan her iki dildeki belgelerin telgrafla iletilmesi ve deşifre edilmesi sırasında zamanın güç şartlarına bağlı olarak bazı yazım yanlışlarının oluştuğu görülmüş, bunlara da anlam değişikliklerine yol açmadığı sürece

müdahalede bulunulmamıştır. Yapılan az sayıdaki düzeltme köşeli parantez içinde gösterilmiştir.

Bu belge seçkisi, Alemdar Vapuru Olayı'nın başlangıcını, gelişimini, Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti ile yerel yetkililerin kararlı ve sağduyulu tutumlarını ve Fransız yetkililerin sıcak çatışmanın etkileri sürmekteyken iki ülke arasında yaklaşan barış dönemini doğru yorumlayan yaklaşımlarını kronolojik sırada, Türk ve Fransız arşiv belgeleriyle birlikte araştırmacıların hizmetine sunan bir yayın olma amacını taşımaktadır. Seçkinin, bu özellikleriyle birçok kaynakta Alemdar Anlaşması olarak anılan uzlaşmanın Millî Mücadelemizdeki önemli yerinin anlaşılmasına katkıda bulunacağına inanıyoruz.

Projenin belirlenmesi, belgelerin seçimi ve yayına hazırlanması sürecindeki değerli emek ve katkıları için Doç. Dr. Evrim Şencan Görtunca'ya, tüm desteği için Büyükelçi Hervé Magro'ya ve titiz araştırmaları sonucu saptadıkları belgeleri ileten Direktör Nicolas Chibaeff ve çalışma arkadaşlarına teşekkürlerimizi sunarız.

Büyükelçi Engin Yürür
Genel Müdür

PREFACE

1921 est une année marquante de la relation entre la France et la Turquie. C'est celle de la signature de l'accord d'Angora, le 20 octobre 1921 par l'envoyé spécial du Gouvernement de la République française, Henry Franklin-Bouillon, et le Ministre des Affaires étrangères du Gouvernement de la Grande Assemblée nationale de Turquie, Yusuf Kemal Bey (Tengirşenk), qui mit fin aux hostilités entre nos deux pays et ouvrit la voie à l'établissement, quelques années plus tard, de relations diplomatiques entre la France et la nouvelle République de Turquie.

Cet accord fut le fruit d'un long travail diplomatique dont il avait été possible d'avoir un premier aperçu dans la résolution de l'affaire de l'Alemdar, un épisode moins connu de la relation entre nos deux pays, mais qui avait déjà permis de démontrer que les deux parties avaient la volonté de trouver un règlement pacifique à leurs différends. D'une certaine manière, cette affaire a confirmé la reconnaissance désormais inéluctables des nouvelles autorités turques par le gouvernement français.

Je suis, dans ce cadre, très heureux que nous puissions donner, au travers de cet ouvrage, une vision croisée des positions des parties. Cela permet d'avoir une meilleure compréhension des enjeux mais aussi des processus de décision ainsi qu'un aperçu de la mécanique diplomatique à l'œuvre des deux côtés.

Je tiens donc particulièrement à remercier le directeur des archives diplomatiques turques, Ambassadeur Engin Yürür, pour son initiative et sa disponibilité à ouvrir son ouvrage à nos archives ainsi que son homologue français, M. Nicolas Chibaeff, pour la mise à disposition des documents qui sont reproduits ici. Je salue également le travail réalisé par la professeure Evrim Şencan Görtünca qui a sélectionné et mis en lumière ces documents. Je ne peux que souhaiter que l'échange sur une valorisation de nos fonds respectifs se poursuive, grâce à leur collaboration, dans les mois à venir.

Hervé Magro
Ambassadeur de France en Turquie

İÇİNDEKİLER

Önsöz	III
Préface	V
İçindekiler	VII
Millî Mücadele'nin Vapuru	XIX
Belge 1 Ereğli Liman Reisinin Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Riyasetine gönderdiği Alemdar Vapuru'nun Kuruçeşme'den kaçırılarak Ereğli Limanı'na getirildiğini, lodos nedeniyle kömür ikmali yapılamayan geminin burada emniyete alındığını bildiren 24/25.1.1921 tarihli telgraf.	3
Belge 2 Ereğli Liman Reisinin Ankara Müdafaa-i Milliye Vekâletine gönderdiği, Alemdar Vapuru'nun Ereğli Limanı'ndan ayrılmasının ardından Fransız muhribi tarafından yakalandığına dair 27.1.1921 tarihli telgraf..	4
Belge 3 Zonguldak Mutasarrıfı Nusret Bey'in Hariciye Vekâletine gönderdiği, Alemdar Vapuru'nun müsadere edilmesini Fransız askerî makamları nezdinde protesto etmesine karşın, vapurun Yüzbaşı Tilly komutasındaki Fransız askerlerle İstanbul'a hareket ettiğini bildiren 27.1.1921 tarihli şifre telgraf.	5
Belge 4 Kastamonu ve Havalisi Kumandanı Muhiddin Paşa'nın Müdafaa-i Milliye Vekâletine gönderdiği, Alemdar Vapuru'nun bir Fransız muhribi tarafından yakalanarak İstanbul'a götürülürken kendini kurtardığını ve çatışarak Ereğli'ye döndüğünü, çatışmada bir şehit verildiğini, beş Fransız askerinin esir alındığını, vapurun Ereğli Limanı'nda batırılması emrinin tebliğ edildiğini bildiren 27.1.1921 tarihli şifre telgraf.	7

- Belge 5** Kastamonu ve Bolu Havalisi Kumandanı Muhiddin Paşa'nın Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Riyasetine gönderdiği, Fransız esirlerin Ereğli'den uzaklaştırılmalarına ilişkin emrini ve esirlerin iade koşullarının Fransız askerî yetkililerine iletildiğini bildiren 28.1.1921 tarihli telgraf. 9
- Belge 6** Kastamonu ve Bolu Havalisi Kumandanı Muhiddin Paşa'nın Zonguldak Mutasarrıfı Nusret Bey'den aldığı, Fransız kumandanın Alemdar Vapuru'nun kaçırılmasına ve çıkan çatışmaya ilişkin ifadelerini ve esirlerin iadesine ilişkin talebini nakleden 28.1.1921 tarihli telgraf. Muhiddin Paşa tarafından Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Riyasetine aynı tarihte iletilmiştir. . 11
- Belge 7** Mutasarrıf Nusret Bey'in görüştüğü Sénagalais torpidosu kumandanının, Amiral Dumesnil'in Waldeck Rousseau zırhlısıyla Ereğli Limanı'na gelmekte olduğunu ve burada üzücü bir olay meydana gelmeden esirlerin iadesini beklediklerini belirttiğini, kendisinin de cevaben esirlerin iade koşullarını yinelediğini bildiren 28.1.1921 tarihli telgraf. 14
- Belge 8** Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Reisi Vekili Fevzi Paşa'nın, Fransız esirlerin iadesinin ertelenmesine ilişkin Kastamonu ve Bolu Havalisi Kumandanlığına gönderdiği 28.1.1921 tarihli telgraf. 17
- Belge 9** Muhiddin Paşa'nın Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Riyasetine Alemdar Vapuru Olayı'nı özetlediği ve Fransız esirlerin iadesi konusunda talimat istediği 28.1.1921 tarihli telgraf. 18
- Belge 10** Fransa'nın İstanbul Yüksek Komiserliğinin Fransız Dışişleri Bakanlığına gönderdiği, Alemdar Vapuru'nun Ereğli yakınlarında yakalandığı, çıkan çatışma sonunda vapurun Ereğli'ye döndüğü ve esirlerin kurtarılması amacıyla Ereğli'ye takviye zırhlıların yollandığına dair 28.1.1921 tarihli telgraf. 20

- Belge 11** Fransa Denizcilik Bakanlığının Fransız Dışişleri Bakanlığına gönderdiği, Alemdar Vapuru'nu 80 borda numaralı avcı botunun yakaladığını, ancak, vapura çıkan beş Fransız askerinin Türk mürettebat tarafından ele geçirildiğini ve götürüldükleri Ereğli'de Mutasarrıfın askerlerin iadesini reddettiğini bildiren 28.1.1921 tarihli şifre telgraf. 21
- Belge 12** Zonguldak Mutasarrıfı Nusret Bey'in Fransız kumandanları Yarbay Crétin ve Amiral Dumesnil'in yaveri ile yaptığı görüşmelere ilişkin Hariciye Vekâletine gönderdiği 29.1.1921 tarihli telgraf. Telgrafın devamında Amiral Dumesnil'in Mutasarrıf Nusret Bey'e ve Kastamonu Ordu Kumandanlığına gönderdiği iki ayrı mesajı ve çevirileri yer almaktadır. .. 22
- Belge 13** Mutasarrıf Nusret Bey'in Dâhiliye Vekâletine gönderdiği, Fransa tarafından misilleme yapılabileceğine dair 29.1.1921 tarihli şifre telgraf. 26
- Belge 14** Mutasarrıf Nusret Bey'in Hariciye Vekâletine gönderdiği, Alemdar Vapuru'nun 26-27.1.1921 gecesi Baba Burnu'nda Fransız avcı botu tarafından yakalandığını bildiren 29.1.1921 tarihli şifre telgraf. 27
- Belge 15** Kastamonu ve Bolu Havalisi Kumandanı Mirliva Muhiddin Bey'in Hariciye Vekâletine gönderdiği, esirlerin iadesi konusunun ertesi gün öğleye kadar çözülmesi mümkün olmadığı takdirde misilleme yapılmasının beklendiğine dair 29.1.1921 tarihli şifre telgraf. 28
- Belge 16** Muhiddin Paşa'nın Müdafaa-i Milliye Vekâletine gönderdiği, esirlerin iadesine ilişkin müzakerelere dair 29.1.1921 tarihli şifre telgraf. 29
- Belge 17** Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Reisi Vekili Fevzi Paşa'nın Hariciye Vekâletine gönderdiği, esirlerin iadesine dair yerinde yapılan müzakereleri bildiren ve izlenecek yol hakkında vekâletin kanaatini soran 29.1.1921 tarihli şifre telgraf. .. 30

- Belge 18** Mutasarrıf Nusret Bey'in Ankara Hariciye Vekâletine gönderdiği, Fransız Amiralinin (Dumesnil) iletmiş olduğu Notanın cevaplandırılması için verdiği süreyi 31 Ocak Pazartesi sabahına kadar uzattığını bildiren 30.1.1921 tarihli şifre telgraf. 31
- Belge 19** Hariciye Vekili Ahmed Muhtar Bey'in Zonguldak Mutasarrıflığına gönderdiği, Ankara'nın esirleri iade etmemeye karar verdiğini ve emrivakilere karşı hazır olunmasını bildirdiği 30.1.1921 tarihli şifre telgraf. 32
- Belge 20** Hariciye Vekili Ahmed Muhtar Bey'in Kastamonu ve Bolu Havalisi Kumandanlığına, Fransa ile harp hâlinde olduğu cihetle, Fransız esirlerin iadesinin mümkün olmadığını, Alemdar Vapuru'nun kurtarılmasının takdire şayan bir fedakârlık teşkil ettiğini, Fransızların herhangi bir hareketine karşı önlem almaya hazır olmakla beraber, TBMM Hükûmetinin buna mecbur kalmamayı ümit ettiğini bildiren 30.1.1921 tarihli şifre telgraf. 33
- Belge 21** Fransa'nın İstanbul Yüksek Komiserliğinin Fransız Dışişleri Bakanlığına, Zonguldak Mutasarrıfının esirlerin iadesi için öne sürdüğü koşulları ve İstanbul Hükûmetinin Mustafa Kemal Paşa'dan esirlerin iade edilmesini emretmesini rica ettiği bir telgraf gönderdiğini bildiren 31.1.1921 tarihli şifre telgraf. 35
- Belge 22** Sadrazam Tevfik Paşa'nın Londra Konferansı öncesinde Fransa'nın müzahir görünmesi nedeniyle Mustafa Kemal Paşa'dan Fransız esirlerin iadesini rica ettiği 30-31.1.1921 tarihli şifre telgraf. 36
- Belge 23** Mutasarrıf Nusret Bey'in Hariciye Vekâletine gönderdiği, esirlerin iadesine dair zaman kazanılmış olduğunu bildiren 31.1.1921 tarihli şifre telgraf. Telgrafta, Amiral Dumesnil'in biri Ankara Hükûmetine esirlerin iadesi için

verilen sürenin 2 Şubat saat 12.00'ye kadar uzatıldığını, diğeri bu telgrafın geciktirilmesi hâlinde sorumluluğun Mutasarrıf Nusret Bey'e ait olacağını bildiren iki Notasının Türkçe ve Fransızca suretleri gönderilmiştir. 37

Belge 24 Fransa'nın İstanbul Yüksek Komiserliğinin Doğu Akdeniz Filosu Kumandanı Amiral de Bon'un telgrafına atfen Fransız Dışişleri Bakanlığına gönderdiği, Amiral Dumesnil'in esirlerin 48 saat içinde iade edilmemesi hâlinde Zonguldak Mutasarrıfı ve yetkililerinin tutuklanmalarını, Ereğli Bölgesinin ablukaya alınmasını ve vatandaşlarına kötü muamele yapılması hâlinde savaş gemilerinin Ereğli Limanı'nda Alemdar Vapuru'nu imha etmesini içeren misillemelerde bulunmasına ilişkin 31.1.1921 tarihli şifre telgraf. Telgrafta, ayrıca Mustafa Kemal Paşa'nın Alemdar Vapuru'nu ve esirleri iade etmeyi reddedeceği, bu nedenle güç kullanmanın gerekeceği ve esasen bölgedeki Fransız askerî yetkililerin Zonguldak'tan kömür alınmasına ihtiyaç kalmadığı gerekçesiyle bölgenin boşaltılması düşüncesinde oldukları belirtilmektedir. 41

Belge 25 Fransa Denizcilik Bakanlığının Fransız Dışişleri Bakanlığına gönderdiği, Amiral de Bon'un esirlerin iadesi konusunda millicilerin cevabının tatminkâr olmaması hâlinde, Alemdar Vapuru'nun imha edilmesini ve Zonguldak makamlarına karşı ağır misillemeler yapılacağını içeren ültimatom ileteceğini bildirdiği 31.1.1921 tarihli şifre telgraf. 43

Belge 26 Kumandan Muhiddin Paşa'nın Müdafaa-i Milliye Vekâletine gönderdiği, esirlerin iade edilmemesi nedeniyle Fransızların Ereğli'ye çıkarma yapmaları hâlinde verilecek karşılığa dair 31.1.1921 tarihli şifre telgraf. Telgrafta, ayrıca üç Fransız askerin cenaze töreninin yapıldığı bildirilmektedir. 44

- Belge 27** İstanbul'dan Fransa Genelkurmay Başkanlığına gönderilen, Alemdar Vapuru Olayı'nın gelişimini bir bütün hâlinde özetleyen 31.1.1921 tarihli şifre telgraf. 45
- Belge 28** İstanbul'dan Denizcilik Bakanlığına gönderilen, Fransa tarafından yapılacak misillemelerin ve Kemalistlerin esirlerin iadesine dair koşullarının bildirildiği 31.1.1921 tarihli şifre telgraf. 47
- Belge 29** Mutasarrıf Nusret Bey'in Dâhiliye ve Hariciye Vekâletlerine gönderdiği, esirlerin iadesi koşullarının Fransız askerî yetkililerince kabul edilmediğini bildirdiği 1.2.1921 tarihli şifre telgraf. Amiral Dumesnil'in Zonguldak Mutasarrıfı Nusret Bey'e gönderdiği, Fransız esirlerin iadesinden önce hiçbir müzakerede bulunulmayacağına ilişkin mektubu ve Osmanlıca tercümesi. 50
- Belge 30** Hariciye Vekili Bekir Sami Bey'in Fransa'nın İstanbul Yüksek Komiserliğine gönderdiği, esirlerin iade koşullarının ve koşulların karşılanması hâlinde uzlaşma arzusunun kanıtı olarak Zonguldak Valisine esirlerin iade edilmesi talimatı verildiğinin bildirildiği 1.2.1921 tarihli telgraf. Telgrafta, ayrıca bir Fransız savaş gemisinin saldırganlığı hâlinde verilecek karşılıktan TBMM Hükûmetinin hiçbir sorumluluk kabul etmeyeceği kaydedilmektedir. 54
- Belge 31** Fransa'nın İstanbul Yüksek Komiserliğinin gönderdiği, Hariciye Vekili Bekir Sami Bey'in telgrafını ve Bekir Sami Bey'e gönderilen cevabi telgrafı özetleyen 2.2.1921 tarihli şifre telgraf. Söz konusu cevabi telgrafta Ereğli'ye Alemdar Vapuru'nu almak için giden Fransız savaş gemisinin tüfek atışlarıyla karşılandığı belirtilmekte ve geminin ve mahpusların koşulsuz salıverilmesi talep edilmektedir. 56

- Belge 32** Fransa Deniz Kuvvetleri Doğu Akdeniz Filosu Komutanı Koramiral de Bon'un Fransa Denizcilik Bakanına, Alemdar Vapuru Olayı'nı kapsamlı biçimde özetlediği, TBMM Hükûmetinin olumsuz tutumu hâlinde yapılması gerektiğini düşündüğü misillemeleri ve Zonguldak'ın boşaltılmasına ilişkin görüşlerini bildirdiği 1.2.1921 tarihli mektubu. 58
- Belge 33** Fransa Başbakanı ve Dışişleri Bakanı Aristide Briand tarafından Fransa Denizcilik Bakanına ve Fransa'nın İstanbul Yüksek Komiserine gönderilen, adıgeçenin Alemdar Vapuru Olayı'nın ele alınış tarzından duyduğu rahatsızlığı belirttiği, Karadeniz'deki Türk gemileri ve limanlarıyla ilgili hareket özgürlüklerinin kısıtlanacağı hiçbir taahhüde girilmesinin söz konusu olmayacağını bildirdiği 1.2.1921 tarihli telgraf. 65
- Belge 34** Bir önceki belgenin imzalı nüshasıdır. 67
- Belge 35** Mutasarrıf Nusret Bey'in Hariciye Vekâletine, Amiral Dumesnil'in emir subayı Yüzbaşı Povazo'yla yaptığı görüşmeyi bildirdiği ve ekinde Amiralin olaylardan kendisini sorumlu tuttuğunu belirttiği Fransızca mektubunu ve Türkçe tercümesini gönderdiği 2.2.1921 tarihli şifre telgraf. 68
- Belge 36** Mutasarrıf Nusret Bey'in Amiral Dumesnil'e iletildiği, TBMM Hükûmetinin kara sularında Türk sancaklı gemilerin seyrüsefer dokunulmazlığına saygı gösterilmesi, Türk limanlarına ve Alemdar Vapuru'na müdahale edilmemesi hususlarında söz verilmesi koşuluyla konunun esirlerin serbest bırakılması suretiyle dostane çözümünü emrettiğine dair Notanın suretini Hariciye Vekâletine gönderdiği 2.2.1921 tarihli şifre telgraf. 71

- Belge 37** Mutasarrıf Nusret Bey'in Hariciye Vekâletine gönderdiği, Fransız Kumandan Crétin'le yaptığı görüşmeye ilişkin 2.2.1921 tarihli şifre telgraf. 74
- Belge 38** Hariciye Vekilinin Zonguldak Mutasarrıflığına, konunun muhataplarının Mutasarrıf ve Amiral değil iki hükûmet olduğunu, Amiral Dumesnil'in Mondros Mütarekesi şartlarının ihlal edildiği iddiasının Fransa'yla Kilikya'da savaş hâlinde bulunulmasından dolayı geçerli olmadığını bildirdiği 2.2.1921 tarihli şifre telgraf. 75
- Belge 39** Mutasarrıf Nusret Bey'in Hariciye ve Dâhiliye Vekâletlerine Fransız subaylarıyla yaptığı müzakereyi bildirdiği ve Amiral Dumesnil'in kendisine tevdi ettiği, Ereğli Limanı'ndaki ablukanın daha sonra bildirilecek bir tarihten itibaren genişletileceği ve Hariciye Vekili Bekir Sami Bey'e iletmek üzere esirlerin iadesi hâlinde ablukanın kaldırılabilceği ifade edilen Notaları gönderdiği 2.2.1921 tarihli şifre telgraf. 76
- Belge 40** Sadrazam Tevfik Paşa'nın, Alemdar Vapuru'na ilişkin Mustafa Kemal Paşa'ya gönderdiği 2.2.1921 tarihli şifre telgraf. 79
- Belge 41** Mutasarrıf Nusret Bey'in Amiral Dumesnil'le yaptığı görüşmeyi Hariciye Vekâletine ilettiği 3.2.1921 tarihli şifre telgraf. Telgrapta, görüşmede tarafların tutumlarını açıklamalarından sonra, Mutasarrıf Nusret Bey'in Amiral Dumesnil ve Fransız Hükûmetinin Türk tarafının tutumuna uygun şekilde hareket edeceğine dair itimadını ifadeyle, konunun çözümüne ve esirlerin iadesine muvafakat ettiğini belirttiği bildirilmektedir. 80
- Belge 42** İstanbul'dan Fransa Denizcilik Bakanlığına, esirlerin 3.2.1921 tarihinde iade edileceklerinin bildirildiği aynı tarihli şifre telgraf. 84

- Belge 43** Fransa'nın İstanbul Yüksek Komiserliğinin Fransız Dışişleri Bakanlığına, Alemdar Vapuru Olayı'nın çözüldüğünü ve esirlerin koşullu olarak iade edileceklerini bildirdiği 3.2.1921 tarihli şifre telgraf. 85
- Belge 44** İstanbul'dan Fransa Genelkurmay Başkanlığına, Alemdar Vapuru Olayı'na ilişkin gönderilen 3.2.1921 tarihli şifre telgraf. 86
- Belge 45** Mutasarrıf Nusret Bey'in Hariciye Vekâletine, esirlerin 7 Şubat akşamı Zonguldak'a geldiklerini, Alemdar Vapuru'nun İstanbul'a iadesini talep eden Fransız subaylarıyla yaptığı müzakereyi ve bir torpido dışında Fransız savaş gemilerinin İstanbul'a döndüğünü bildirdiği 8.2.1921 tarihli şifre telgraf. 88
- Belge 46** Mutasarrıf Nusret Bey'in Hariciye Vekâletine, Sakalave kumandanıyla yaptığı görüşmede, bacasından duman çıktığı söylenen Alemdar Vapuru'nun yerinde kalacağını teyit ettiğini bildirdiği 7.2.1921 tarihli şifre telgraf. 90
- Belge 47** Fransa'nın İstanbul Yüksek Komiserliğinin Fransız Dışişleri Bakanlığına, esirlerin serbest bırakıldığını, Amiral Dumesnil ile Zonguldak Mutasarrıfı Nusret Bey'in Alemdar Vapuru'nun kaderinin İstanbul'daki Yüksek Komiserlerce incelenmesi hususunda uzlaştıklarını bildirdiği 9.2.1921 tarihli şifre telgraf. 91
- Belge 48** Fransa Doğu Akdeniz Filosu Komutanı Koramiral de Bon'un Fransız Denizcilik Bakanına, Alemdar Vapuru Olayı'na ilişkin bakış açısını aktardığı, konunun Zonguldak Mutasarrıfı ile Kastamonu Askeri Komutanının öne sürdükleri koşulların kabul edilmeden çözüldüğünü, Fransız çıkarları için daha az avantajlı koşullarda olsa dahi millicilerle görüşmelere geçilerek uygulanabilir bir anlaşmaya ulaşılması gerektiğini, Sevr Antlaşması'nda değişiklikler yapılması mümkün görülüyorsa bile bazı koşullarının

- değiştirilmesinin Yunanlar hariç tüm ilgili çevrelerce gerekli görüldüğünü ve İzmir'deki Yunan işgalinin bitirilmesi gerektiğini bildirdiği 12.2.1921 tarihli şifre telgraf. 92
- Belge 49** İcra Vekilleri Heyeti Reisi Müdafaa-i Milliye Vekili Fevzi Paşa'nın Hariciye Vekâletine, Zonguldak'taki işgalin sona ermesiyle birlikte Mutasarrıfın değiştirilmesinin hükûmetçe kabul edildiğine ve Alemdar Vapuru'nun kullanılmamasına dair vaade bağlı kalınmamasının talep edilmesine ilişkin Bakanlar Kurulu Kararnamesinin suretini gönderdiği 1.5.1921 tarihli yazı. 96
- Belge 50** Hariciye Vekili Bekir Sami Bey'in, TBMM İstanbul Temsilcisi Hamid Bey'den Alemdar Vapuru'nun kullanılması hususunda General Pellé'yle görüşmesini istediği 7.5.1921 tarihli şifre telgraf. 98
- Belge 51** Mutasarrıf Nusret Bey'in, Hariciye Vekâletine Zonguldak'a gelen Tonkinois torpidosu Komutanına Alemdar Vapuru'nun iade edilmeyeceğini söylediğini bildirdiği 13.5.1921 tarihli şifre telgraf. 99
- Belge 52** TBMM İstanbul Temsilcisi Hamid Bey'den Alemdar Vapuru'nun iade edilmeyeceğini bildirmesi istenen tarihsiz telgraf. 101
- Belge 53** TBMM Hükûmeti İstanbul Temsilcisi Hamid Bey'in, General Pellé'yle yaptığı görüşmeye ilişkin Hariciye Vekâletine gönderdiği 19.5.1921 tarihli telgraf. 102
- Belge 54** Alemdar Vapuru Olayı hakkında Fransız Hükûmetinin müzakerecisi Franklin Bouillon'a verilmek üzere hazırlanan ve Zonguldak Mutasarrıfı ile Amiral Dumesnil arasında varılmış olan zımni mutabakata uyulmakla beraber, Fransız Hükûmetinden Alemdar Vapuru'nun yaklaşan fırtınalardan zarar görmemesi için güvenli bir yere çekilmesini gerekli kılan nedenleri takdir etmesinin

- beklendiği ifade edilen muhtıranın Müdafaa-i Milliye Vekâletine gönderildiği 27.9.1921 tarihli yazı. 103
- Belge 55** İcra Vekilleri Heyet-i Reisi ve Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Vekili Fevzi Paşa'nın Hariciye Vekâletine, Alemdar Vapuru Olayı'nın sona erdiğine ve vapurun serbestçe kullanılmasına ilişkin kararname suretini gönderdiği 20.10.1921 tarihli yazı. 105
- Belge 56** TBMM Hükûmetinin İstanbul Temsilcisi Hamid Bey'e, Alemdar Vapuru'nun serbestçe kullanılmak üzere bulunduğu yerden kaldırıldığı bildirilen 26.10.1921 tarihli şifre telgraf. 107

MİLLÎ MÜCADELE’NİN VAPURU

Mondros Mütarekesi’nin imzalanmasının (30 Ekim 1918) ardından Anadolu’da İtilaf Devletlerinin işgalleri başlamıştı. Mustafa Kemal Paşa 19 Mayıs 1919’da Samsun’a çıkmış, Anadolu’daki millî örgütlenmeyle Kurtuluş Savaşı’nı başlatmıştı. Büyük Millet Meclisinin açılması Ankara’yı millî mücadelenin merkezi yapmıştı. Çok geçmeden Doğu Cephesinde çatışmalar başlamış ve Gümrü Antlaşması imzalanmış (3 Aralık 1920); bir ay sonra, 1921 yılının ocak ayında ise Batı Cephesinde ilk muharebe, I. İnönü, kazanılmıştı. Aynı süreçte Karadeniz bölgesi de işgallere sahne oluyordu.

Mütarekeyle birlikte Marmara Denizi’nde yer edinen Fransız gemileri; Kırım, Batum ve Samsun gibi kritik noktalardan Karadeniz’e de açılmışlardı. Karadeniz’de, kömür sebebiyle, önem arz eden sahalar Zonguldak ve Ereğli’ydi. Kırım Harbiyle (1853-1856), buralardaki kömür havzaları ve yatakları zaten Fransızların işletmesine verilmişti. Şimdi Fransa, mütareke şartlarına dayanarak, bu bölgede güvenliği sağlayacağını öne sürerek Zonguldak bölgesine yerleşiyordu. Bu alan, 8 Haziran 1920’de Ereğli’ye çıkan bir Fransız filosuyla genişledi. Filolarının yerleştiği noktalardan biri de kısa zaman sonra *Alemдар* Vapuru’nun yakalanacağı yer olan Baba Burnu’ydu.¹

Cephelerde Millî Mücadelenin çetin çarpışmaları süregelirken, Sovyet Rusya’dan Türklere silah, cephane ve para yardımı geliyordu ve bu yardımın Anadolu’ya ulaştırılması gerekiyordu. En güvenilir yol deniz yolu; ana ikmal yolu ise Karadeniz’di. Bu hayati görevin yerine getirilmesi için güçlü vinçleriyle yararlı olacak bir vapura ihtiyaç vardı. Bu vapur, *Alemдар* olacaktı. *Alemдар*, İstanbul’da demirli, kurtarma işlerinde görevli olduğu için sürekli istim tutmasıyla her an harekete müsait Osmanlı Bahriyesine bağlı Seyr-i Sefain vapuruydu. Ankara Hükûmetine bağlı milliciler, bu vapuru yardım ikmali için kullanmak istiyorlardı. Bunun tek ve en hızlı yolu vapuru İstanbul’dan

¹ Fransa’nın Karadeniz Bölgesindeki faaliyetleri için bkz. Rahmi Doğanay, *Millî Mücadelede Karadeniz (1919-1922)*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2001, s. 152-159.

kaçırmaktı.² Ancak bunun için ayrıntılı bir plan yapılması gerekiyordu. Söz konusu planın hazırlanması ve uygulanması gecikmeyecekti.

24 Ocak 1921³ gecesi *Alemdar* Vapuru, İstanbul Kuruçeşme'den, biri çarkçı olmak üzere sekiz kişi tarafından önceden yapılan bir hazırlık planıyla, Karadeniz'e götürülmek üzere kaçırıldı. Planın aşamaları gereği vapur, 25 Ocak sabahı Fransızların kontrolünde olan Ereğli'ye gelmişti. Amaç, öncelikle kömür almak ve mürettebat desteği sağlamaktı. Oradan, duruma göre ya Sinop ya da Bartın Limanı'na gidecekti.

O gün olumsuz hava şartları sebebiyle kömür ikmali yapılamadı; fakat süvari ve çarkçı, yani gerekli mürettebat temin edildi. Kömür, ancak ayın 26'sında ikmal olunabildi ve *Alemdar*, 27 Ocak sabahı saat 03.00 sularında Ereğli'den hareket etti. Ancak gece karanlığında bekleyen ve Zonguldak'tan gönderilen bir Fransız muhribi⁴ tarafından Ereğli'nin on mil açıklarında, yukarıda sözü edilen Baba Burnu'nda, sabaha karşı durdurularak Zonguldak Limanı'na getirildi.

Muhribin kumandanı ve aynı zamanda Kömür Komisyonu Zonguldak delegesi olan Fransız Yüzbaşı Tilly, vapurun İstanbul'a iade edilmesi gerektiğini savunuyordu. Zira vapur kaçırılmıştı. Zonguldak'taki Fransız Kumandan Crétin de aynı görüşü savunuyordu. Bu sebeple *Alemdar*, Yüzbaşı Tilly kumandasında ve sekiz Fransız askerinin gözetiminde İstanbul'a

2 *Alemdar* Vapuru Olayı'yla ilgili bu bölümde verilen bilgiler, aksi belirtilmedikçe Türk ve Fransız Diplomatik Arşiv belgelerinden edinilen bilgilerdir. Bahsi geçen belgelerin tamamına bu belge seçkisinde yer verilmiştir.

3 Olayın başlangıç tarihi, sonraki yıllardaki bazı gazetelerde ve günümüzde yapılan bazı araştırmalarda 24 Ocak 1921 olarak değil, 5-6 Şubat 1921 olarak geçmektedir. Doğrusu, arşiv belgelerine göre, Miladi 24 Ocak 1921'dir. Bu farkın sebebi Rumi takvimi Miladiye çevirirken ortaya çıkan karmaşadır. Olay, Rumi 24 Ocak 1337 tarihinde gerçekleşmiştir. Tarih değişimlerinde kural, 1333'ten sonra gün ve ayın sabit bırakılması, değiştirilmemesi yönündedir. Oysa, bu konuyla ilgili bazı araştırmalarda gün ve ayın da değiştirildiği görülmektedir. Tarih farkı buradan kaynaklanmaktadır.

4 *Alemdar* Vapuru Olayı'yla yapılan bütün çalışmalarda ve bütün Türkçe gazete haberlerinde, bahsi geçen muhribin adının C-27 olduğu belirtilmektedir. "C", avcı botu anlamına gelen Fransızca "chasseur" kelimesinden gelmektedir. Fakat Fransız arşiv belgelerinde görülen, bu muhribin/avcı botunun isminin "Chasseur 27" değil, "Chasseur 80" olduğudur. Nitekim, Fransızca gazetelerde de botun adı C-80 olarak geçmektedir: *L'Ouest Eclair*, 23.2.1921, s. 2. T.C. Dışişleri Bakanlığı arşivinde ise sadece muhrib/avcı botu kelimeleri geçmekte, herhangi bir rakam zikredilmemektedir.

doğru yola çıkarıldı. Adı geçen yüzbaşı ve askerlerden dördü, kontrol için *Alemdar*'a bindirilmişti. Diğer dört asker ise *Alemdar*'ı yakalayan muhripte takip hâlindeydi. Muhrip, vapurun İstanbul'a ulaşp ulaşmadığını kontrol edecekti. Saat 09.20 idi ve takvim 27 Ocak'ı gösteriyordu.

Bu yolculuk başladıktan kısa zaman sonra *Alemdar*'daki Türk mürettebat, vapurdaki Fransızların kalabalık olmadığını fark etti. Vapurun içindeki Fransız askerlerini çeşitli planlar yaparak⁵ teslim aldılar ve böylece *Alemdar*'ın kontrolünü ele geçirerek vapuru tekrar Ereğli'ye getirmek üzere yola koyuldular. Ancak onları takip eden muhrip, vapurun rotasını değiştirdiğini fark etmişti. Duruma müdahale etti ve vapurun Ereğli'ye dönüş yolculuğunda, *Alemdar* ve Fransız muhribi arasındaki Kurtuluş Savaşımızın tek deniz muharebesi başladı.

Alemdar, silahsız bir kurtarma gemisiydi.⁶ Onu yakalayan ise bir muhripte. *Alemdar*'daki hareketlenmeyi fark eden muhrip, *Alemdar*'a topla uyarı ateşi açtı. Atılan topun karşılığında, *Alemdar*'dan muhribe hafif silahlarla mukabele edildi. Çatışmada *Alemdar*'a birkaç top mermisi isabet etti ve vapur bacasından yaralandı. Bu sırada, kıyıda bekleyen halk muhribe ateş açmıştı. Muhrip, kıyıya da ateş açtı. Ereğli'deki hastaneye bir top mermisi isabet etti. Karada bir Fransız askeri hayatını kaybetti. Biri de yaralandı. Bu yaralı, sonradan hayatını kaybetti. Denizdeki çatışmada vurulan Recep Kâhya Milli Mücadelemizin yegâne deniz şehidi olarak tarihe geçti. Üç de gazimiz vardı. Fransız tarafında ise Trillou ve Laurent isimli iki asker hayatını kaybetmişti. Üç yaralıları vardı. Yaralılarından birinin ismi Moulou idi.⁷ Muharebe yaklaşık iki saat sürmüştü.

Alemdar'daki dört Fransız asker ve Yüzbaşı Tilley, çatışma bittiğinde esir alındı ve Ereğli'ye çıkarıldı. Muhrip, muharebe bittiğinde Ereğli'den ayrıldı ve Zonguldak'a ulaşmasının

5 Elimizdeki belgelerde sözkonusu planlardan bahsedilmemektedir. Konuyla ilgili yapılan diğer araştırmalardan, çıkarılan düzmece bir kavga ve horon tepilmesiyle Fransızların dikkatinin dağıtılmış olduğu öğrenilmektedir: Nurettin Peker, *Öl, Esir Olma*, Okat Yayınevi, İstanbul, 1966, s. 43.

6 *Alemdar Vapuru*, 1898 Danimarka yapımı bir kurtarma gemisidir. I. Dünya Savaşı sırasında Osmanlı tarafından el koyularak adı *Alemdar* olarak değiştirilmiş ve Seyr-i Sefain'e bağlanmışır: Doğanay, *a.g.e.*, s. 159-160.

7 *Alemdar*'la ilgili yapılan çalışmalarda, bu sayılarda tutarsızlık vardır. Bazı çalışmalarda *Alemdar*'da beş şehit olduğu yazmaktadır. Hâlbuki bir şehit verildiği, isminin de Recep (Recep Kâhya olarak anılmaktadır) olduğu bilinmektedir: Doğanay, *a.g.e.*, s. 163. Recep Kâhya'nın ismi, elimizdeki belgelerde geçmemektedir.

ardından olan biten oradaki Fransız kumandanına aktarıldı. Bunun üzerine kumandan, esir alınan Fransızların iadesini istedi. Bu isteğin yerine getirilmesi Ereğli Limanı'nda bekleyen *Alemdar*'ın serbest bırakılmasına bağlandı.

Kastamonu ve Bolu Havalisi Kumandanı Muhittin Paşa ise bu arada devreye girmişti. Olayın kapanması ve dostane yollarla çözülmesi için genel olarak Osmanlı bandıralı vapurlara, özel olarak da *Alemdar*'a dokunulmaması karşılığında, esir alınan Yüzbaşı Tilly ve dört askerin iade edilebileceğini tebliğ etti. Tebliğ hem Zonguldak Mutasarrıflığına hem de Fransız Kumandanlığına yapılmıştı. Bu sırada iki Fransız torpidosunun⁸ Ereğli'ye yaklaştığının ve Kandilli'den geçtiğinin haberi de gelmişti. Esirler, Ereğli'de, kıyıya iki saatlik mesafeye kadar içeriye alındı. Amaç, gelen torpidoların Ereğli'ye müdahale etmemesini sağlamaktır.

Bütün bu olaylar sadece bir günde gerçekleşti. Tarih, 28 Ocak 1921 olmuştu. O akşam, bahsi geçen Fransız torpidolarından biri, *Sénégalais*, Zonguldak'a yanaştı. Torpido kumandanı ve beraberindeki iki subay Mutasarrıfı ziyaret ettiler. İstekleri, tahmin olunabileceği üzere, esirlerin iadesiydi. Ertesi gün sabah saatlerinde esirleri almış olmayı ümit ediyorlardı. Bir sonraki gün ise *Waldeck Rousseau* zırhlısıyla Amiral Dumesnil gelecekti. Amiral Dumesnil'in, esirlerin yerlerinin değiştirildiğinden haberi yoktu. Bu duruma olumsuz tepki verme ihtimali yüksekti. Bu nedenle, Fransız subaylar Dumesnil gelmeden sabah erken saatlerde esirlerin iade edilmesinin çözüm odaklı bir davranış olacağını söyleyeceklerdi. Ancak, Mutasarrıf Nusret Bey'den iadenin koşullu olarak yapılabilceğinden başka bir cevap alamayacaklardı. Buna göre, *Alemdar*'a ve Osmanlı bandıralı diğer vapurlara ve aynı zamanda Osmanlı limanlarına müdahale edilmeme sözü karşılığında esirler vakit kaybetmeden iade edilebilirdi. Ancak Fransız kumandan, sadece *Alemdar*'a dokunmama sözü veriyordu. Zira onlara göre, üç millik karasularına zaten müdahale edilmiyordu. Bu durumda Amirali bekleme kararı verildi.

Waldeck Rousseau zırhlısıyla Zonguldak'a gelen Amiral Dumesnil ile Mutasarrıf Nusret Bey arasında yapılan görüşmelerde beklenmedik bir durumla karşılaşıldı. Esirler iade edilmezse, yerli halktan beş on kişinin misilleme olarak esir alınacağı 29

8 Bahsi geçen torpidoların isimleri Fransız belgelerinden öğrenilmektedir. Torpido *Sénégalais* ve Torpido *Sakalave*, Kruvazör *Waldeck-Rousseau* refakatinde Ereğli'ye gelerek esirleri alacaktır.

Ocak günü Fransızlarca tebliğ edildi. Bu tebliğe, Zonguldak'tan on memurun alınacağı da eklendi. Amiralin verdiği ultimatom uyarınca 30 Ocak 1921 tarihi öğle saatine kadar cevap alınmazsa, bu misillemenin gerçekleşeceğini Kastamonu ve Bolu Havalisi Kumandanı Muhittin Paşa Hariciye Vekâletine bildirdi. Duruma Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Reisi Vekili Fevzi Paşa (Çakmak) da dâhil oldu. Mutasarrıf Nusret Bey'in müdahalesiyle de süre 31 Ocak Pazartesi gününe uzatıldı. Ankara Hükûmetinin görüşü ise farklıydı. 30 Ocak tarihli şifre telgrafta Fransa ile savaş durumunda olduğu, dolayısıyla ele geçirilen subay ve askerlerin savaş esiri statüsünde bulundukları Mutasarrıf Nusret Bey'e bildirildi. Söz konusu şifre telgrafta, esirlerin bu nedenle iade edilmeyeceği, *Alemdar Vapuru*'nun Büyük Millet Meclisi Hükûmetinin meşru malı olduğu ve muhtemel misilleme için hazır olunması gerektiği vurgulandı. Bununla birlikte, Türkiye'yle iyi geçinme niyetinde olduğu görülen Fransa kamuoyuna aynı duygularla karşılık verilmesi arzusu içinde olduğu bildirildi.

Hâl böyleyken, Fransa'nın İstanbul Yüksek Komiserliği, Fransa Dışişleri Bakanlığına olan biteni telgrafla bildirdi. Sadrazam Tevfik Paşa da memleketin selameti ve Karadeniz sahillerinin daha fazla zarar görmemesi için esirlerin bırakılmasını Mustafa Kemal Paşa'dan rica etmişti. Bu sırada verilen süre yeniden uzatıldı ve esir iadesi için son tarih 2 Şubat olarak belirlendi. O tarihte esirler iade edilmediği takdirde, Zonguldak Mutasarrıfı ve ailelerinden bazı kişilerin ve aynı zamanda şehrin ileri gelenlerinin tutuklanacağı, Ereğli bölgesinin ablukaya alınacağı ve savaş gemilerinin Ereğli Limanı'na zarar vereceği açıkça bildirildi. İlâveten, Doğu Akdeniz Filosu Komutanı Amiral de Bon, Ankara'dan tatminkâr bir cevap alamazsa *Alemdar Vapuru*'nun imha edileceğini bildirecekti. Buna karşılık Türk yetkililer, bundan böyle *Alemdar* dâhil olmak üzere hiçbir Türk⁹ vapuruna müdahale edilmemesi, hiçbir Türk limanına Fransız savaş gemilerinin girmemesi ve Ereğli'ye gelen torpidoların şehre zarar vermemesi koşuluyla esirlerin iade edilebileceğini bildirdi. Amiral Dumesnil ise esirlerin iadesinden önce hiçbir müzakerede bulunmayacaklarını 1 Şubat tarihinde açıkça söylemişti.

Bu sırada Ankara Hükûmetinde Hariciye Vekili değişti. Yeni Vekil Bekir Sami Bey, esirlerin iade şartlarını, doğrudan Fransa'nın İstanbul Yüksek Komiserliğine Fransızca yazarak bildirdi. Bekir Sami Bey'in talebi, Fransızların Türk karasularına ve Türk

9 Belgelerde, önce “Osmanlı vapurları” ve “Osmanlı limanı” tabirleri kullanılmış; bir süre sonra “Türk vapurları” ve “Türk limanı” tabirine geçilmiştir.

limanlarına girmemeleri karşılığında *Alemdar*'ı bir barınakta bekletmekti. Ankara Hükûmetinin olayı dostane şekilde çözmeye gayret ettiğini de özellikle vurgulamıştı. Dahası, şu iyi biliniyordu ki *Alemdar*'a ve hatta hiçbir Türk gemisine dokunulmaması, hiçbir Fransız savaş gemisinin Türk limanlarına ve hatta Türk karasularına girmemesi ve Ereğli'ye gelen torpidonun şehre zarar vermemesi, vazgeçilmez koşullardı. Ancak Fransızlar son madde dışındaki hususların, esasen galiplerin bir düzenlemesinden ibaret olan Mondros Mütarekesine aykırı olduğunu öne sürüyorlardı. Bu sebeple, planladıkları misillemeyi uygulamak onlara göre meşruydu.

Görüleceği üzere muharebenin sonrası, muharebenin kendisinden uzun sürmüştü. Bu aşamada Fransa Başbakanı ve Dışişleri Bakanı Aristide Briand, duruma müdahil oldu ve Fransa'nın İstanbul Yüksek Komiserliğine, bu olayın uzamasından dolayı duyduğu rahatsızlığı 1 Şubat 1921'de bildirdi. İlaveten, Türk gemileri ve limanlarına dair hareket özgürlüklerinin kısıtlanacağı hiçbir taahhüde girilmeyeceğini belirtti.

Mutasarrıf Nusret Bey de esaslar kabul edilirse esirlerin hemen bırakılacağını söylüyordu. Buna cevaben Fransızlar, ellerinde *Alemdar*'ı batırma veya yakma yetkisi varken bunu yapmadıklarını dile getiriyorlardı. Öyle görünüyordu ki iki taraf da olayı barışçıl yollarla çözmek niyetindeydi.

Mutasarrıf, son tarih olarak belirlenen 2 Şubat'ta Fransız Kumandan Crétin'le uzun bir görüşme yaptı. Ancak bir uzlaşmaya varılamadı. Bunun üzerine Hariciye Vekâleti, olayın Mutasarrıflığı ve Amirali aştığını, bu sorunun muhataplarının iki ülke hükûmetleri olduğunu belirtti. Ardından, Amiral Dumesnil'e *Alemdar*'ın neden TBMM Hükûmetine ait olduğunu ve olayın bir hırsızlık eylemi olmadığı açıklandı. Doğrudan hükûmetler devreye girdiği için Sadrazam Tevfik Paşa, Mustafa Kemal Paşa'ya, Amiral Dumesnil'in, *Alemdar*'ı, korsan addederek tahrip edebileceğini bildirdi ve bu nedenle geminin dönüşüne engel olunmamasını istedi. Zira, verilen son tarih gelmişti.

3 Şubat günü Amiral Dumesnil ve Mutasarrıf Nusret Bey, esirlerin iadesi konusunu içeren 4,5 saatlik bir görüşme yaptılar. Nusret Bey öncelikle Türk limanları, ardından Türk karasularının güvencesi için taahhüt istedi. Cevap, Türk karasuları ve limanlarına girmeme emrini zaten aldıkları yönünde oldu. Bu iki hususun görüşülmesinin ardından, *Alemdar* Vapurunun mevcut durumuna sıra geldi. Nusret Bey, *Alemdar*'a hiçbir şekilde müdahale edilmemesi için teminat istedi. Aldığı cevap, *Alemdar*'la ilgili bu konuda tek başına karar veremeyeceği,

İtilaf Devletleri temsilcilerinden oluşan bir komisyonun karar vermesi gerektiği oldu. Ancak, vapur tekrar İstanbul'a iade edilirse çözüm sürecinin uzayacağı, bu sebeple *Alemдар*'ın bulunduğu yerde bekletilmesinin daha uygun olacağı söylendi. Nusret Bey bunun üstüne *Alemдар*'ın İstanbul'a iadesinin zaten mümkün olmadığını vurguladı. İlâveten, vapuru İstanbul'a iade etmektense bunun yerine batırılmasının ve imha edilmesinin daha iyi olacağını kesin dille bildirdi. Bu konularda anlaşmaya varılırsa, esirlerin özel bir vapurla, belirlenen tarih ve zamanda Zonguldak'a getirileceğini taahhüt etti.

Bu görüşmenin sonunda, 3 Şubat'ta, *Alemдар Vapuru Olayı*'nın çözüldüğü ve esirlerin koşullu olarak *Waldeck Rousseau* zırhlısına iade edileceği haberi geldi. Fakat *Alemдар*'ın akıbeti hakkında mutabakata varılamamıştı. Bunun üzerine Mutasarrıf Nusret Bey, 4 Şubat'ta, *Sakalave* torpidosu kumandanıyla yaptığı görüşme sonucunda *Alemдар*'ın yerinde kalacağına dair aldığı kesin bilgiyi Hariciye Vekâletine bildirdi. Aynı gün, 4 Şubat'ta,¹⁰ saat 19.30'da esirler *Waldeck Rousseau* zırhlısıyla Zonguldak'a getirildi. Buradan İstanbul'a gideceklerdi.

Saat 21.30'da *Alemдар*'la ilgili yeni bir görüşme yapıldı ve vapurun bulunduğu yerde bekletilmesi karara bağlandı. Bu karardan kısa bir zaman sonra, 12 Şubat 1921'de, Fransa Doğu Akdeniz Filosu Komutanı de Bon, *Alemдар Vapuru Olayı*'nın uzlaşmayla sonlandırılması gerektiğini, Fransa açısından daha az avantajlı koşullarda olsa bile Türklerle görüşmelere geçilerek, uygulanabilir bir anlaşma yapılması gerektiğini bildirdi. Bunun üzerine 15 Şubat'ta son resmî yazışmalar yapıldı ve uzlaşmaya varıldı. *Alemдар* olduğu yerde, Ereğli'de kalacaktı. Esirler zaten iade olunmuş ve Fransızlar karasularımıza müdahale edilmediğini bildirmişlerdi. Diğer bir ifadeyle, Ankara Hükûmeti ve Fransa Hükûmeti arasında, belgelerde yazan tabirle, “zımnî anlaşma”¹¹ yapılmıştı.

10 Çoğu araştırmada esirlerin 17 Şubat'ta teslim edildiği yazmaktadır. Ancak 5 Şubat 1921 tarihli belgelerde, bir gün önce, yani 4 Şubat'ta esirlerin Zonguldak'a vardığı açıkça yazmaktadır. Aynı bilgi, Fransız arşivinden ulaşılan belgelerde teyit edilmektedir.

11 “*Accord tacitement accepté par les deux partis a été respecté...*”. Bazı araştırmalarda üç maddelik “*Alemдар Antlaşması*” isminde resmî bir antlaşma imzalanmış olduğuna dair bilgiler bulunmaktadır. Her iki diplomatik arşivde de bahsi geçen bu resmî antlaşmanın imzalı metnine rastlanmamıştır. Taraflar, uzlaşma yoluyla sözlü anlaşma (zımnî anlaşma) yapmışlardır. Türkiye ve Fransa arasında varılan ilk resmî anlaşma, 20 Ekim 1921 tarihli Ankara İtilafnamesidir.

Olayın üzerinden üç ay geçtikten sonra, mayıs ayında, *Alemdar*'ın tasarruf hakkıyla ilgili bir görüşme talep edildi. Bununla birlikte Zonguldak'taki işgalin de sonlandırılması gerektiği, Fevzi Paşa başkanlığındaki İcra Vekilleri Heyetince talep edildi. Hariciye Vekili Bekir Sami Bey ise, TBMM'nin İstanbul Temsilcisi Hamid Bey'e (Mehmet Abdülhamit Hasancan), vapurun kullanılmasında Fransızlarla görüşme yapılmasını istediğini ilettiler. Neticede, 13 Mayıs 1921 tarihinde yapılan görüşmeler sonunda, *Alemdar*'ın İstanbul'a hiçbir zaman iade edilmeyeceği karara bağlandı.

Artık devrede, kısa zaman sonra 1921 Ankara İtilafnamesini Fransa için imzalayacak devlet adamı Franklin Bouillon vardı. Bouillon'dan, vapurun bekletildiği yerden alınıp güvenli bir yere çekilmesi talep edildi. Bunun sebebi, sonbaharın yaklaşmakta olduğu ve yağmur, fırtına veya rüzgârla vapurun zarar görme ihtimaliydi.

Bu olayların akabinde, 20 Ekim 1921'de TBMM Hükûmeti ve Fransa arasında Ankara İtilafnamesi (Anlaşması) imzalanmıştı. Aynı gün, *Alemdar Vapuru*'nun serbestçe kullanılabileceğine dair kararname çıkmıştı. Alemdar Vapuru Olayı böylece sonlanırken, vapur 26 Ekim 1921 itibarıyla Millî Mücadele saflarındaki yerini almış oluyordu.

* * *

Türk ve Fransız belgelerinin bir araya geldiği bu belge seçkisiyle, *Alemdar Vapuru*'nda sembolleşen bir dönem, 100. yılında yeniden ortaya koyulmuş oldu.

Başlangıcı ve gelişimiyle Millî Mücadele tarihinde benzersiz bir yere sahip bu deniz muharebesi ve bunu izleyen “zımnî anlaşma”, hiç şüphesiz Kurtuluş Savaşımız döneminde imzalanan kurucu anlaşmalardan biri olan ve Ankara Hükûmetinin bir İtilaf Devleti tarafından ilk kez tanındığı anlaşma özelliğiyle tarih sayfalarında özel bir yerde duran, 1921 Ankara İtilafnamesi'ne giden yolu da açmıştır. Görülüyordu ki, cephelerde kazanılan başarılar, diplomasi masasında da ifadesini buluyordu. Türk milleti tam bağımsızlığa doğru emin adımlarla ilerliyordu.

Alemdar Vapuru Olayı'nı, ulusumuzun tam bağımsızlık iradesini, ateşle sınıdığı en zorlu yıllarda dahi uzlaşa ve barış arzusuyla birlikte kullanmasının timsali olarak 100. yılında saygıyla anıyoruz.

Doç. Dr. Evrim Şencan Gürtunca

BELGELER

Belge 1

Ereğli Liman Reisinin Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Riyasetine gönderdiği Alemdar Vapuru'nun Kuruçeşme'den kaçırılarak Ereğli Limanı'na getirildiğini, lodos nedeniyle kömür ikmali yapılamayan geminin burada emniyete alındığını bildiren 24-25.1.1921 tarihli telgraf.

Ereğli
631/70

Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye Riyâsetine

Alemdar Vapuru dün gece Kuruçeşme'den üçüncü çarhçı ile diğer sekiz mürettebât tarafından kaçırılarak bu gece limanımıza vürûd etdi. Gemiye gidilerek süvârî ve çarhçı ta'yîn-i mürettebât ikmâl kılınmış ise de deverân olan lodos rüzgârıyla denizler pek fena olduğundan bu gece kömür verilmek mümkün olamadı. Ma'a-hazâ yarına kadar ihrâkiyesi mevcûd olduğundan bu gece taht-ı emniyetdedir. Mezkûr gemi hakkında ta'limâta makine başında muntazır bulunulduğu ma'rûzdur.

24-25/1/[13]37

Ereğli Liman Re'îsi
Nazmi

Belge 2

Ereğli Liman Reisinin Ankara Müdafaa-i Milliye Vekâletine gönderdiği, Alemdar Vapuru'nun Ereğli Limanı'ndan ayrılmasının ardından Fransız muhribi tarafından yakalandığına dair 27.1.1921 tarihli telgraf.

Sûret

Ankara Müdâfa'a-i Milliye Vekâletine

Hükümfermâ olan yıldız ve batı karayel fırtınasından ancak dün akşam ve geceleyin Alemdar'a kömür vermek mümkün olabildiğinden bugün saat üç evvelde limandan hareket ettirilmişdir. Zonguldak Merkez Liman Riyâsetinin iş'ârına göre ma'rûz vapur gece karanlığına rağmen yolda Fransız tahtelbahr muhribi tarafından yakalandığı ma'rûzdur.

Fî 27 Kânûn-ı Sâni sene [1]337

Ereğli Liman Re'îsi
Nazmi

Belge 3

Zonguldak Mutasarrıfı Nusret Bey'in Hariciye Vekâletine gönderdiği, Alemdar Vapuru'nun müsâdere edilmesini Fransız askerî makamları nezdinde protesto etmesine karşın, vapurun Yüzbaşı Tilly komutasındaki Fransız askerlerle İstanbul'a hareket ettiğini bildiren 27.1.1921 tarihli şifre telgraf.

Aded 3632/115

Zonguldak
27/1/[13]37

Hâriciye Vekâletine

Ereğli Limanı'na ilticâ eylediği 24-25/1/[13]37 telgrafla ma'rûz Alemdar Vapuru Zonguldak'dan gönderilen Fransız bahriyesine mensûb bir motor tarafından bu sabah Ereğli Limanı'nda müsâdere olunarak Zonguldak Limanı'na getirildiği ve derûnuna efrâd ikâmesi sûretiyle taht-ı muhâfazada olarak İstanbul'a tahrîk edilmek üzere bulunduğu istihbâr edilmesi ile derhâl mezkûr motorun kumandanı ve Beynelmü'telifin Kömür Komisyonu Zonguldak delegesi olan Fransız Bahriye Yüzbaşı Tilli'yi [Tilly] görüb hareket-i vâki'asını protesto etmiş ve bunu husûmet telakkî etmek[t]e bulunduğu[mu] söyleyerek vapurun hemen bize teslimini şiddetle talep eylemiş isem de buradaki Fransız Kumandanı Kâimmakâm Mösyö Kretin'den aldığı emir üzere hareket ettiğini ve kendisinin elinde bir şey olmadığı cihetle kumandan-ı mûmâ-ileyhe mürâca'at lâzım geleceğini ifade eylemiş ve derhâl Fransız irtibât zâbiti ma'rifetiyle ve telefonla Fransız Kumandanlığından bir mülâkat talep etdiysem de kumandan bizi bir emr-i vâki' karşısında bulundurmak ve vapurun hareketine kadar oyalamak maksadıyla evde olmadığı cevâbını verdirmiştir. Bunun üzerine kumandana protesto hâvî bir Nota gönderilmiş ve vapurda Yüzbaşı

mûmâ-ileyh Tilli kumandasında ve sekiz neferden ibaret bir Fransız kuvvetinin taht-ı muhâfazasında İstanbul'a müteveccihen saat dokuzu yirmi geçe hareket etmiştir. Şimdi biri kumandanın mu'âvini ve diğeri irtibât zâbiti olan iki Fransız zâbiti makâm-ı âciziye gelerek telefon edildiği vakit kumandanın henüz yatmakda olduğundan dolayı âcizlerini kabul edemediğini ve bundan müte'essif olduğunu ve bu mes'eledede kumandanın hiçbir ma'lûmâtı olmadığını ve İstanbul'dan aldığı emir üzerine hareket eden mûmâ-ileyh Tilli'den hakikat-i mes'eleyi anlamak için haber göndermiş ise de vapurun hareketi münâsebetiyle istîzâh-ı keyfiyet kâbil olamadığını teblîğ eylemişlerdir. Âcizleri de Osmanlı sancağını hâmil bir vapurun Fransızlar tarafından bir Osmanlı limanından müsâdere edilmesini hükûmetimize karşı bir hareket-i hâsmane sûretinde telakkiye mecbûr olduğumu ve vapurun kaptan ve mürettebâtı bize dehâletlerinden dolayı İstanbul'da tecziye edilecek olurlarsa hükûmetimizce derhâl mukâbele-i bilmisilde bulun[ul]acağını şiddet ve kat'iyetle teblîğ ve beyân eyledim. Derhâl telsizle İstanbul'a yazılacağını ve alacakları cevâbı bildireceklerini bilbeyân müfârat etmişlerdir. ... İşbu telgrafnâme Dâhiliye ve sûreti Hâriciye Vekâlet-i Celîleleriyle Kastamonu ve Bolu Havâlîsi Kumandanlığına yazılmıştır.

Mutasarrıf Nusret

Belge 4

Kastamonu ve Havalisi Kumandanı Muhiddin Paşa'nın Müdafaa-i Milliye Vekâletine gönderdiği, Alemdar Vapuru'nun bir Fransız muhribi tarafından yakalanarak İstanbul'a götürülürken kendini kurtardığını ve çatışarak Ereğli'ye döndüğünü, çatışmada bir şehit verildiğini, beş Fransız askerin esir alındığını, vapurun Ereğli Limanı'nda batırılması emrinin tebliğ edildiğini bildiren 27.1.1921 tarihli şifre telgraf.

Şifre
190

Kastamonu
27-1-[1]337

[1-] İstanbul'da bulunan Alemdar nâmındaki tahlîsiye vapuru çarhcısı ve yedi tâ'ife tarafından kaçırılarak 24/1/[13]37'de Ereğli Limanı'na getirilmiş, kömür vesâir nevâkısı ikmâl edilerek Bartın Limanı boğazına girerek tahaffuz etmesi yahud Sinop Limanı'na girmesi tebliğ edilmişti. Hükümfermâ olan fırtına hasebiyle 27/1/[13]37'de nevâkısı ancak ikmâl olunabilmiş 27/1/[13]37 saat 3 evvelde Ereğli'den mezkûr liman istikâmetinde tahrîk edilmişse de karanlık olmasına rağmen bir Fransız muhribi tarafından yolda yakalanmış ve bir Fransız zâbitiyle dört nefer konularak Alemdar Vapuru İstanbul'a doğru yola çıkarılmıştır. Muhâfızların az olduğunu gören Alemdar mürettebâtı muhâfız Fransızları basdırarak ve vapuru kaçırarak tekrar Ereğli Limanı'na getirmiş ve bu sebeble Alemdar Vapuru ve sâhildeki muhâfızlar arasında müsâdeme vukû' bulmuştur. Mücehhez Alemdar Vapuru'na iki üç top endâht etmiş ve bacası rahnedâr olmuştur. Bizden bir şehîd ve üç mecrûh vardır. Fransız zâbitlerinden dört nefer esîr edilerek Ereğli'ye çıkarılmış ve Alemdar Vapuru'nun batırılması tebliğ olunmuştur. Fransız muhribi Ereğli Limanı'ndan savuşub gitmiş ise de Zonguldak'daki Fransız

kumandanı Mutasarrıfa haber göndererek esîr edilen zâbit ve neferlerin i'âdesini taleb etmiştir. Bu defa da mütecâviz Fransızlar olub Osmanlı limanında Osmanlı bayrağını hâmil bir vapuru müsâdere etmişlerdir. Bunun için ba'demâ bu misillü mu'âmelelere meydân vermeyeceklerini ta'ahhüd ve Alemdar Vapuru'nu serbestce istenilen tarafa gönderilmesine mümâna'at olunmamak şartıyla neferlerin i'âdesi teblîğ olunmuştur.

2- Sakarya müfrezesinden bir ma'lûmât gelmemiştir.

3- Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye ve cebhelere arz edilmiştir.

Kastamonu ve Havâlîsi K[umandanı]
Muhiddin

Belge 5

Kastamonu ve Bolu Havalisi Kumandanı Muhiddin Paşa'nın Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Riyasetine gönderdiği, Fransız esirlerin Ereğli'den uzaklaştırılmalarına ilişkin emrini ve esirlerin iade koşullarının Fransız askerî yetkililerine iletilildiğini bildiren 28.1.1921 tarihli telgraf.

Şimdi çekilecektir.

Kastamonu

28-1-[13]37

Acele

11/350

Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye Riyâsetine

Dün gece Alemdar Vapuru'na âid vak'a hakkında arz-ı ma'lûmât etmişdim ve Zonguldak Mutasarrıflığına da [ve] gerek Alemdar Vapuru'na ve gerekse Osmanlı bandıralı sagîr vapurlara tecâvüz ve ta'arruz olunmayacağına söz verilirse esîr bulunan Fransız Yüzbaşısı Tilli ile diğer dört neferin teslimine muvâfakat olunabileceğini [Zonguldak Mutasarrıflığına] tebliğ etmişdim. Mutasarrıf da aynı tebliğâtı Zonguldak Fransız Kumandanlığı yâveri vâsıtasıyla Fransız Kumandanlığına icrâ ettiğini bildirdi. Bugün aynı tebliğât Mutasarrıfa ve Mutasarrıf vâsıtasıyla Fransız kumandanına yapıldı. Fransız kumandanı Mutasarrıfa İstanbul'dan istîzân-ı keyfiyet olunacağı cevâbını vermiş. Diğer taraftan şimdi iki Fransız torpidosunun Ereğli Limanı'na gelmek üzere Ereğli civârında Kandilli nâm mevki'den geçtiği haber verildi. Ereğli Kâimmakâm ve Kumandan[ın]a Fransız Yüzbaşı ve neferlerinin dâhilde bir iki saatlik mesâfeye nakledilmelerini ve Fransız torpidoları tarafından şehre bir tecâvüz vukû'a gelirse veyahud karaya asker ihrâcına teşebbüs ederlerse silâh ile mukâbele etmeleri emrini verdim. Ereğli'de ahvâl bu merkezdedir. Zonguldak

Müfreze Kumandanlığına bu husûsda îcâb eden ta‘lîmâtın
i‘tâ kılındığı arz olunur efendim. Fî 28

Kastamonu ve Bolu Havâlîsi K[umandanı]
Muhiddin

Belge 6

Kastamonu ve Bolu Havalisi Kumandanı Muhiddin Paşa'nın Zonguldak Mutasarrıfı Nusret Bey'den aldığı, Fransız kumandanın Alemdar Vapuru'nun kaçırılmasına ve çıkan çatışmaya ilişkin ifadelerini ve esirlerin iadesine ilişkin talebini nakleden 28.1.1921 tarihli telgraf. Muhiddin Paşa tarafından Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Riyasetine aynı tarihte iletilmiştir.

Gâyet aceledir.
Kastamonu
Harb raporu

Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye Riyâsetine

Zonguldak Mutasarrıflığından alınan telgrafı aynen takdîm etdim, cevâbına şiddetle intizâr ediyorum efendim. Fî 28/1/ [13]37

Kastamonu [ve] Bolu Havâlîsi K[umandanı]
Mîrlivâ Muhiddin

* * *

Sûret

C[evap]. 28/1/[13]37. Fransız kumandanına bizzat icrâ etdiğim teklîfâta cevâben mûmâ-ileyh Alemdar Vapuru'nun fî 24 Kânûn-ı Sâni sene [13]37 sabahı İstanbul Boğazından sirkat edildiğinden bahisle taharrî ve derdesti hakkında Seyr-i Sefâ'in İdâresinden İstanbul asâyişine me'mûr ve bundan mes'ûl olan İstanbul Fransız zâbitasına vukû' bulan mürâca'at [ve] Mösyö Tilli'ye telsizle verilen emir üzerine Fransız şasörü tarafından Ereğli'nin on mil açıklarında[ın] ve kara suları hâricinde derdest ve Zonguldak'a celb edilmiş ve bilâhare İstanbul'a

sevk edilmekde bulunmuş iken vapurun İstanbul'a gidib gitmediği[ni] ta'kîb için arkasından hareket eden şasör mezkûr vapur mürettebâtının vapurun semt-i seyrini Ereğli istikâmetine tebdîl eylediğini görünce tevkîf etmesi için vapura kuru sıkı bir top endâht ettiğini ve bunun üzerine vapurdan şasöre silâh endâht edildiğini ve Ereğli rıhtımına müsellahan toplanan ve bilhâssa hastahâneye tahassun ile pusuya konulan müsellah ahâlî tarafından şasör üzerine kurşun yağmuru yağdırılmış ve şasör de bittab'î topla mukâbele ve müdâfa'ada bulunmuş ve hastahânedan atılan silâhlardan bir Fransız askeri maktûl bir de mecrûh olub mecrûhun ahîren vefât eylemiş olduğu ve gâyet vahîm bir şekil iktisâb eden bu mes'eleden zât-ı vak'ayı yanlış ihbâr ve pusu kurulması ve müdâfa'a edilmesi hakkında mahaline emirler veren ve vapurun ve şasörün buradan hareketlerini telgrafla Ereğli'ye iş'âr eden ve bir Fransız zâbitiyle dört neferini esîr ve tevkîf ettiren Zonguldak Hükûmetinin yani âcizlerinin mes'ûl olduğunu ve esîrlerin Kuvâ-yı Milliye'ye âid olmayan bir geminin üzerinde bulunduğu hâlde şimdi Kuvâ-yı Milliye Hükûmetinin elinde esîr bulunduğunu ve mes'elenin Ankara'ya yanlış ihbâr edildiği [döv]le esîrlerin tahliyesi için şimdi teklîf edilen şerâ'it ile müsbet ve mü'eyyed bulunduğu ve hâdisenin bütün mes'ûliyeti[nin] müsebbib ve mütecâviz bir mevki'de olan hükûmetimize râcî' olduğunu bilbeyân esîrlerin tahliyesi için hiçbir va'adde bulunamayacağını ve esîrler kendilerine i'âde edilmedikçe hiçbir şart kabûl edemeyeceğini ve esîrler i'âde edilmezse bütün mes'ûliyetin hükûmetimize âid olacağını sûret-i kat'iyede dermeyân ettikten ve isnâdât ve ithâmât-ı vâkı'a taraf-ı âcizîden reddolundukdan sonra en nihâyet mûmâ-ileyh İstanbul'dan aldıkları ta'lîmât ile harekete mecbûr olan mezkûr sefâ'in-i harbiyenin harekâtına kendisinin müdâhaleye salâhiyeti yoksa da vaz'iyetin daha ziyâde vehâmet kesb etmemesi için esîrler kendilerine i'âde edilmek şartıyla şimdilik Alemdar Vapuru'na dokunulmayacağına kendi nâmına söz verebileceğini ve Osmanlı sancağını hâmil vapurlarla

Osmanlı limanlarına müdâhale ve tecâvüz mes'elesi[ni] bilâhare konuşabileceğini ve çünkü diğer şerâ'it hakkında hiçbir şey demeye salâhiyeti olmadığını ve Alemdar Vapuru'na şimdilik dokunulmamak şartıyla esîrlerin i'âdesi kabûl edildiği takdirde sefâ'in-i mezkûreye telgraf keşîde etmek üzere derhâl mâ'lûmât ve cevâb verilmesi[ni] ifâde etmiş ve cevâb talebinde bulunmuş olduğundan olunacak mu'âmelenin âcilen emr ü iş'ârına makine başında muntazırım. Fî 28/1/[13]37

Mutasarrıf Nusret

Belge 7

Mutasarrıf Nusret Bey'in görüştüğü S  n  galais torpidosu kumandanının, Amiral Dumesnil'in Waldeck Rousseau zırhlısıyla Ereğli Limanı'na gelmekte olduğunu ve burada üzücü bir olay meydana gelmeden esirlerin iadesini beklediklerini belirttiğini, kendisinin de cevaben esirlerin iade koşullarını yinelediğini bildiren 28.1.1921 tarihli telgraf.

Zonguldak
Gâyet mühim ve aceledir.

S  ret

Şimdi Fransız kumandanı ref  katinde bu akşam limanımıza gelen Sinegal [S  n  galais] torpidosu kumandanı ile iki Fransız zâbiti olduğu hâlde bendehâneye geldiler. Gerek buradaki Kuvâ-yı Berriye Kumandanı ve gerek torpedo kumandanı Ereğli'de esîr olan Yüzbaşı Tilli ile dört Fransız neferinin dâhile sevk edildiğine dair deverân etmekde olan    yi'anın derece-i sıhhatini ve esirlerin yarın sabaha kadar teslim edilib edilmeyeceğini ve    yed Ereğli'de teslimlerinde h  k  metce mahallî bir mahz  r mevcûd ise buraya veyahud başka bir mahale celb ve kendilerine teslim olunub olunmayacağını ve bunların dâhile sevkleri doğru ise keyfiyet-i sevkleri hayatlarını muhafaza maksadından mı yoksa kendilerinden uzaklaştırılmak fikrinden mi m  nba'is olduğunu ve nereye sevk edildiklerini su'  l ve yarın sabaha kadar kendilerine i'  de edilmedikleri takdîrde bu h  lin siy  set-i umûmiye üzerinde pek fena bir te'sir icrâ edeceğini ve Amiralın yarın alessabâh "Valdak Rosso" [Waldeck Rousseau] zırhlısıyla Ereğli'ye geleceklerinden      n-ı te'essüf bir h  dise vukû'a geleceği[ni] beyân eylemişlerdir.   cizleri de hayatları taht-ı te'm  nde olan üserânın dâhile sevk edildiklerinden ma'l  m  t olmadığı

ve ma'a-mâ-fih hâdisi dolayısıyla ahâlîde hâsıl olan galeyân üzerine kendilerinin muhâfaza-i hayatları için icâb ederse kendilerini dâhilde emin bir mahale nakleylemeleri hakkında dün Kâimmakâmîliğe emir verildiğinden dâhile sevk edilmiştir. Herhâlde bu maksada binâen sevk edilmiş olacakları ve bunların i'âdesi[nin] teklîf ettiği[nimiz] üç şartın kabûle mütevakkıf ve binâen aleyh kendi ellerinde olduğunu ve şerâ'it-i mesrûde ise sırf hukûk-ı esâsiyemizin ta'arruzdan masûniyetini talep ve te'minden ibaret olub kendilerinden fazla bir şey istemediğimizi ve binâen aleyh Alemdar Vapuru'na dokunulmayacağına ve Osmanlı sancağını hâmil vapurlarla Osmanlı limanlarına müdâhale ve tecâvüz edilmeyeceğine dair söz verdikleri takdîrde üserâyı şimdi ister Ereğli'de ve ister burada teslîm ve i'âde edeceğimi söyledim. Torpido kumandanı Alemdar Vapuru'na dokunmayacaklarını ve diğer şerâ'ite gelince bunun için bir şey söylemeye salâhiyetdâr olmadığını ve zâten üç milden ibaret kara suları dâhilindeki sevâhile müdâhale etmemeleri hakkında kendilerine emir verilmiş olduğunu ve ma'a-mâ-fih sefâ'in-i harbiye mürâca'at vukû'unda bahren vukû' bulan sirkatleri taharrî ve ta'kibe ve bahriye inzibâtı te'mîne salâhiyetdâr olduğunu ve Alemdar Vapuru'nu derdest etmeleri sirkat edildiğine dair Türklerin vukû' bulan mürâca'atları üzerine yine Türklere bir hizmet îfâ edilmiş olmak maksadına [m] mebnî olub yoksa Kuvâ-yı Milliye ve Anadolu Hükûmetine bir tecâvüz fikir ve maksadı ile yapılmadı[kıtlarını] ve bitta'arruz buradan İstanbul Limanı'na firâr edecek bir geminin istirdâdı hakkında hükûmeti tarafından vukû' bulacak mürâca'atlarını derhâl infâz ederek bundan İstanbul Hükûmetinin güceneceği mülâhazası[nın] hâtırlarına bile gelmeyeceğini ve kendisi şerâ'it-i mezkûre hakkında i'tâ-yı re'y ve mütâlâ'aya salâhiyetdâr olmadığını ve ma'a-mâ-fih "Valdak Rosso" zırhlısı İstanbul'dan hareketle yarın alessabâh Ereğli'ye gelecek olan Amiral ile âcizleri görüşdüğüm takdîrde mes'elenin dostâne bir sûret-i hale iktirânı me'mûl olduğundan kendisiyle görüşmeyi kabûl ettiğim takdîrde Ereğli'ye uğramaksızın evvela doğruca

buraya gelmesi hakkında Amirale şimdi telsizle arz-ı ma'lûmât edeceğini ifâde ve kumandanın hânesinde Amiral ile mülâkât ve müzâkerâtı kabûl edib etmeyeceğimi istifsâr eylemiş ve âcizleri de gerek Amiralin veya gerek taraflarından vekâleten göndereceği zâbitin ya makâmımda veyahud hânemde ziyâretlerini kabûl edeceğini ve fakat merci'imden istîzân etmedikçe kumandanın hânesine gidib görüşmek[te] ma'zûr olduğu[nm]u bildirdim. Mez-kûr torpedo kumandanı üserânın Ereğli'de veya dâhilinde olup olmadıklarına dair bu gece bir cevâb alıb kendilerine bildirmekliğimi rica etmiş ve âcizleri de dâhile bile sevk edilseler herhâlde hayatlarını muhâfaza maksadıyla sevk edilmiş olduğunu ve dâhilden maksad yine Ereğli kazâsı mıntıkası dâhili olduğunu söylemekliğim üzerine beyânâtıma i'timâd ederek şimdilik mes'elenin halledilmiş demek olduğu[nu] beyân ve müfârakat eylemişlerdir. Ma'rûzât-ı mesbûkaya nazaran esîrlerin yarın kendilerine i'ade edilib edilmeyeceği ve nerede oldukları hakkında ne cevâb verileceğinin ve yarın alessabâh buraya gelecek Amiralin vürûdunda yalnız göndereceği Erkân-ı Harb zâbiti ile görüşmek kifâyet edib etmeyeceğinin ve yoksa Amiral ile bizzat gidib görüşmek mi îcâb edeceğinin ve bu bâbda ne gibi hatt-ı hareket ta'kîb ve ne yolda idâre-i lisân edileceğinin emr ü iş'ârını istirhâm ve makine başında emirlerine intizâr eylerim efendim. Fî 28/1/[13]37

Mutasarrıf Nusret

Belge 8

Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Reisi Vekili Fevzi Paşa'nın, Fransız esirlerin iadesinin ertelenmesine ilişkin Kastamonu ve Bolu Havalisi Kumandanlığına gönderdiği 28.1.1921 tarihli telgraf.

Tel makine başında verilecektir.

Kastamonu ve Bolu Havâlîsi Kumandanlığına

C. 28. Fransız üserâsının i'âdesi mes'elesi Hâriciye Vekâletince tezekkür edilmekte ve bu bâbda yapılacak mu'âmele vekâlet-i müşârün-ileyhâdan teblîğ olunacaktır. O zamana kadar üserânın i'âdesinin te'hîri ve Zonguldak'daki Fransız Hey'etine de bu tarzda cevâb i'tâsı ve mes'elenin karar teblîğ olununcaya kadar hüsn-i idâresi mercûdur.

28/1/[13]37

Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye Re'îsi Vekîli
Fevzi

Belge 9

Muhiddin Paşa'nın Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Riyasetine Alemdar Vapuru olayını özetlediği ve Fransız esirlerin iadesi konusunda talimat istediği 28.1.1921 tarihli telgraf.

Kastamonu
3337/200

Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye Riyâsetine

C. 28/1/[13]37 tele:

[1-] Alemdar Vapuru'nun mürettebâtı tarafından İstanbul'dan kaçırılarak 24/1/[13]37'de Ereğli'ye geldiği ve 27/1/[13]37'de Ereğli'den Bartın veya Sinop Limanı'na ilticâ etmek üzere giderken Fransızlar tarafından müsâdere edilerek ve derûnuna zâbitiyle dört nefer ikâme olunarak İstanbul'a gönderilmek üzere yola çıkarıldığı ve yolda Alemdar mürettebâtının Fransız muhâfızları basdırarak vapuru kaçırıp tekrar Ereğli Limanı'na getirdikleri ve derûnundaki bir Fransız zâbitiyle dört neferin esîr edilerek karaya çıkarıldığı ve bu sebeble Alemdar Vapuru'nu sevke me'mûr Fransız muhribiyle Alemdar mürettebâtı ve Ereğli'deki sâhil muhâfızları arasında müsâdeme vukû' bulduğu 28/1/[13]37 tarihli harb raporuyla arz edilmiştir. Zonguldak Mutasarrıfı da Dâhiliye ve Hâriciye Vekâletlerine 27/1/[13]37['de] tafsîlât vermiştir.

2- Alemdar Fransızlar tarafından müsâdere edilmiş ve İstanbul'a götürülmek istenilmiştir. Alemdar'a Ereğli'den ikâme olunan mürettebâtdan bir kısmı İstanbulca mahkûm olduklarından ve yolda fırsat bulduklarından vapuru kaçırıp tekrar Ereğli Limanı'na getirmişlerdir ve bu esnâda ilk ateş Fransız muhribi tarafından açılmışdır ve Alemdar Vapuru Ereğli Limanı'na ilticâ etdikden sonra dahi muhrib topla ateş etmiş ve bir mermi hastahâneye ve bir mermi vapura

isabet ederek tahribât yapmıştır ve tarafımızdan edilen mukâbele üzerine mezkûr muhrib Ereğli'den Zonguldak'a avdet etmiş, vak'ayı Fransız kumandanına anlatmıştır. Fransız kumandanı da esîrlerin i'âdesi[ni] Zonguldak Mutasarrıfından talep etmiş, Alemdar Vapuru'na ve Osmanlı bayrağını hâmil vapurlara dokunmayacaklarına dair söz verilerse hayatları emin olan esîrlerin i'âde olunabileceği tebliğ etdirilmiştir.

3- Şimdiki vaz'iyet şöyledir: Fransızlar bu şerâ'ite muvâfakat etmemişler ve esîrlerin i'âdesinde ısrâr etmektedirler. Vapur Ereğli Limanı'na baştan kara etdirilerek ve derûnuna su alınarak kısmen gark edilmiştir. Esîrler Ereğli'den dâhile doğru sevk olunmuşlardır. Ereğli'de müdâfa'a için mümkün olan tertibât alınmıştır. Bizde de bir şehîd üç mecrûh vardır. Fransızların iki maktûlü üç mecrûhu vardır. Bu hâle göre esîrlerin i'âde edilib edilmeyeceğinin emr ü iş'ârı.

4- Zonguldak Mutasarrıflığının aynen takdîm ettiğim telgraf[ın]da denildiği vechle Fransız kumandanının Alemdar'a dokunulmayacağı hakkında kendisinin söz ver[ti]lebileceğini ve Osmanlı bandıralı diğer vapurlar hakkında bir şey söylemeyeceğini ve bilâhare müzâkere edilebileceği[ni] dermeyân etmiş ve bizim taraftan bir şehîd üç yaralı[ya] mukâbil Fransızlardan iki maktûl üç mecrûh bulunması sebepleriyle bu hâdisenin kapanması için Alemdar'a dokunulmamak şartıyla Fransız Yüzbaşı Tilli ile dört neferin teslimini muvâfık görüyor isem de bittab'î makâm-ı sâmillerinden alacağım emre göre hareket edeceğim ma'rûzdur. Cevâba makine başında intizâr olunur.

Fî 28/1/[13]37

[Kastamonu ve Bolu Havâlîsi] Kumandanı Muhiddin

Belge 10

Fransa'nın İstanbul Yüksek Komiserliğinin Fransız Dışişleri Bakanlığına gönderdiği, Alemdar Vapuru'nun Ereğli yakınlarında yakalandığı, çıkan çatışma sonunda vapurun Ereğli'ye döndüğü ve esirlerin kurtarılması amacıyla Ereğli'ye takviye zırhlıların yollandığına dair 28.1.1921 tarihli telgraf.

CONSTANTINOPLE, le 28 Janvier 1921 à 21h45 Reçu le
29 à 8h30

CONFIDENTIEL

Un remorqueur (turc) suspect « Ale(1 gr. fx)dar » a été capturé près Héraclée par l'un (de) nos chasseurs de mines et emmené à Zonguldak.

(Ce) remorqueur reçut l'ordre rallier Constantinople ayant à bord un mécanicien de la marine et une garde de quatre matelots.

Au lieu de faire route indiquée remorqueur tenta de retourner à Héraclée.

Le chasseur qui le surveillait voulut s'y opposer: combat s'engagea : chasseur eut trois blessés grièvement: remorqueur gagne (1 gr faux) Héraclée emmenant prisonniers le mécanicien et les hommes de garde.

(Torpilleur) « Sénégal » parti ce matin pour Héraclée ; croiseur « Waldeck-Rousseau » et torpilleur « Sakalave » partent pour obtenir libération des prisonniers.

Ce grave incident semble (dû) à imprudence commise en envoyant à Constantinople le remorqueur capturé sans l'avoir désarmé et avec une garde insuffisante ./.

Belge 11

Fransa Denizcilik Bakanlığının Fransız Dışışleri Bakanlığına gönderdiği, Alemdar Vapuru'nu 80 borda numaralı avcı botunun yakaladığını, ancak, vapura çıkan beş Fransız askerinin Türk mürettebat tarafından ele geçirildiğini ve götürüldükleri Ereğli'de Mutasarrıfın askerlerin iadesini reddettiğini bildiren 28.1.1921 tarihli şifre telgraf.

Paris, le 29 Janvier 1921

Copie d'un télégramme chiffré reçu du
C.E.C. de l'Escadre de la Méditerranée
Orientale.

Constantinople le
28/1/19h00
N 540.

Petit vapeur turc "ALEMBAR" ayant été utilisé comme mouilleur de mines pendant la guerre a été volé dans Bosphore pour opérations présumées concertées avec Khémalistes. Stop.

Il a été recherché et arrêté par "Chasseur 80" au large Zoungouldaïk. stop.

Mécanicien Principal TILLY et 4 Tirailleurs se sont embarqués sur "ALEMBAR" pour le ramener Constantinople ils ont... maîtrisés par équipage turc et amenés Héraclée où Mutessarif refuse de les rendre. stop.

"WALDECK-ROUSSEAU" "SENEGALAIS" "SAKALAVE" appareillent pour Héraclée avec Al DUMESNIL pour exiger libération et capturer "ALEMBAR".

MINISTRE des AFFAIRES ETRANGERES
PRESIDENT du CONSEIL

Belge 12

Zonguldak Mutasarrıfı Nusret Bey'in Fransız kumandanları Yarbay Crétin ve Amiral Dumesnil'in yaveri ile yaptığı görüşmelere ilişkin Hariciye Vekâletine gönderdiği 29.1.1921 tarihli telgraf. Telgrafın devamında Amiral Dumesnil'in Mutasarrıf Nusret Bey'e ve Kastamonu Ordu Kumandanlığına gönderdiği iki ayrı mesajı ve çevirileri yer almaktadır.

Zonguldak
1943/1200

29-1-[13]37

Gâyet mühim ve müsta'celdir.
Dakîka te'hîri mûcib-i mes'ûliyet-i azîmedir.

Hâriciye Vekâletine

Şimdi altı buçukda Fransız Kumandanı Kâimmakâm Kretin ile Amiral Dumesnil'in yaveri ve bir Fransız zâbiti bendehâneye geldiler. Fransız kumandanı Fransız esîrlerinin i'âdesi hakkında âcizlerinin bir nüfûzum olmadığından bu bâbda Amiral Dumesnil tarafından Kastamonu ve Bolu Havâlîsi Kumandanı Paşa Hazretlerine hitâben yazılan telgrafnâmenin vesâtet-i âcizânemle şimdi derhâl keşîdesi[ni] Amiral nâmına taleb ve âcizlerine ve diğeri de Paşa-yı müşârün-ileyhe hitâben Fransızca ve Türkçe olarak yazılmış olan iki kıt'a takrîri tevdi' eylemiş ve bunun te'ahhur veya adem-i keşîdesinden veya noksan keşîdesinden âcizlerinin mes'ûl olduğumu ve mezkûr telgrafın hemen ve tamamen keşîdesine nezâret ve kanâ'at hâsıl etmek üzere hîn-i keşîdesinde telgrafhânede bir Fransız zâbiti bulunduracaklarını beyân etmiş olması üzerine bize verilen telgrafi keşîde etmek vazîfem icâbından ise de telgrafhâne[de] bir Fransız zâbitinin ikâmesine kat'iyen müsâ'ade edemeyeceğimi ve bu fikirlerinde musır

olurlarsa tevdi' eyledikleri takarrürlerini hemen kendilerine red ve i'ade edeceğimi kat'iyen söyledim. Bunun üzerine müsta'celen ve aynen keşide edileceğine dair vukû' bulan beyânâtımı kâfi gördüklerini beyân ile müfâratat ve gidib Amirali göreceklerini ilave eylemişler ve esnâ-yı mükâlemede Ereğli'deki esîrlerin nefsi Ereğli kasabasında mı yoksa dâhilinde mi olduklarını sormuşlardır. Mezkûr sûretler ber-vech-i zîr arz olunur efendim.

Bu telgrafnâmenin aslı Muhiddin Paşa Hazretlerine ve sûretleri Hâriciye ve Dâhiliye Vekâlet-i Celîlelerine yazılmışdır. Fî 29 minhü

Zonguldak Mutasarrıfı
Nusret

* * *

Sûret

Şark-ı Bahr-ı Sefid Filosu Hafif Filo Kontr Amiral
Kumandanı 15 D L M

Valdek Rosso Zırhlısında Hafif Filo Kumandanı Kontr
Amiral Dumesnil

Zonguldak Mutasarrıfı Beyefendi'ye

Mutasarrıf Beyefendi: Zonguldak Fransız Kuvvâsı Kumandanı Kolonel Kretin'den aldığım ma'lûmâta nazaran evvela Ereğli hâdiselerinde ve sâniyen üserânın i'adesinde hiçbir nüfûzunuzun olmadığı ve Kastamonu Kumandanlığının bu mes'eleye karışabileceğini söylemişsiniz. Binâen aleyh âtîdeki telgrafi derhâl Kastamonu Kumandanlığına çekmenizi rica ederim. İşbu telgrafın serî'an ve olduğu gibi gönderilmediği takdirde zât-ı âlînizin büyük bir mes'ûliyet altında kalacağınızı ilave etmeye lüzûm görmüyorum ve hürmetlerimin kabûlünü temennî ederim.

Dumesnil

Escadre de la méditerranée orientale division légère Contre-Amiral Commandant Dumesnil à bord du croiseur Waldeck Rousseau le 29 janvier 1921 à Monsieur le Mutessarif de Zongoldak.

Monsieur le Mutessarif. Le Colonel Crétin commandant les troupes françaises de Zongouldak me rend compte que vous nous déclarez incompetent en ce qui concerne les incidents d'Heraclée et que la mise en liberté des français faits prisonniers le 27 courant dépend uniquement du Commandant militaire des Castamouni. Dans ces conditions je vous prie de vouloir bien transmettre d'extrême urgence à cette autorité militaire le télégramme dont ci-joint copie. Je n'ai pas besoin d'ajouter que en n'assurant pas d'une façon fidèle et rapide l'envoi de ce télégramme vous engageriez très gravement votre responsabilité.

Agréez Monsieur le Mutessarif les assurances de ma haute considération.

Dumesnil

* * *

İkinci sûret

Fransız Kruvazörü Valdek Rosso'dan Amiral Dumesnil
tarafından Kastamonu Ordu Kumandanlığına

Türk romorkörü Alemdar'ın hırsızlarını tevkîfe çalışan gemilerimizden birisi Ereğli'de alçakça bir ta'arruza ma'rûz kalmış ve biri zâbit olmak üzere beş Fransız esîr edilmiştir. Zonguldak Mutasarrıfı üserânın i'âdesinin ancak Ordu Kumandanlığından gelecek emir ile icrâ edileceğini söylüyor. Bu esîrlerin derhâl ya Zonguldak'a getirtilmek sûretiyle veyahud Ereğli'de teslim edilmek şartıyla hürriyetlerini i'âde etmekliğiniz lâzım geldiğini beyân ederim. Esîrlerin i'âdesini kabûl etmediğiniz takdirde zuhûr edecek hâdisâtın ve mukâbele-i bilmisilden zât-ı âlînizi

mes'ûl ederim. Çünkü Fransa'nın ve İ'tilâf Devletlerinin Şark mes'elesi ile uğraşdıkları bir sırada Ankara Hükûmetinin evvela Ereğli'de kurulan pusuyu ve sâniyen Alemdar'ı çalanları müdâfa'a edeceğini zannetmem. Fi 29

Hafif Filo Kumandanı Kontr-Amiral
Dumesnil

Télégramme Amiral Dumesnil à bord du croiseur français Waldeck Rousseau à Commandant militaire Castomouni [29 Un] de nos petits navires qui cherchait à arrêter les voleurs du remorqueur turc Alemdar a été lâchement attaqué à Heraclée et cinq français dont un officier ont été faits prisonniers stop le Mudesarif de Zonguldak prétend que votre autorité militaire seule retient ces français je vous somme donc de les remettre immédiatement en liberté soit en les faisant reconduire à Zongouldak soit en me les livrant à Heraclée stop en cas de refus [de] votre part je vous [remis remets] entièrement responsable des conséquences et des représailles qui pourront être exercées car je ne veux pas admettre un seul instant que dans les circonstances présentes au moment où la France et ses alliés se préoccupent à nouveau du sort de la Turquie le Gouvernement d'Angora puisse approuver le guet-apens d'Heraclée recueillir et protéger les voleurs de l'Alemdar qui sont simplement des pirates et emprisonnent mes nationaux.

Zongouldak
29 1 3 le Contre-Amiral Dumesnil
Commandant la division légère
Dumesnil

Belge 13

Mutasarrıf Nusret Bey'in Dâhiliye Vekâletine gönderdiği, Fransa tarafından misilleme yapılabileceğine dair 29.1.1921 tarihli şifre telgraf.

1926/30

Zonguldak
29/1/[13]37

Dâhiliye Vekâletine

Limanımıza gelen Valdek Rosso nâm Fransız zırhlısına buradaki Fransız kumandanı ile bir zâbit ve Ereğli Şirketi Direktörü Vimal gitmiş ve aynı zâbit avdet ederek şasör mürettebâtından iki neferi alıp zırhlıya götürmüştür. Sefâ'in-i harbiyenin Ereğli'yi bombardıman etmek maksadıyla İstanbul'dan hareket etdikleri hâlde buradaki Fransız kumandanı ile cereyân eden muhâbere üzerine buraya geldiklerini ve üserâ i'âde edilmez ise me'mûrîn-i mahalliyeden beş-on kişiyi mukâbele-i bilmisil olarak alacaklarını Fransız jandarmalarının ifâde eylemekte oldukları istihbâr kılındığı merkez me'mûrluğu ifâdesiyle arz olunur.

Mutasarrıf
Nusret

Belge 14

Mutasarrıf Nusret Bey'in Hariciye Vekâletine gönderdiği, Alemdar Vapuru'nun 26-27.1.1921 gecesi Baba Burnu'nda Fransız avcı botu tarafından yakalandığını bildiren 29.1.1921 tarihli şifre telgraf.

Zonguldak
1901/80

29-1-[13]37

Gâyet müsta'celdir. Harb raporudur.
Te'hîri mûcib-i mes'ûliyetdir.

Hâriciye Vekâlet-i Celîlesine

27 Kânûn-ı Sâni [13]37 ve 3632/185 şifreye zeyldir. 28 Kânûn-ı Sâni sene [13]37 ve 3654/195 telgrafla Dâhiliye Vekâlet-i Celîlesine tafsîlen arz edildiği vechle Fransız şasörü tarafından müsâdere edilen Alemdar Vapuru'nun Ereğli Limanı'nda derdest edilmeyib 26/27 Kânûn-ı Sâni sene [13]37 gecesi alaturka saat dokuzda Ereğli'den hareketle Bababurnu'nu geçer geçmez mezkûr şasör tarafından yakalanarak Zonguldak'a getirildiği iş'âr-ı mahallîden anlaşılmakla mezkûr şifrenin fıkra-i evvelisini tashîhan ve tavzîhan arz-ı keyfiyet olunur efendim. Saat 12/20.

Mutasarrıf Nusret

Belge 15

Kastamonu ve Bolu Havalisi Kumandanı Mirliva Muhiddin Bey'in Hariciye Vekâletine gönderdiği, esirlerin iadesi konusunun ertesi gün öğleye kadar çözülmesi mümkün olmadığı takdirde misilleme yapılmasının beklendiğine dair 29.1.1921 tarihli şifre telgraf.

Kastamonu

29-1-[13]37

3487/120

Dakîka te'hîri gayr-i câizdir.

Hâriciye Vekâletine

Alemdar hâdisesinden dolayı Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye Riyâsetine vâki' olan müsta'cel ma'rûzât-ı âcizâneme Hâriciye Vekâletinden emr ü tebliğ-i keyfiyet buyurulacağı cevâbını almış idim. Hâlbuki dün gecedен beri taraf-ı sâmilерinden bu mühim hâdiseye dair hiçbir emr ü iş'âr tebellüğ etmedim. Diğer taraftan Fransızlar Valdek Rosso zırhlı kruvazörü refâkatinde iki torpido ile Kontr Amiral Dumesnil'i gönderdiler ve Ereğli önünde bir nümâyiş-i bahrî yapıp Zonguldak'a geldiler. Gerek Amiralın Zonguldak Mutasarrıfına olan tebliğâtı ve gerekse aynı Mutasarrıflık vâsıtasıyla doğrudan doğruya bendenize çekdiği telgraf aynen makâm-ı devletlerine de takdîm edildi. Hâdisenin aldığı şekil tevessü' etmektedir ve Fransızların beş esirlerine mukâbil Zonguldak me'mûrîninden sekiz-on zâtı kaldırıp götürceklerini Mutasarrıf mahremâne bildirdi. Alemdar hâdisesi sûret-i serî'ada hallolunmazsa ciddi bir meşgûliyet şeklini alacaktır. Ya mes'elenin hallinin bendenize terk buyurulmasını veyahud ne sûretle hareket edeceğimi serî'an emr ü iş'âr edilmesini rica ederim. Bu gece zarfında emr-i sâmilерine intizâr ediyorum. Çünkü yarın öğleye kadar cevâb alınmazsa Amiralın mukâbele-i bilmisile tevessülü pek me'mûldür. Fazla arz-ı mütâla'aya lüzûm görmüyorum efendim. Fî 29

Kastamonu ve Bolu Havâlî[si] K[umandanı]
Mîrlivâ Muhiddin

Belge 16

Muhiddin Paşa'nın Müdafaa-i Milliye Vekâletine gönderdiği, esirlerin iadesine ilişkin müzakerelere dair 29.1.1921 tarihli şifre telgraf.

Kastamonu
28-29/1/[13]37

Sûret

Müdâfa'a-i Milliye Vekâletine

- 1- Fransızların elinden tekrar kaçırılarak Ereğli'ye getirildiği dünkü raporla arz edilen Alemdar Vapuru Ereğli Limanı'nda karaya oturtulmuştur.

Bir şehîd, üç mecrûhumuza mukâbil Fransızlardan iki maktûl, üç mecrûh vardır. Zonguldak'daki Fransızlar esîr edilmiş olan bir zâbitle dört neferin Alemdar'a dokunulmamaya söz vererek üseranın i'âdesini istiyorlar ve bu husûsda muhâberât cereyân etmektedir.

- 2- Diğer mıntikalardan şâyân-ı arz bir ma'lûmât gelmemiştir. 28/1/[13]37 [tarihli] rapor Erkân-ı Harbiye ve Müdâfa'a-i Milliye, Merkez, Garb cebhelerine arz edilmiştir.

K[umandan]
Muhiddin

Belge 17

Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Reisi Vekili Fevzi Paşa'nın Hariciye Vekâletine gönderdiği, esirlerin iadesine dair yerinde yapılan müzakereleri bildiren ve izlenecek yol hakkında vekâletin kanaatini soran 29.1.1921 tarihli şifre telgraf.

Aded 928

Ankara
29-1-[1]337

Hâriciye Vekâlet-i Celîlesine

Ereğli Limanı'na getirilen Alemdar Vapuru'nun Zonguldak'a giderken bir Fransız tahtelbahr muhribi tarafından yakalandığı ve bilâhare vapurun mürettebâtı tarafından vapur derûnuna konulan bir Fransız zâbitiyle dört neferin esîr edilerek vapurun tekrar Ereğli Limanı'na getirildiği ma'lûm-ı âlîleridir. Zonguldak Mutasarrıfına mürâca'at ederek Fransız esîrlerini talep eden Fransız kumandana, Kastamonu ve Bolu Havâlîsi Kumandanlığı, Alemdar Vapuru'na ve bilcümle Osmanlı sancağını hâmil vapurlara dokunulmaması hakkında te'mînât verilirse esîrleri serbest bırakabileceğini tebliğ etmiştir.

Fransız kumandanı ancak Alemdar Vapuru'na dokunulmayacağı hakkında te'mînât verebileceğini ifade etmiştir. Esîrlerin i'âdesi ve bu bâbda yapılacak mu'âmele hakkındaki mütâla'a-i devletlerini rica ederim.

Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye Re'îsi Vekîli
Fevzi

[Derkenar] *Evrâk aynen elden Hâriciye Vekâlet-i Celîlesine tevdi' edilmiştir.*

Belge 18

Mutasarrıf Nusret Bey'in Ankara Hariciye Vekâletine gönderdiği, Fransız Amiralinin (Dumesnil) iletmış olduğu Notanın cevaplandırılması için verdiği süreyi 31 Ocak Pazartesi sabahına kadar uzattığını bildiren 30.1.1921 tarihli şifre telgraf.

Zonguldak
1997/65

Gâyet müsta'cel harb raporudur. Dakîka te'hîri mûcib-i
mes'ûliyetdir.

Ankara Hâriciye Vekâletine

Fransız irtibât zâbiti nezd-i âcizîye gelerek dün akşam gönderilen Notaya verilecek cevâb için Fransız Amiralinin Kânûn-ı Sâni'nin otuz birinci yarınki Pazartesi sabahına kadar mühlet ta'yîn etdiğini sûret-i kat'iyede teblîğ me'mûr olduğunu beyân eylemiş olduğundan icâbının verilecek cevâbın herhâlde bu gece emr ü teblîğine müsâ'ade buyurulmasını arz ve intizâr eylerim. İşbu telgrafnâme Hâriciye ve Dâhiliye Vekâlet-i Celîleleriyle Muhiddin Paşa Hazretlerine yazılmışdır. Fî 30-1-[13]37

Mutasarrıf Nusret

Belge 19

Hariciye Vekili Ahmed Muhtar Bey'in Zonguldak Mutasarrıflığına gönderdiği, Ankara'nın esirleri iade etmemeye karar verdiğini ve emrivakilere karşı hazır olunmasını bildirdiği 30.1.1921 tarihli şifre telgraf.

310

30/1/[13]37

Zonguldak Mutasarrıflığına

Alemdar Vapuru vak'asında esîr edilen bir zâbitle dört Fransız neferini i'âde etmemeye hükûmet karar vermiş ve bu karar Kastamonu-Bolu ve Havâlisi Kumandanlığına tebliğ edilmiştir. Bu mes'ele ile iştigâl ve merkezle muhâbere edecek olan yegâne makâm işbu kumandanlıktır. Binâen aleyh size Fransızlarca bu bâbda su'âl îrâd edildiğinde ol vechle cevâb vermeniz ve bu bâbda ta'limâtınız olmadığını bildirmanız lâzımdır. Bu hareketimize mukâbil Fransızların dahi bir emr-i vâki' ihdâs eylemeye çalışmaları ve birkaç me'mûrumuzu tevkîfe tasaddî eylemeleri mümkündür. Buna karşı ihtiyâtkâr bulunmanız ve Zonguldak'da bulunan bilcümle me'mûrîn-i mülkiye ve askeriye derhâl hafiyen keyfiyetden haberdâr edib cümlesini ihtiyâtkâr olmaya da'vet etmeniz îcâb eder. Muhiddin Paşa'ya keşide edilen telgrafın sûreti yarın size bildirilecektir. Fransızların harekâtından peyderpey ve serî'an bizi dâimâ haberdâr etmeniz mercûdur.

Hâriciye Vekili
Ahmed Muhtar

Belge 20

Hariciye Vekili Ahmed Muhtar Bey'in Kastamonu ve Bolu Havalisi Kumandanlığına, Fransa ile harp hâlinde olduğu cihetle, Fransız esirlerin iadesinin mümkün olmadığını, Alemdar Vapuru'nun kurtarılmasının takdire şayan bir fedakârlık teşkil ettiğini, Fransızların herhangi bir hareketine karşı önlem almaya hazır olmakla beraber, TBMM Hükûmetinin buna mecbur kalmamayı ümit ettiğini bildiren 30.1.1921 tarihli şifre telgraf.

Aded 310

Fî 30 minhü

Harb raporudur.

Te'hîri mûcib-i mes'ûliyetdir.

Alındığı dakîkada verilecektir.

Kastamonu-Bolu ve Havâlisi Kumandanlığına

Fransa ile elân hâl-i harbdeyiz. Binâen aleyh kuvve-i askeriyesine mensûb olmak üzere her nerede olursa olsun elimize geçecek olan zâbitân ve efrâd-ı askeriyesi esîrdir. Bu itibarla i'âdesinin imkân ve ihtimâli yoktur.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmetinin mâl-ı meşrû'-ı sarîhi olan Alemdar Vapuru'nun evlâd-ı vatandan birkaç fedâkâr tarafından Fransızların yed-i iğtinâmından kurtarılaraq Ereğli'ye getirilmiş olması keyfiyeti Fransa Amiralinin mektûbunda zikrettiği vechle bir fî'il-i sirkat olmayıb bilakis şâyân-ı takdîr, eser-i fedâkârîdir. Âharın mâlına müdâhale gibi gayr-ı meşrû' bir hareket netîcesinde tebe'amızdan birinin şehîd edilmesi keyfiyeti Fransızlar için dâ'î-i mes'ûliyetdir.

...

Zonguldak havzasında Fransızların hükûmetin her türlü kavânîn, nizâmât ve evâmir ta'lîmâtına harfîyen ri'âyet etmeleri lüzûmunu bu vesîle ile Fransızlara bir kere daha

ihtârı îcâb eder. Esîr edilen Yüzbaşı Tilli ile dört neferin tarafımızdan bi-hakkın i'âde edilmemesine mukâbil icrâ edilecek herhangi bir mu'âmele-i tecâvüz-kârâneye karşı hükûmetce lâzım gelen tedâbîr-i zecriye te'emmül ve ittihâz edilmiştir. Şu sırada bize karşı mücâmelekâr görünmekte olan Fransız efkâr-ı umûmiyesine karşı aynı hissiyâtla mütehassis olmak arzusunda bulunan Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmetini böyle şedîd tedâbîr ittihâzına mecbûr etmeyeceklerini Fransızların hissiyât-ı ihtiyâtkârîlerinden kaviyyen ümîd ederiz.

Hâriciye Vekîli
Ahmed Muhtar

Belge 21

Fransa'nın İstanbul Yüksek Komiserliğinin Fransız Dışişleri Bakanlığına, Zonguldak Mutasarrıfının esirlerin iadesi için öne sürdüğü koşulları ve İstanbul Hükûmetinin Mustafa Kemal Paşa'dan esirlerin iade edilmesini emretmesini rica ettiği bir telgraf gönderdiğini bildiren 31.1.1921 tarihli şifre telgraf.

N 194
CONSTANTINOPLE, le 30 Janvier 1921 à 21h
Reçu le 31 à 7h

CONFIDENTIEL

A la (mot passé) de libération des prisonniers conduits à (Héraclée) sur l'ALEMDAR le Mutessarif répond qu'il posait comme condition l'engagement de laisser libre ce remorqueur et de ne plus inquiéter aucun navire trafiquant avec les ports d'Anatolie.

L'amiral de Bon a donné ordre à l'amiral Dumesnil qui est sur place d'agir sans (hâte) et avec sang-froid, pour laisser aux instructions demandées à (Angora) le temps d'arriver, mais d'exiger la libération sans condition des prisonniers.

Le Gouvernement de Constantinople déplore vivement cet incident et a profité du rétablissement des communications télégraphiques avec Angora pour prier instamment Mustapha Kemal, d'ordonner immédiatement vu les circonstances, la mise en liberté de l'officier mécanicien et des tirailleurs faits prisonniers./.

DEFRANCE

Belge 22

Sadrazam Tevfik Paşa'nın Londra Konferansı öncesinde Fransa'nın müzahir görünmesi nedeniyle Mustafa Kemal Paşa'dan Fransız esirlerin iadesini rica ettiği 30-31.1.1921 tarihli şifre telgraf.

Dersaâdet
30-31/1/[13]37

Ankara'da Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine

Zonguldak'da Alemdar Vapuru'ndan esîr edilen Fransız neferleri mes'elesinden dolayı Fransız sefâ'ininin Osmanlı kara sularına girmemeleri taraf-ı âlîlerinden bildirildiğinden Fransız Amiralinin Bahr-i Siyâh sevâhilini bombardıman edeceği ve abluka i'lân eyleyeceği işidildi. Konferansın in'ikâd edeceği bu sırada bize müzâhir görünen Fransa'yı dilgîr eylememek münâsib olacağından bu bâbda nazar-ı dikkat-i âlîlerini celb eder ve Fransız zâbit ve neferlerinin i'âdesini selâmet-i memleket nâmına rica eylerim.

30 Kânûn-ı Sânî sene [13]37

Tevfik
[Sadrazam]

[Derkenar] *Mu'âmeleden müstağnîdir.*
Fî 31 minhü

Belge 23

Mutasarrıf Nusret Bey'in Hariciye Vekâletine gönderdiği, esirlerin iadesine dair zaman kazanılmış olduğunu bildiren 31.1.1921 tarihli şifre telgraf. Telgrafta, Amiral Dumesnil'in biri Ankara Hükûmetine esirlerin iadesi için verilen sürenin 2 Şubat saat 12.00'ye kadar uzatıldığını, diğeri bu telgrafın geciktirilmesi hâlinde sorumluluğun Mutasarrıf Nusret Bey'e ait olacağını bildiren iki Notasının Türkçe ve Fransızca suretleri gönderilmiştir.

Zonguldak

Hâriciye Vekâlet-i Celîlesine

Muhiddin Paşa Hazretlerinden dün gece tebliğ edilen cevâbî Notayı ihzâr ettiğim hâlde vakit kazanmak ve Fransızların vaz'iyet ve mürâca'atlarının alacağı şekle göre hareket etmek üzere henüz tebliğ etmemiş idim ve hâlâ da etmedim. Şimdi Fransız Amiralinin erkân-ı harb refâkâtinde iki Fransız zâbîti olduğu hâlde nezd-i âcizîye gelerek vekâlet-i celîlelerinden bir cevâb vürûd edip etmediğini sordular. Kırk sekiz saat mühleti hâvî bir ültimatı hâmil olduklarını daha evvelce haber almaklığım hasebiyle cevâbın henüz gelmediğini ve ma'a-mâ-fih beklenmekte olduğunu söyledim ve şu sûretle maksad ve fikirlerini istiknâha çalıştım. Bunun üzerine Amiral tarafından biri âcizlerine diğeri de vekâlet-i celîlerine âid ve Fransızca olarak muharrer ve sûret-i mütercemeleri de merbût iki mektûbu âcizlerine tevdi' ile zât-ı devletlerine âid olan kısmının herhâlde şimdi müsta'celen ve hatta te'ahhürâta mahal kalmamak üzere evvel emirde Türkçe tercümesinin keşîdesini Amiral nâmına ehemmiyetle talep ve şubatın ikinci çarşamba günü vakt-i zevâle kadar bir cevâb gelmediği takdîrde yevm-i vakt-i mezkûrda Fransız donanmasının Ereğli'ye hareket edeceğinin ve vakt-i mezkûrda hareketlerinden mukaddem nezd-i âcizîye bir

zâbit göndererek icrâ edecekleri mukâbele-i bilmislin şeklini bildireceklerini beyân eylemişlerdir. Mezkûr mektûbların Türkçe ve Fransızca sûretleri ber-vech-i zîr arz olunur.

Ahvâl-i ma'rûzaya nazarân Notanın şimdiden teblîği mi yoksa vakt-i mu'ayyeninin hulûlüne intizâren o vakte kadar te'hîr-i irsâli mi îcâb edeceğinin ve Notanın çarşamba gününe te'hîri muvâfık görülüyorsa 30 Kânûn-ı Sâni sene [13]37 olan tarihinin bir veya iki şubat mı olarak tashîh edileceğinin ve daha başka bir hatt-ı hareket ittihâzı lâzım geliyorsa keyfiyetin emr ü iş'ârına makine başında arz-ı intizâr eyliyorum efendim. İşbu telgrafnâme Hâriciye Vekâlet-i Celîlesiyle Kastamonu ve Bolu Havâlîsi Kumandanlığına yazılmışdır.

Fî 31/1/[13]37

Mutasarrıf Nusret

* * *

Monsieur le Mutessarif je vous prie de transmettre d'extrême urgence à son excellence Mouktar Bey Ministre des Affaires Étrangères à Angora le télégramme ci-joint [~~importe comme~~ n'importe comment] vous pouvez vous en rendre compte que ce télégramme soit transmis fidèlement et de toute urgence votre responsabilité serait donc gravement engagée s'il n'en était pas ainsi.

Dumesnil

Autre texte

A Son Excellence Mouktar Bey Ministre Affaires Etrangères Angora:

J'ai télégraphié le 29 janvier au commandant militaire de Castambol pour le sommer de relâcher immédiatement l'officiel mécanicien Tilly un marine et 3 soldats faits prisonniers à bord Alemdar et retenus à Héraclée par

autorités turques stop Mutessarif Zonguldak m'a fait savoir que ce télégramme vous avait été transmis et que les lignes télégraphiques étant libres votre réponse pouvait me parvenir hier 30 janvier stop J'ai, cependant attendu 24 heures de plus afin de vous donner toute latitude pour me répondre stop. Si dans 48 heures c'est à dire mercredi 2 février à midi les prisonniers ne m'ont pas été remis j'exercerai les représailles qui me paraîtront convenables stop. Je laisse au gouvernement Angora l'entière responsabilité des conséquences de ces représailles car il est singulier qu'au moment où il émettra prétention d'être le seul gouvernement régulier de la Turquie et ou il désire agir en cette qualité ses actes et ceux de ses fonctionnaires constituent comme dans le cas présent.

Birinci Nota

Hafif Filo Kumandanı Kontr Amiral Dumesnil tarafından Zonguldak Mutasarrıfı Beyefendi'ye

Lütfen takdîm kılınan telgrafı serî'an Hâriciye Vekîli Muhtar Bey'e göndermesini rica ederim. Bu telgrafın derhâl ve harfî harfine gitmesi lâzım olduğu[nu] elbet takdîr edersiniz. Aksi takdîrde mes'ûliyetinizin derecesini söylemeye hâcet göremem.

Dumesnil

İkinci Nota

Ankara'da Hâriciye Vekîli Ahmed Muhtar Beyefendi'ye

29 Kânûn-ı Sâni sene [13]37'de Kastamonu Kumandanlığına Alemdar Gemisi'nde esîr edilmiş ve elân Ereğli'de bulunan makine zâbiti Mösyö Tilli, bir bahriyeli ve üç neferin i'âdesi zımnında bir telgraf çekmişdim. Zonguldak Mutasarrıfından öğrendiğime göre işbu telgraf[1] zât-ı âlînize göndermiş ve

hattın açık olmasına binâen dün 30 Kânûnî Sânîde bir cevâb alabilecektim. Bu cevâbı 24 saat fazla bekledim. Eğer 48 saate kadar yani 2 Şubat Çarşamba günü saat on ikiye kadar esîrler i'âde edilmeyecek olursa lâzım gelen mukâbele-i bilmislin tarafımdan icrâ edileceğini beyân ederim. Bu mukâbele-i bilmisilden zuhûr edecek bütün hâdisâtıdan Ankara Hükûmetini mes'ûl tutarım. Zira Türkiye'nin mukadderâtına hâkim kâffe-i hükûmet olduğunu beyân eden Ankara Hükûmetinin bu son harekâtı mütâreke ahkâmına karşı mugâyirdir.

31/1/[13]37

Zonguldak'da Fransız Valdek
Rosso Kruvazörü'nde
Amiral Dumesnil

Belge 24

Fransa'nın İstanbul Yüksek Komiserliğinin Doğu Akdeniz Filosu Kumandanı Amiral de Bon'un telgrafına atfen Fransız Dışişleri Bakanlığına gönderdiği, Amiral Dumesnil'in esirlerin 48 saat içinde iade edilmemesi hâlinde Zonguldak Mutasarrıfı ve yetkililerinin tutuklanmalarını, Ereğli bölgesinin ablukaya alınmasını ve vatandaşlarına kötü muamele yapılması hâlinde savaş gemilerinin Ereğli Limanı'nda Alemdar Vapuru'nu imha etmesini içeren misillemelerde bulunmasına ilişkin 31.1.1921 tarihli şifre telgraf. Telgrafta, ayrıca Mustafa Kemal Paşa'nın Alemdar Vapuru'nu ve esirleri iade etmeyi reddedeceği, bu nedenle güç kullanmanın gerekeceği ve esasen bölgedeki Fransız askerî yetkililerin Zonguldak'tan kömür alınmasına ihtiyaç kalmadığı gerekçesiyle bölgenin boşaltılması düşüncesinde oldukları belirtilmektedir.

N 198

CONSTANTINOPLE, le 31 Janvier 1921 à 20h45

Reçu le 1er Février à 3h40

Amiral de Bon envoya télégramme dont voici le résumé:

«(N'ayant) pas reçu réponse à demande libération prisonniers de l'Alemdar, amiral Dumesnil qui est à Zongouldack a fixé pour restitution délai 48 heures à compter 31 janvier 10 heures.

Si satisfaction pas obtenue représailles seraient exercées à l'expiration délai:

1. arrestation du mutessarif et des autorités Zongouldack;
2. Blocus étroit de la région d'Héraclée;
3. Si mauvais traitements in(fl)igés à nos nationaux, intervention des bâtiments de guerre (suivant) ordre que donnera amiral de Bon; destruction dans le port d'Héraclée de l'Alemdar qui a été volé à ses propriétaires à

Constantinople.

(Amiral) pense, étant donné l'attitude intransigeante adoptée par Kémal dans toute occasion depuis quelque temps, qu'Angora refusera libération prisonniers et restitution «Alemdar», et il estime, en raison même cette attitude, (nécessaire) régler au besoin par la force derniers incidents.

Général Charpy (a télégraphié) donner instructions en conséquence à commandant de nos troupes à Zongouldak.

Amiral et Général (prévoient) que question envisagée peut (d'ailleurs) conduire à évacuation Zongouldak. Cette (évacuation) éventuelle aurait d'ailleurs avantage de mettre fin à la situation fausse dans laquelle nous sommes dans cette région et n'aurait plus les inconvénients d'il y a quelques (mois), le ravitaillement en charbon de Constantinople étant assuré.

Tout en regrettant vivement l'inopportunité de l'incident, je ne puis que partager l'opinion du général et de l'amiral sur l'impossibilité de ne pas exiger par tous moyens recours restitution de nos prisonniers et du bateau volé ./.

DEFRANCE.

Belge 25

Fransa Denizcilik Bakanlığının Fransız Dışışleri Bakanlığına gönderdiği, Amiral de Bon'un esirlerin iadesi konusunda millîcilerin cevabının tatminkâr olmaması hâlinde, Alemdar Vapuru'nun imha edilmesini ve Zonguldak makamlarına karşı ağır misillemeler yapılacağını içeren ültimatom ileteceğini bildirdiği 31.1.1921 tarihli şifre telgraf.

REPUBLIQUE FRANÇAISE.
MINISTERE DE LA MARINE

Télégramme Officiel
Marine à Affaires Etrangères Direction des Affaires
Politiques (Asie)
E.M.G. 2

Suite à mon 793. J'ai l'honneur de vous communiquer le dernier télégramme reçu de l'Amiral de Bon concernant l'affaire de l' "ALEMDAR". Commencement citation: En même temps que je fais poursuivre la restitution de nos nationaux et la capture de l' "ALENDAR" je fais préciser court délai pour réponse aux autorités Nationalistes au-delà duquel si réponse non satisfaisante j'enverrai un ultimatum menaçant de détruire l' "ALENDAR" dans le port de ZONGOULACK et d'exercer sévères représailles contre les établissements des autorités dans cette ville. Fin citation./. (2000/31/1)

Belge 26

Kumandan Muhiddin Paşa'nın Müdafaa-i Milliye Vekâletine gönderdiği, esirlerin iade edilmemesi nedeniyle Fransızların Ereğli'ye çıkarma yapmaları hâlinde verilecek karşılığa dair 31.1.1921 tarihli şifre telgraf. Telgrafta, ayrıca üç Fransız askerin cenaze töreninin yapıldığı bildirilmektedir.

Ankara

31-1-[13]37

Müdâfa'a-i Milliye Vekâletine

- 1- Alemdar Vapuru hâdisesi üzerine esîr edilen Fransız zâbitiyle dört neferinin behemehâl i'âdesi ve aksi hâlde zuhûr edecek [hâdisâtın] bir mukâbele-i misilden mes'ûl tutacağı hakkında Zonguldak Limanı'nda Valdek Rosso kruvazöründe bulunan Amiral Dumesnil tarafından 29/1/[13]37 tarihli telgrafnâme[yi] aldım. Hâriciye Vekâletinden bugün 31/1/[13]37'de alınan teblîgât üzerine esîrlerin i'âde olun[may]acağını Mutasarrıflık vâsıtasıyla teblîğ etdim. Bu vaz'iyet üzerine Fransızların Ereğli'ye bir ihrâc teşebbüsünde bulunmaları veya Zonguldak'da tevsî'-i işgâl etmek istemeleri muhtemeldir. Fransızların böyle bir hareket ve ta'arruzları hâlinde ateşle mukâbele olunması ve fakat tarafımızdan ta'arruzî bir hareketde bulunulmaması icâb edenlere emredilmiştir.
- 2- 29-30/1/[13]37 gecesi Fransızlar Zonguldak'da tahkîmât hattında nümâyîş maksadıyla makineli tüfenk atışı icrâ etmişlerdir. Alemdar hâdisesinde maktûl düşen 3 Fransızın cenâze merâsimi bugün icrâ edilmiştir.
- ...
- 4- 30/1/[13]37 tarihli rapor Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye Riyâsetine, Müdâfa'a-i Milliye Vekâletine, Şark Cebhesi, Merkez Ordusu K[umandanlığına] yazılmışdır.

K[umandan]
Muhiddin

Belge 27

İstanbul'dan Fransa Genelkurmay Başkanlığına gönderilen, Alemdar Vapuru Olayı'nın gelişimini bir bütün hâlinde özetleyen 31.1.1921 tarihli şifre telgraf.

P/Attribution

E.M.A.

P/Information.

Prés. de la République

Prés du Conseil.

Ministre des Aff. Etrangères.

Ministre de la Marine.

Maréchal Foch.

Cat. Ducasse

Officier de Service.

Dossier du Ministre. Le 31 Janvier 1921

TELEGRAMME CHIFFRE

COPIE

CONSTANTINOPLE, le 31/1 à 12h.20

C.O.C. à Guerre.

...

N 183 à 185.

268/2.P.

J'ai l'honneur de vous rendre compte incident survenu HERACLEE 26 Janvier mécanicien principal marine (délégué) usines ZONGOULDAK, TILLY, recevait ordre marine saisir remorqueur ALEMDAR qui s'était enfuit de Constantinople, pour aller chez les Kémalistes s'il passait aux environs de Zongouldak. Sans avertir colonel commandant détachement de Zongouldak, Monsieur Tilly alerta le chasseur 80, stationné à Zongouldak qui partit à recherche ALEMDAR, le rencontra de nuit et le ramena Zongouldak ce qui ne pouvait manquer d'amener conflit avec autorités turques.

2°- 27 janvier, mécanicien principal partit avec 4 tirailleurs à bord Alemdar pour ramener ce bateau Constantinople. Chasseur 80 pour (un groupe faux) signalait bientôt que mécanicien et 4 soldats étaient prisonniers à bord de Alemdar lequel rentrait à Héraclée.

Le Chasseur 80 lui-même étant tombé dans une embuscade a eu 3 grands blessés et [dur dut] rentrer Zongouldak.

3° Amiral Dumesnil parti 28 soir à bord “WALDECK ROUSSEAU” pour Zongouldak pour direction mesures à prendre. Instructions données à commandant détachement Zongouldak, déférer à demandes amiral mais s’abstenir envoi détachement à HERACLEE ainsi que toute mesure pouvant compromettre sécurité détachement mais intervenir énergiquement auprès MUTESSARIF pour obtenir élargissement prisonniers.

FIN.

Belge 28

İstanbul'dan Denizcilik Bakanlığına gönderilen, Fransa tarafından yapılacak misillemelerin ve Kemalistlerin esirlerin iadesine dair koşullarının bildirildiği 31.1.1921 tarihli şifre telgraf.

COPIE D'UN TELEGRAMME REÇU PAR LE
MINISTRE DE LA MARINE CONSTANTINOPLE

Le 1er Février 1921
Départ le 31 à 11 H. 20 Arrivée le 1/2 à 4 H. 45

N 589

COMMANDANT EN CHEF A MARINE PARIS.

Suite à mon télégramme N 569.

Nationalistes n'ayant pas répondu au sujet de la restitution de nos prisonniers et d'"ALEMBAR", Amiral "W. ROUSSEAU" a fixé avec mon approbation délai 48 heures à partir de lundi 10 heures à expiration duquel représailles seront exercées suivant mes instructions que voici:

1°- En accord avec Colonel Commandant détachement à qui Général Commandant S.C. télégraphie instructions nécessaires arrestation et embarquement des "mutesarriifs" familles turques et personnes suspectes Zongouldack.

2°- Blocus étroit région Héraclée.

3°- Si mauvais traitements sont infligés à nos nationaux intervention des bâtiments par action directe suivant ordre que je donnerai ultérieurement.

4°- Destruction "ALEMBAR" dans port Héraclée.

J'ai lieu de penser que autorités khémalistes ne céderont pas. Voici en effet conditions qu'ils prétendent nous imposer pour libération des prisonniers et que je juge absolument inacceptable.

1°- "ALEMDAR" ni aucun bateau turc ne seront inquiétés.

2°- Aucun port turc ne sera visité par bâtiments de guerre français.

3°- Torpilleurs en surveillance Héraclée ne débarqueront ni bombarderont ville.

4°- Les bâtiments français cesseront visite navires dans eaux turques. D'autre part nous sommes avertis qu'Angora répond aux ouvertures bienveillantes des alliés manifestées par récente décision du Conseil Suprême par un refus formel accepter participation du Gouvernement de Constantinople à la représentation de la Turquie à la réunion prévue pour 21 Février. Assemblée Nationale Angora se considère comme représentant seul le gouvernement de la Turquie auquel les puissances de l'Entente doivent s'adresser directement.

Intransigeance Gouvernement Angora concorde avec toutes mesures prises récemment par lui:

fermeture ports turcs à nos bâtiments, expulsion des alliés sauf français, fermeture de nos missions, préparation contre front Cilicie comme région Zongouldack, rappel en Anatolie des Officiers turcs présents Constantinople ainsi que des familles des khémalistes notoires.

Ensemble de la situation qui en découle me paraît nécessité qu'une action de force intervienne cette fois-ci à propos des incidents "ALEMBAR" et c'est pourquoi je la prépare.

Il faut prévoir que cette action nous conduira évacuer Zongouldack et qu'un blocus étroit des côtes d'Anatolie devra s'ensuivre.

Cette dernière mesure avait été déjà envisagée par Amiral

Commandant Supérieur Britannique à Constantinople.

Pour vous éclairer complètement j'ajoute que situation actuelle charbon permet supprimer momentanément arrivées Zongouldack sans compromettre région Constantinople ou navigation./.

Communiqué à:

le Président de la République,
le Président du Conseil, Ministre des Affaires Etrangères,
le Ministre de la Guerre,
le Maréchal Foch.

Belge 29

Mutasarrıf Nusret Bey'in Dâhiliye ve Hariciye Vekâletlerine gönderdiği, esirlerin iadesi koşullarının Fransız askerî yetkililerince kabul edilmediğini bildirdiği 1.2.1921 tarihli şifre telgraf. Amiral Dumesnil'in Zonguldak Mutasarrıfı Nusret Bey'e gönderdiği, Fransız esirlerin iadesinden önce hiçbir müzakerede bulunulmayacağına ilişkin mektubu ve Osmanlıca tercümesi.

Zonguldak

Dâhiliye, Hâriciye Vekâlet-i Celîlelerine

Bu sabah Fransız irtibât zâbiti bendehâneye gelerek İ'tilâf Kömür Komisyonu Zonguldak delegesinin Kandilli'de me'mûru bulunan Fransız küçük zâbitini Amiralın emriyle almak üzere mahal-i mezkûre Fransız şasörü gitdiği hâlde mahallî karakolu merkûmun azîmetine mûmâna'at ettiğiinden serbest bırakılmasını taleb ve rica etmiş ve aynı zamanda cevâb[i] mektûb [gelip] gelmediğini sormuş idi. Âcizleri de küçük zâbitin bir tüccar gemisi ile buraya gelmesine mûmâna'at olunmaması hakkında mahalline emir vereceğimi ve evvelce teklîf edilen üç şartın kabûlü hâlinde mahzâ Fransız efkâr-ı umûmiyesinde lehimize mevcûd olan büyük inkişâf[ın]a bir cemîle göstermek maksadıyla esirlerin serbest bırakılmasına dair Dâhiliye Vekâlet-i Celîlesinden 30 Kânûn-ı Sâni [1]337 tarihiyle bir cevâb aldığımı ve kumandanla görüşüb tebliğ edeceğimi söyledim. Mûmâ-ileyh derhâl kendisi kumandana götürmek üzere telgrafın sûretini istedi. Şifre olduğundan veremeyeceğimi yalnız hülâsa-i me'âli Fransız esirleri[n] askerimizle vâki' olan müsâdeme netîcesinde esir alınmasına ve Fransızların tahliye şerâ'itini kabûl edecekleri iş'âr kılınmasına binâen iş'ârınız vechle ordu ile alakası görülemeyen Alemdar Vapuru hâdisesi bir mes'ele-i mahalliye gibi telakkî olunduğundan

şerâ'it-i mezkûreyi kabûl etdikleri takdîrde esîrlerin serbest bırakılması, Fransızların daha geçenlerde Dafni vapurunu Ereğli Limanı'ndan müsâdere ve Kozlu'da bayrağımızı tahkîr ... vesâire gibi birçok tecâvüzleri dolayısıyla tahaddûs eden mesâ'il üzerinden çok vakit geçmediği hâlde bu tahliye şerâ'itini kabûl etmemiz ancak lehimizde inkişâf etmekde olan Fransız efkâr-ı umûmiyesine karşı bir cemîle göstermek arzûsundan neş'et ettiği tarzındadır dedim. Fransızca not ederek derhâl kumandana ve Amirale götürüb cevâbını teblîğ edeceğini söyledi. Saat dört olduğu hâlde bir cevâb vermemeleri üzerine hem Hâriciye Vekâlet-i Celîlesinden mevrûd Fransızca telgrafnâmeleri de tevdi' etmek ve hem de bilhâssa bu mes'ele hakkında bir cevâb almak için bizzat kumandanın nezdine gitdim. Orada Amiralın emir zâbiti olan bir yüzbaşı da mevcûd idi ve işbu teblîgâta cevâben Amiral tarafından âcizlerine hitâben muharrer ve Türkçe tercümesi de merbût mektûbu göndermek üzere bulunuyorlardı. Âcizleri gidince mektûbu verdiler ve Amiralın esîrlerin i'âdesi için hiçbir şart ve ta'ahhüd kabûl edemeyeceğini söylediler. Mektûbda muharrer üçüncü ve dördüncü şartların sû-i tefehhüm netîcesiyle yanlış anlaşıldığını ve çünkü bizim esîrlerin i'âdesi için üç şartımız olub birincisi Alemdar Vapuru'na ve ikincisi Osmanlı sancağını hâmil olan sâir vapurlara ve üçüncüsü Osmanlı limanlarına müdâhale ve tecâvüz edilmemesi keyfiyeti olduğunu ve binâen aleyh Amiralın mektûbunda gösterildiği vechle hiçbir Türk limanına Fransız harb gemisinin girmeyeceği ve Ereğli'de bulunan torpidoların şehri bombardıman etmeyeceği ve şehre asker çıkarmayacağı hakkında tarafımdan bir şey denilmediğini ve ma'a-mâ-fih limanlarımızın masûniyeti şartında bu dördüncü nokta[nın] bittab'i dâhil bulunduğu ve matlûbâtımız hülâsa edilirse Alemdar da dâhil olduğu hâlde Osmanlı sancağını hâmil olan vapurlarla Osmanlı limanlarının masûniyetini talebden ibaret bulunduğunu söyledim. Gerek kumandan ve gerek bahriye zâbiti üçüncü ve dördüncü maddeler hakkındaki yanlışlığı Amirale iblâğ edeceklerini ve fakat mevâd-ı mezkûre böyle dediğim gibi de olsa Amiralın mektûbunun son fıkrasında da sarâhaten beyân olduğu

vechle esîrlerin i'âdesi için Fransızlar tarafından hiçbir kayd ü şart kabûl edilemeyeceğini ve esîrler i'âde edildikten sonra müzâkere olunabileceğini ve Dâhiliye Vekâlet-i Celîlesinin telgrafı Kastamonu Kumandanlığına yazılan telgrafa cevâb olabilirse de dünkü gün Hâriciye Vekâlet-i Celîlesine yazılan ültimatoma cevâb teşkîl edemeyeceğini ve Amiralın beyânât-ı sâbıkasında musır bulunduğunu kat'iyen ifâde etmişlerdir. Mezkûr mektûbun Türkçe ve Fransızca sûretlerini ber-vech-i zîr arz ve emr-i devletlerine intizâr ederim efendim. Fî 1

Mutasarrıf
Nusret

* * *

Le Contre-Amiral Dumesnil
Commandant [de] la division légère à
Monsieur le Mutésarrif

Zonkouldak

Monsieur le Moutésarrif,

Le télégramme signé Adnan Commissaire aux Affaires Intérieures que vous m'avez fait communiquer me démontre clairement que vous n'avez pas présenté exactement le point de vue français au gouvernement d'Angora en effet vous avez télégraphié que la France était prête à accepter les conditions suivantes :

1. Que l'Alemdar ne serait pas inquiété.
2. Qu'aucun navire turc ne serait inquiété.
3. Qu'aucun port turc ne serait plus visité par les bâtiments de guerre français.
4. Que les torpilleurs surveillant Heraclée ne débarqueraient ni ne bombarderaient la ville.

Or ceci est absolument inexact car Monsieur le Colonel Crétin ne s'est engagé en rien et s'est borné à transmettre ces conditions à Constantinople. Je vous informe que je vous laisse la responsabilité entière de ces graves inexactitudes

et des malentendus qui peuvent en résulter entre nos deux gouvernements. J'ai à peine besoin d'ajouter à nouveau que aucune discussion ne pourrait s'engager sur les points qui ont été soulevés tant que les français faits prisonniers à Heraclee au mépris de tout droit ne m'auront pas été remis.

Dumesnil

Sûret

Fransız Valdek Rosso Zırhlısının Hafif Filo Kumandanı
Amiral Dumesnil tarafından Zonguldak Mutasarrıfı
Beyefendi'ye

Mutasarrıf Bey

Adnan imzasıyla Dâhiliye Vekâletinden alınıb mündericâtı tebliğ edilen telgraf bana Ankara'ya Fransız nokta-i nazarını olduğu gibi takdîm etmediğinizi gösteriyor. Ankara'ya Fransızların âtîdeki şerâ'iti kabûl etmeye hazır bulunduklarını yazmışsınız.

- 1- Alemdar'a dokunulmayacağı
- 2- Hiçbir Türk gemisine dokunulmayacağı
- 3- Hiçbir Türk limanına Fransız harb gemisinin girmeyeceği
- 4- Ereğli'de bulunan torpidoların şehri bombardıman etmeyeceği ve şehre asker çıkarmayacağı. Bu kat'iyen yanlıştır.

Zira Kolonel Kretin hiçbir zaman bu şerâ'iti kabûl etmemişdir ve ancak İstanbul'a yazacağını söylemiştir. Bu hata ve yanlışlıktan zuhûr edecek mes'ûliyet size aittir.

Esîrler bize i'âde edilmedikce hiçbir müzâkere kabûl edemeyeceğimi tekrar etmeye lüzûm görmem.

1 Şubat 1921

Dumesnil

Belge 30

Hariciye Vekili Bekir Sami Bey'in Fransa'nın İstanbul Yüksek Komiserliğine gönderdiği, esirlerin iade koşullarının ve koşulların karşılanması hâlinde uzlaşma arzusunun kanıtı olarak Zonguldak Valisine esirlerin iade edilmesi talimatı verildiğinin bildirildiği 1.2.1921 tarihli telgraf. Telgrafta, ayrıca bir Fransız savaş gemisinin saldırganlığı hâlinde verilecek karşılıktan TBMM Hükûmetinin hiçbir sorumluluk kabul etmeyeceği kaydedilmektedir.

Extrême Urgence Angora le Premier Février 1921

22 heures

Au Haut-Commissariat de la République Française
Constantinople

Malgré le grand désir dont nous avons fait preuve pour clore amicalement l'incident de l'Alemdar, le Contre-Amiral Dumesnil persiste à rendre l'incident plus aigu stop Ce que nous demandons n'est que l'expression de notre droit naturel de souveraineté sur le pays que nous gouvernons stop

Nous avons proposé au Contre-Amiral :

Premièrement : de respecter l'inviolabilité du pavillon national dans nos eaux territoriales

Deuxièmement : de respecter l'inviolabilité de nos ports

Troisièmement : de mettre l'Alemdar à l'abri de toute agression stop

Quoiqu'il s'agisse d'un bateau turc ayant été l'objet d'une agression de la part d'un bâtiment de guerre français dans les eaux territoriales turques et qu'il y ait eu des victimes

de notre côté virgule pour faire acte de courtoisie et prouver notre désir de conciliation envers la nation française qui en ces derniers jours commence à sympathiser avec notre cause, nous avons donné les ordres nécessaires au Gouverneur de Zongouldak pour libérer les quatre français en question sous la condition que les assurances nécessaires nous soient données au sujet des trois points susmentionnés stop

Mon Gouvernement étant toujours disposé à cet arrangement à l'amiable je vous prie Excellence de bien vouloir donner les ordres nécessaires au Contre-Amiral stop Dans le cas d'un refus ou d'une nouvelle agression de la part d'un bateau de guerre j'ai l'honneur de vous faire savoir que mon Gouvernement n'accepte aucunement la responsabilité des faits et des conséquences qui en résulteraient stop

Signé : Bekir Sami Commissaire du Peuple aux Affaires Etrangères du Gouvernement de la Grande Assemblée National de Turquie

Belge 31

Fransa'nın İstanbul Yüksek Komiserliğinin gönderdiği, Hariciye Vekili Bekir Sami Bey'in telgrafını ve Bekir Sami Bey'e gönderilen cevabi telgrafi özetleyen 2.2.1921 tarihli şifre telgraf. Söz konusu cevabi telgrafta Ereğli'ye Alemdar Vapuru'nu almak için giden Fransız savaş gemisinin tüfek atışlarıyla karşılandığı belirtilmekte ve geminin ve mahpusların koşulsuz salıverilmesi talep edilmektedir.

CONSTANTINOPLE, le 2 février 1921, 21 h.
Reçu le 3 à 3 h.30.

Bekir-Sami-Bey, nouveau commissaire des Affaires Etrangères à Angora, m'a adressé un long télégramme au sujet de l'incident de l'«ALEMDAR».

Il prétend qu'Amiral Dumesnil tend à rendre "aigu" cet incident, il affirme son désir de le régler à l'amiable, mais ajoute qu'un navire portant pavillon ottoman ayant été attaqué par un bâtiment de guerre français, il ne peut que maintenir les conditions posées: promesse de ne pas inquiéter l'«ALEMDAR», de respecter inviolabilité du pavillon ottoman et celle des ports anatoliens. J'ai immédiatement communiqué ce télégramme à l'amiral de Bon, qui a prescrit à l'amiral Dumesnil d'envoyer un nouveau télégramme explicatif à Angora. J'espère que l'action envisagée à Héraclée pour aujourd'hui aura pu ainsi être ajournée.

J'ai, moi-même, télégraphié (à) Bekir Sami Bey, par fil direct, maintenant à la disposition du gouvernement de Constantinople, dans le sens de l'amiral. J'ai expliqué que l'incident devait avoir été inexactement rapporté à Angora, que l'ALEMDAR avait été volé à une compagnie ottoman,

qu'il avait été saisi pour être restitué à son propriétaire, qu'il n'avait pas été attaqué (par un) bâtiment français, mais (que ce) dernier avait, au contraire, été accueilli à coup de fusil lorsqu'il avait voulu entrer à Héraclée pour reprendre le navire volé et que, en conséquence, pour que (cet) incident (fût) réglé à l'amiable, comme nous en avons le désir, nos prisonniers et le bateau devaient nous être simplement remis sans aucune condition. ./.

DEFRANCE.

Belge 32

Fransa Deniz Kuvvetleri Doğu Akdeniz Filosu Komutanı Koramiral de Bon'un Fransa Denizcilik Bakanına, Alemdar Vapuru Olayı'nı kapsamlı biçimde özetlediği, TBMM Hükûmetinin olumsuz tutumu hâlinde yapılması gerektiğini düşündüğü misillemeleri ve Zonguldak'ın boşaltulmasına ilişkin görüşlerini bildirdiği 1.2.1921 tarihli mektubu.

Escadre de la MEDITERRANEE Orientale.

“LORRAINE” le 1 Février 1921

Le Vice-Amiral DE BON

Commandant en Chef l'Escadre de la Méditerranée
Orientale

A Monsieur le Ministre de la Marine (E.M.G.3)

Monsieur le Ministre,

Mes télégrammes n°s 540, 554, 569, 589, 590 et 591 vous ont rendu compte de l'incident survenu à Héraclée à propos de l'«ALEMDAR».

Bien que je ne sois moi-même renseigné que par télégrammes, je crois utile pour vous tenir au courant, de vous compléter mes informations télégraphiques: il se peut seulement que les rapports que je recevrai par la suite modifient l'exposé ci-dessous.

Le 25 janvier, j'étais informé que le remorqueur turc «ALEMDAR», appartenant à la Seir-i-Sefain*, mouillé dans le Bosphore, avait été volé dans la nuit du 23 au 24, alors

* La Seir-i Sefain est une compagnie Turque de navigation d'apparence privée, mais appartenant en réalité au Ministère de la Marine Impériale Ottomane.

que ses officiers étaient tous à terre, avait fait route vers la Mer Noire et avait réussi à sortir du Bosphore de nuit sans être aperçu par le chalutier britannique d'arraisonnement à Kavak.

L'«ALEMDAR» a été utilisé comme mouilleur de mines pendant la guerre: il y avait à craindre que son départ ne soit pas le fait de simples voleurs mais soit le résultat d'un plan concerté par les kémalistes. En outre j'ai lieu de supposer que ce bâtiment était destiné au transport des Turcs soit disant à rapatrier d'Odessa qui a donné lieu aux pourparlers entre Angora et les bolcheviks, dont je vous ai rendu compte par mon 299.

Aussi le 25 dans la soirée le chasseur 80 en station à Zonguldack, reçut-il l'ordre de rechercher l'ALEMDAR et de l'arrêter en cas de rencontre.

Dans la nuit du 26 au 27, le chasseur 80 rencontrait l'ALEMDAR à sa sortie d'Héraclée et le ramenait à Zonguldack; pendant sa relâche à Héraclée, l'ALEMDAR avait reçu un nouvel équipage préparé par le Caïmakan d'Héraclée pour le conduire à Trébizonde: la préméditation des autorités nationalistes dans le vol de l'ALEMDAR à Constantinople paraît donc établie.

Les autorités françaises à Zonguldack se composaient: du lieutenant-colonel Crétin, commandant les deux bataillons détachés à Zonguldack, et du mécanicien principal de 2ème classe TILLY, délégué de la commission interalliée de charbons, qui a à sa disposition le chasseur 80 pour assurer l'exécution des décisions de sa Commission et exercer la police maritime dans la région. Monsieur TILLY faisait l'intérim en l'absence du mécanicien principal Davin actuellement en mission à Batoum: il avait reçu l'ordre de rentrer à Constantinople.

Il jugea que l'ALEMDAR lui fournissait l'occasion cherchée de rallier; sans m'en référer et malgré les conseils qui lui furent donnés par les officiers de l'Armée de terre, il

décida de ramener lui-même l'ALEMDAR à Constantinople avec son équipage turc, prenant seulement, comme garde, le marin qui lui sert d'ordonnance et trois hommes de troupe.

Sur l'ordre du colonel Crétin, inquiet de cette équipée, le chasseur 80 appareilla quelque temps après l'ALEMDAR pour surveiller sa route; il l'aperçut faisant route sur Héraclée, Monsieur TILLY et ses quatre hommes ayant été maîtrisés et emprisonnés par l'équipage turc. Le chasseur eut son canon enrayé après un coup de semonce; mais continua à essayer d'arrêter avec sa mitrailleuse l'ALEMDAR qui répondit par une fusillade tout en se réfugiant dans le port.

Son canon réparé, le chasseur reprit le combat dans le port d'Héraclée, mais il fut en butte à une vive fusillade partie de terre et de plusieurs voiliers au mouillage et il dut se retirer avec trois blessés et sa coque trouée en maints endroits.

Des trois blessés l'un le matelot fusilier TRILLOU est mort, l'autre le timonier LAURENT est mourant et considéré comme perdu; le troisième est le commandant, le second-maître timonier MOULOR, qui a une fracture d'omoplate: son état est grave, mais on espère le sauver.

Le chasseur a été depuis remis en état par le WALDECK-ROUSSEAU, qui lui a complété son équipage.

Une enquête s'impose car des fautes me paraissent avoir été commises, d'autant que je viens d'apprendre que Monsieur TILLY avait emporté dans ses bagages le code CDP 4. Elle ne pourra avoir lieu que lorsque cet officier nous aura été rendu.

Dès que j'eus connaissance de ces événements par un bref télégramme de Zongouldack, le SENEGALAIS reçut l'ordre de partir immédiatement à 16 nœuds pour Héraclée afin de retrouver l'ALEMDAR et de faire libérer nos nationaux.

Les télégrammes complémentaires, me décidèrent à faire appareiller le WALDECK-ROUSSEAU ET LE

SAKALAVE pour la région d'Héraclée- Zonguldack.

Le colonel Crétin avait immédiatement engagé des pourparlers avec le mutéssarif de Zonguldack (nommé par Mustépha-Kemal) dont dépend le caïmakam d'Héraclée. Le mutéssarif tout en assurant que les prisonniers étaient en sûreté à Héraclée répondit que les ordres du gouvernement d'Angora étaient de ne les rendre que contre l'assurance:

- 1°— que l'ALEMDAR ne serait pas inquiété,
- 2°— qu'aucun bateau turc ne serait inquiété,
- 3°— que les navires de guerre français ne relâcheraient plus dans les ports turcs,
- 4°—que les navires de guerre français ne visiteraient plus les navires dans les eaux turques.
- 5°—que le torpilleur mouillé devant Héraclée ne débarquerait pas et ne bombarderait pas la ville.

Les conditions 1, 2, 3 et 4 dont certaines sont d'ailleurs formellement contraires à l'armistice du 30 Octobre 1918, étaient absolument inacceptables.

Je prescrivis à l'Amiral Dumesnil de laisser un torpilleur en surveillance devant Héraclée pour arrêter l'ALEMDAR s'il tenait de sortir et de se rendre avec le WALDECK-ROUSSEAU et l'autre torpilleur pour continuer les pourparlers avec les autorités turques sous la base de la restitution de l'ALEMDAR et de nos nationaux et sous la réserve que ces autorités seraient absolument correctes à notre égard et en référerait à Angora: je lui prescrivais de faire remarquer que le moment était mal choisi pour le gouvernement kémaliste de créer un incident à propos de l'ALEMDAR, au moment où il pouvait constater par la récente décision du Conseil suprême, les dispositions bienveillantes des alliés, et en particulier de la France à son égard.

J'ai appris qu'en même temps le Conseil des Ministres de Constantinople, inquiet des répercussions que pouvaient

avoir l'incident, télégraphiait à Angora pour lui conseiller d'accepter toutes nos demandes.

* * *

Ne recevant aucune réponse au télégramme qu'il a chargé le mutessarif de Zonguldack de transmettre à Angora, le Contre-Amiral, Commandant la division légère a, avec mon approbation, prévenu les autorités turques d'Angora que nous exercerions des représailles si satisfaction ne nous était pas donnée dans un délai de 48 heures courant à partir du lundi 31 Janvier à midi.

D'accord avec le général Commandant le corps d'occupation de Constantinople, je me propose d'exercer les représailles suivantes. 1° arrestation à Zonguldack du mutessarif, des autorités turques et des civils suspects, qui seront aussitôt après embarqués sur le WALDECK-ROUSSEAU (cette mesure doit être tenue secrète jusqu'à son exécution).

2° blocus étroit de la région d'Héraclée.

3° destruction de l'«ALEMDAR» dans le port d'Héraclée si de mauvais traitements sont infligés à nos nationaux, nos bâtiments interviendront par leur action directe suivant les ordres que je donnerai alors.

J'ai lieu de penser que les autorités Khémalistes ne céderont que devant l'emploi de la force.

En effet, aux ouvertures bienveillantes des Alliés manifestées par la récente décision au Conseil Suprême de réunir une conférence le 21 février, le Gouvernement d'Angora vient de répondre par un refus formel d'accepter la participation du Gouvernement de Constantinople à cette conférence; il considère que, seule, l'Assemblée Nationale d'Angora représente le Gouvernement de la Turquie et que c'est à elle que doivent directement s'adresser les Puissances de l'Entente.

Cette attitude intransigeante concorde avec toutes les mesures prises par les Nationalistes :

fermeture des ports d'Anatolie aux navires de guerre et aux bâtiments de commerce de certains Alliés,

expulsion des sujets Alliés (Les sujets français ont cependant pu se maintenir jusqu'à présent)

fermeture de nos missions,

préparatifs contre la région de Zonguldack aussi bien que sur le front de Cilicie,

ordre de rallier l'Anatolie adressé à tous les officiers turcs présents à Constantinople,

appel en Anatolie des familles des officiers ou des Khémalistes notoires.

* * *

L'ensemble de la situation me paraît nécessiter qu'une action de force intervienne à propos de l'«ALEMDAR» pour ramener les gens d'Angora à une plus saine compréhension des réalités.

Il faut prévoir que cette action de force nous entraînera, si nous ne voulons pas dans la suite être amenés à des sacrifices inutiles, à replier notre garnison de Zonguldack. Pour être prêt à tout événement, j'ai prescrit au WALDECK-ROUSSEAU de reprendre, avec le Colonel Commandant d'Armes, l'étude de la coopération des navires à la défense de la ville.

J'estime également qu'un blocus étroit de la côte d'Anatolie devra s'en suivre. Ainsi que je vous l'ai déjà signalé, cette mesure avait été envisagée par l'Amiral Webb, Commandant Supérieur Britannique dans la région de Constantinople, comme représaille de refus des nationalistes de laisser les navires britanniques de guerre ou de commerce communiquer avec les ports turcs: je l'avais engagé à surseoir à cette demande car c'était l'époque où l'on pouvait espérer une détente de la mission d'Izzet Pacha.

Mais le moment me paraît venu de reprendre cette mesure de coercition si les nationalistes ne cèdent pas.

Pour vous éclairer complètement, je dois ajouter que, par suite des apports de charbon anglais ou américain qui sont d'ailleurs d'un prix moins élevé que le charbon de Zonguldack la situation des approvisionnements de charbon de la région de Constantinople permet la suppression momentanée des arrivages de Zonguldack, sans qu'il en résulte graves conséquences pour les services municipaux de Constantinople ou pour la navigation.

* * *

Je me rends compte d'une part de l'inopportunité d'un conflit sérieux avec les nationalistes en ce moment et, d'autre part, de la nécessité de ne pas nous engager dans des conditions telles que nous soyons entraînés dans des opérations importantes et à de nouvelles pertes de personnel.

Aussi ai-je l'intention de limiter notre action suivant les circonstances.

Signé: DE BON.

Belge 33

Fransa Başbakanı ve Dışişleri Bakanı Aristide Briand tarafından Fransa Denizcilik Bakanına ve Fransa'nın İstanbul Yüksek Komiserine gönderilen, adigeçenin Alemdar Vapuru Olayı'nın ele alınış tarzından duyduğu rahatsızlığı belirttiği, Karadeniz'deki Türk gemileri ve limanlarıyla ilgili hareket özgürlüklerinin kısıtlanacağı hiçbir taahhüde girilmesinin söz konusu olmayacağını bildirdiği 1.2.1921 tarihli telgraf.

TELEGRAMME AU DEPART

Paris, le 1er février 1921.

MONSIEUR LE MINISTRE DE LA MARINE
HAUT-COMMISSAIRE FRANÇAIS
CONSTANTINOPLE 303-304

EXTREME URGENCE

Pour Constantinople: J'adresse le télégramme suivant au Ministre de la Marine.

Pour les deux: J'estime qu'il serait désirable d'adresser à l'Amiral de Bon le télégramme suivant:

“L'incident du remorqueur “Alemdar” est incompréhensible. Il est inadmissible que des opérations de cette nature soient tentées dans des moyens propres à en assurer le succès et exécutées avec un pareil manque de précautions qui aboutit à la capture de nos soldats par leurs prisonniers. J'espère qu'à l'avenir on ne suscitera pas des affaires pareilles par manque de prévoyance et de prudence.

Vous devez comprendre l'inopportunité d'un pareil incident au moment où les Gouvernements alliés ont décidé d'inviter les Turcs à une Conférence à Londres. Il est donc

essentiel de le limiter dans toute la mesure compatible avec le respect de la personne de nos nationaux et de notre autorité en Orient.

Il paraît peu vraisemblable que Kemal veuille de son côté pousser l'incident à l'extrême au moment où il négocie lui-même avec le Gouvernement de Constantinople au sujet de la Conférence de Londres.

Il ne peut bien entendu être question de prendre aucun engagement limitant notre liberté d'action à l'égard des bateaux ou des ports turcs de Mer Noire. ./.

A. BRIAND.

Belge 34

Bir önceki belgenin imzalı nüshasıdır.

M

MINISTÈRE
DES
AFFAIRES ÉTRANGÈRES.

BUREAU DU CHIFFRE
1-FEV. 1921
18/10/21

MINISTÈRE DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES
COMMUNIQUÉ
Cagayanville 4
Marine
Paris 17-20
341

28

PARIS, le 16 Février 1921.

EXPÉDIE ET REÇU

E. 306.1.

Le Ministre des Affaires Étrangères

à Monsieur le Ministre de la Marine

J'estime que le récit de l'incident de l'Alemdar est incompréhensible. Il est inadmissible que des opérations de cette nature soient tentées sans le consentement du Gouvernement Turc et exécutées avec un matériel de guerre qui appartient à la capitale de nos îles et par leurs garnisons. Il y a eu à l'origine on ne sait pas des incidents par manque de prévoyance et de prudence.

On ne peut comprendre l'inopportunité d'un pareil incident au moment où le Gouvernement allié a décidé d'inviter les Turcs à une conférence à Londres. Il est donc essentiel de s'efforcer de tout la mesure possible compatible avec le respect des personnes de nos nationaux et de notre autorité en Orient.

Il paraît peu vraisemblable que l'Alemdar veuille de son côté passer l'incident à l'intérieur au moment où il vient de rejoindre les mêmes eaux de Constantinople au sujet de la conférence de Londres.

Il ne peut bien entendu être question de prendre aucun engagement limitant notre liberté d'action à l'égard du Bateau ou des ports de son itinéraire.

Constantinople, 305.304
J'adresse à l'Alemdar, par l'intermédiaire du Ministre de la Marine, l'assurance de l'intérêt du Gouvernement des Affaires Étrangères à l'incident.

26 - 305-14, 305-14-1 (17)

Gouvernement d'Angora que la question de la visite des bâtiments dans les eaux turques ne peut être casée car le Conseil suprême des allies pourrait seul modifier les conditions de l'armistice. En ce qui concerne l'Alemdar ce bâtiment est un navire turc volé à Constantinople et les gens qui l'ont pris sont considérés comme des pirates par le droit international. Ils doivent donc être arrêtés et le navire doit être remis à son propriétaire à Constantinople. Il est impossible de comprendre que les autorités d'Heraclée et vous-même puisque ces autorités sont sous vos ordres aient pu recueillir et protéger ces voleurs et emprisonner nos nationaux qui n'ont rien fait contre elles. Ceci est parfaitement contraire de l'armistice et c'est pourquoi j'ai exigé avant toute conversation la libération de nos nationaux sous peine de recourir à des représailles si satisfaction ne m'est pas donnée. Le refus par la gendarmerie de Kandilly de laisser le sous-officier mécanicien le Bot se rendre à Zongouldak où il est apprêté par ordre de service est une nouvelle et plus flagrante violation du droit des gens que vous n'avez pu expliquer et contre laquelle vous n'avez pas voulu intervenir bien que vous ayez réellement seul qualité pour le faire. Ceci précise nettement votre responsabilité dans un incident qui semblera à tous les gens de bon sens hors de propos au moment où les autorités nationalistes peuvent constater les dispositions bienveillantes des alliés et [en] particulier de la France

Dumesnil

Sûret

On dört numarolu mektûbunu size takdîm eden zâbit Ankara Hükûmeti tarafından zikredilen iki şartı bendenize söyledi.

- 1- Alemdar'a ilişilmeyeceği
- 2- Türk kara sularında hiçbir Türk bayrağını hâmil vapura

ilişilmemesi.

Türk kara sularına bir vapurun gelmesine gelince Ankara Hükûmetinin bundan bahsedemeyeceğini telgrafla bildirmenizi rica ederim. Çünkü mütâreke ahkâmını ancak İ'tilâf Devletlerinin büyük meclisi değiştirebilir. Alemdar Gemisi'ne gelince bu gemi İstanbul'da çalınmıştır ve çalanlar hukûk-ı beynelmilel kânûnuna nazaran korsandılar. Bunlar binâen aleyh tevkîf edilmelidir ve gemi sâhibine i'ade edilmelidir. [Ereğli kuvve-i icrâyesinin binâen aleyh sizin zira] Ereğli kuvve-i icrâyesi emriniz altındadır. Bu hırsızları himâye etmekliğiniz ve vatandaşlarımızı esîr etmekliğiniz anlaşılamayan bir harekettir. Bu mütâreke ahkâmına mugâyirdir ve onun içindir ki konuşmadan evvel üserânın i'âdesini istedim. Kandilli'de bulunan ve vazîfe ile çağırılan makinist le Bot'un gelmesine Türk jandarmaları mâni' oldular. Bu insanların hakkına yeni bir ta'arruzdur. Bunu siz bize îzâh edemediniz ve bu husûsda bir şey yapmak istemediniz. Hâlbuki müdâhele edecek yegâne adam idiniz. Bu sizin mes'ûliyetinizi gâyet vâzıh bir sûrette gösterir. Fransızların ve İ'tilâf Devletlerinin Türkiye'ye meyilleri olduğu bir sırada bu hâdisâtın zuhûrun[ua] aklı yerinde olanlar şaşacaklardır.

Dumesnil

Belge 36

Mutasarrıf Nusret Bey'in Amiral Dumesnil'e ilettiği, TBMM Hükûmetinin kara sularında Türk sancaklı gemilerin seyrüsefer dokunulmazlığına saygı gösterilmesi, Türk limanlarına ve Alemdar Vapuru'na müdahale edilmemesi hususlarında söz verilmesi koşuluyla konunun esirlerin serbest bırakılması suretiyle dostane çözümünü emrettiğine dair Notanın suretini Hariciye Vekâletine gönderdiği 2.2.1921 tarihli şifre telgraf.

Zonguldak
52/400

Gâyet mühim ve müsta'celdir ve harb raporudur. Şimdi çekilecektir ve behemhâl şimdi cevâb alınacaktır. Te'hîri mûcib-i i'dâmdır.

Hâriciye Vekâletine

Mühletin inkızâsına pek az bir müddet kaldığı cihetle kablezzevâl saat on birde Fransız Amiraline tebliğ etdiğim Notanın sûreti ber-vech-i zîr arz olunur.

2/2/[13]37

Mutasarrıf
Nusret

* * *

Amiral Dumesnil'e verilen Notanın sûretidir.

Amiral cenâbları

Alemdar Vapuru hâdisesinin dostâne bir sûretle halli için hükûmetimizce pek ziyâde hüsn-i niyet gösterilmiştir. Fransa Hükûmeti ve milleti ile hükûmetimiz arasındaki muhâdenetin bugünlerde inkişâf etmekte olması dahi

bu hüsn-i niyetin âsâr-ı cemîlesindendir. Evvela Alemdar Vapuru'n[una] ilîşmeyeceğini Kolonel Mösyö Kretin bana te'mîn etmişti. Sâniyen kara sularına müdâhale etmemeleri hakkında kendilerine emrolunduğu[nu] Senegal vapuru kumandanı ifâde etdi. Bu esâsât dâiresinde ve mahzâ Fransa'nın Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti hakkında gösterdiği âsâr-ı muhâdenetine bir cemîle olmak üzere bu mes'elenin dostâne bir sûretle halline hükûmetimizce muvâfakat olundu. Şöyle ki hükûmetimiz kara sularında Türk sancağını hâmil sefâ'inin serbestî-i seyr ü seferi ve Türk limanlarının müdâhaleden masûniyetini ve Alemdar Vapuru'na müdâhaleden ferâgat edilmesi husûsunda söz verilmesi şartlarıyla Ereğli'de bulunan Fransızların derhâl i'âdesi sûretiyle mes'elenin dostâne bir şekilde halline emr-i istihsâl ettiği bugün Kolonel Mösyö Kretin cenâblarına teblîğ ve bu bâbda Fransız Başkomiserine keşîde olunmak üzere Hâriciye Komiserimizin bir kıt'a resmî telgrafnâmesini tevdî' eyledim. Bu dermeyân ettiğimiz şerâ'it esâsen hükûmetimizin hukûk-ı sarîha ve tabi'iyesidir. Şöyle ki: Kara sularında her hükûmetin olduğu gibi hükûmetimizin dahi sancağı altındaki sefâ'inin serbestî-i seyr ü seferi bir hak-ı tabi'îdir. Limanlarımızın tecâvüzden masûniyeti dahi aynı hak îcâbındandır. Alemdar Vapuru'na gelince bu vapur Türkiye Hükûmetinin mâlîdır. Çünkü bu vapurun mensûb olduğu dâire hükûmetin resmî bir şubesidir. Vapur içindekiler korsan ve hırsız olmayıb hükûmetin mâlî olan bir vapuru fedâkârlık ihtiyâr ederek sâhib-i aslı ve meşrû'u olan Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmetine tevdî' etmişlerdir. Bu itibarla hükûmetimizin dermeyân ettiği şerâ'it meyânında şâyân-ı kabûl görülmeyecek bir nokta bulunmadığına kâni'iz. Bu hukûk-ı sarîhamız hilâfına olarak dün gece ahzıyla kesb-i şeref eylediğim fi 1 Şubat sene 1921 tarihli mektûb-ı âlilerinde dermeyân buyurduğunuz metâlib-i cedîde gösterdiğimiz hüsn-i niyet ve mes'elenin sûret-i dostânede halli arzusıyla kâbil-i te'lîf değildir. Alemdar Vapuru'yla kara sularımız ve limanlarımız hakkındaki beyânâtım bâlâda arz edilmiştir. Kandilli'deki Mösyö dö Bot'un azîmetine mûmâna'at

mes'elesi ise resmî muhâberât ile sâbit olduğu vechle vâki' değildir. Mösyö Povazo'nun mürâca'atı üzerine derhâl serbest olduğunu ve mahalline bu yolda emir verildiğini Mösyö Povazo'ya tebliğ etmişdim. Esbâb-ı istirahatleri her vechle te'mîn edilmiş olan Ereğli'deki Fransızların bâlâdaki muhik ve tabi'î olan nikât-ı nazarımızın kabûlüne ya taraf-ı âlilerinden veyahud Mösyö Kolonel tarafından söz verildiği takdîrde bu dakikada mûmâ-ileyhîmi serbest bırakacağımı tekrar ederim. Şâyed pek sarîh ve tabi'î bir hakkımız olan bâlâdaki üç noktanın reddiyle başka gûnâ hâdisâta meydân verildiği takdîrde bundan tevellüd edecek bütün mes'ûliyetin zât-ı âlilerine âid olacağını arz ve tebliğ etmek mecbûriyetinde olduğumu beyân ile ihtirâmât-ı fâ'ikamın kabûlünü rica ederim Amiral cenâbları. Saat 11.

Belge 37

***Mutasarrıf Nusret Bey'in Hariciye Vekâletine gönderdiği,
Fransız Kumandan Crétin'le yaptığı görüşmeye ilişkin
2.2.1921 tarihli şifre telgraf.***

Harb raporudur.
Gâyet mühimdir.
Zonguldak
45

Hâriciye Vekâletine

Bu sabah dokuz buçukda Fransız Kumandanı Kretin ile uzun uzadıya görüşdüm. Kendileri yine nokta-i nazarlarında ısrâr ve esîrler i'âde edilmedikce hiçbir müzâkereye girişemeyeceğini ve Alemdar Vapuru'nun çalınmış olduğunu tekrar eylemekde ve kendisi[nin] Alemdar Vapuru'na dokunulmayacağına dair söz vermediğini, Senegal süvârîsinin kara sularına müdâhale etmemeleri hakkında emir alındığına dair beyânâtta bulunmaya salâhiyetdâr olmadığını beyân etmekde olduğu ve binâen aleyh teşebbüsât-ı vâkı'adan bir semere hâsıl olamadığı ma'rûzdur. Saat on kırk beşdir.

2/2/[13]37

Mutasarrıf Nusret

Belge 38

Hariciye Vekilinin Zonguldak Mutasarrıflığına, konunun muhataplarının Mutasarrıf ve Amiral değil iki hükûmet olduğunu, Amiral Dumesnil'in Mondros Mütarekesi şartlarının ihlal edildiği iddiasının Fransa'yla Kilikya'da savaş hâlinde bulunulmasından dolayı geçerli olmadığını bildirdiği 2.2.1921 tarihli şifre telgraf.

Zonguldak Mutasarrıflığına

Hâriciye Vekâleti dün akşam İstanbul'daki Fransa Fevkalâde Komiserine çekmiş olduğu telgrafın cevâbını beklemektedir. Doğrudan doğruya Dersaâdet'e dahi keşide edilmiş olan işbu telgraf nısfülleylden biraz evvel telgrafhânede bulunan bir Fransız zâbitine tevdi' edilmiştir. Amiral'e bu sûretle cevâb vermeniz muvâfıktır.

Mütâla'a-i zâtîniz olmak üzere hükûmetimizin Alemdar'ı kendi mâl-ı meşrû'u addettiğini ve Seyr-i Sefâ'in Müdiriyyetinin düşman işgâli altında kalan bir yerde bulunmak hasebiyle mukarrerât ve icrââtında serbest olamayacağından onun tarafından vukû' bulacak bir talebin hükmü olmayacağını ve mütâreke ahkâmını düşmanlarımızın pek çok zamandan beri feshetmiş olduklarını ve Kilikya'da kendileriyle hâl-i harbde bulunmamız hasebiyle mütârekeden bahse hakları olmadığını ve bu mes'eledede muhâtab siz ve Amiral olmayıp doğrudan doğruya iki hükûmet olduğunu ilave edebilirsiniz.

Fî 2 Şubat sene [13]37

Hâriciye Vekîli
İmza: Bekir Sami

[Derkenar] Saat 12.25'de buradan Zonguldak'a keşidesi hitâm bulmuş ve saat 12.35'de Mutasarrıflığa tevdi' edilmiş olduğunu arz eylerim efendim. Fî 2 Şubat sene [13]37

(İmza)

Belge 39

Mutasarrıf Nusret Bey'in Hariciye ve Dâhiliye Vekâletlerine Fransız subaylarıyla yaptığı müzakereyi bildirdiği ve Amiral Dumesnil'in kendisine tevdi ettiği, Ereğli Limanı'ndaki ablukanın daha sonra bildirilecek bir tarihten itibaren genişletileceği ve Hariciye Vekili Bekir Sami Bey'e iletmek üzere esirlerin iadesi hâlinde ablukanın kaldırılabilceği ifade edilen Notaları gönderdiği 2.2.1921 tarihli şifre telgraf.

Zonguldak

Gâyet aceledir.

2/2/[13]37
15/50

Hâriciye ve Dâhiliye Vekâletlerine

Sabahki telgraflarıma zeyldir. Amiralin Erkân-ı Harbiye Re'îsi Kâimmakâm Vilyım [William] ile Mösyö Povazo ba'dezzevâl birde dâire-i hükûmete gelerek zîrde sûretleri aynen ma'rûz Fransızca Nota ile merbût ve aynı zamanda Türkçe tercümelerini tevdi' eylediler. Cereyân eden mükâleme neticesinde Notada zikrolunduğu vechle Alemdar mes'elesinin hallinde salâhiyeti hâiz isem Amiral ile görüşmekliğimi şifâhen tavsiye etdi. Âcizleri de bugün Amirale bildirdiğim Notada ve Hâriciye Vekâletinden İstanbul Fransız Fevkalâde Komiserliğine hitâben yazılıb bu sabah saat dokuz buçukda Kolonele tevdi' eylediğim telgrafnâmede muharrer esâsât dâiresinde esîrleri serbest bırakmaya salâhiyetdâr isem de bunun hâricinde mu'âmele îfâsına me'zûniyetim olmadığını ve ma'a-mâ-fih arzuları vechle Amiral ile müzâkereye âmâde olduğumu söyledim. Ve Fransız kumandanının hânesinde bilâhare ta'yîn edilecek saatde Amiral ile görüşebileceğimi ilave etdim. Mösyö Vilyım'a esîrleri şimdi tahliye için söz vereceğimi ve fakat kendileri de buna mukâbil esâsâtımızı kabûl ettiklerini söylemelerini beyân etdim. Kendileri evvel emirde esîrlerin

i‘âdesi ve ba‘dehu müzâkereye girişilmesi esâsında ısrâr gösterm[enizi] ve Alemdar Vapuru’nu yakmak veya batırmak iktidârları dâhilinde iken bunu yapmadıklarını söylemişlerdir. Bugün İstanbul Fevkalâde Komiserliğine hitâben Hâriciye Vekâlet-i Celîlesinden yazılıb Kolonele tevdi‘ edilen Notanın bir sûretinin de doğruca İstanbul’a verildiği ve İstanbul telgraphânesinde bir Fransız zâbitine nısfülleylden biraz evvel teslîm ve tevdi‘ edildiğini bildirdim. Esnâ-yı mükâlemede nokta-i nazarlarında ısrâr etdikleri takdîrde ne yolda hareket edileceğinin ve bunlar tarafından evvela esîrlerin i‘âdesi ve bilâhare müzâkereye girişilmesi taleb edileceği muhakkak olduğundan ne gibi hatt-ı hareket ta‘kîb olunacağıнын, îcâb eder ise, şifre ile emr ü iş‘ârına arz-ı intizâr eylerim.

2-2-[13]37

Mutasarrıf Nusret

* * *

[Mes Nous] soussigné Dumesnil Charles Henri Contre-Amiral Commandant la division légère de l’escadre de la méditerranée orientale notifions à Monsieur le Mutessarif de Zongouldak pour transmission aux autorités du port d’Heraclee et aux Consuls ou agents consulaires dans ce port la déclaration du blocus de la région d’Heraclee la zone bloquée s’étend provisoirement du Cap Baba dans le nord à la pointe d’Ahal dans le sud le blocus sera effectif à partir d’une date qui sera notifiée ultérieurement

Dumesnil

Monsieur le Mutessarif,

J’ai l’honneur de vous prier de transmettre à Son Excellence Bekir Sami Bey Ministre des Affaires Etrangère au nom de Monsieur le Vice-Amiral de Bon Commandant en chef des forces navales françaises en Orient la notification du

blocus de la région d'Héraclée. Je vous serais très obligé de m'informer du moment où Son Excellence Bekir Sami Bey aura accusé réception non seulement de cette notification mais encore des observations de ma lettre nr.18 laquelle contient de façon précise le point de vue du Vice-Amiral Commandant en chef au sujet des incidents de l'Alemdar. Vous avez fait à deux reprises à l'officier chargé de vous porter mes lettres nr 17 et nr 18 des remarques qui tendraient à me faire croire que contrairement à vos premières affirmations vous vous considérez comme qualifié et accrédité par le Gouvernement d'Angora pour discuter sur le fond des incidents d'Héraclée comme je le suis moi-même par le Commandant en chef des forces navales françaises. S'il en était ainsi je vous prierais de me le faire savoir la levée du blocus de la région d'Héraclée reste maintenant subordonnée à la remise en liberté des prisonniers français et je me plais à espérer que le désir de Monsieur le Vice-Amiral de Bon de ne pas étendre un incident susceptible de modifier défavorablement la situation générale actuelle sera compris du Gouvernement d'Angora. Il me paraît en outre que si le Gouvernement veut avoir une voix autorisée dans les négociations qui vont s'ouvrir cette autorité ne saurait exister si l'armistice turc n'est pas respecté par lui-même. C'est le point sur lequel je crois devoir insister à nouveau. En terminant je me plais à reconnaître Monsieur le Mutassarif que vous avez réduit au minimum la durée de l'incident de Kandilly le sous-officier mécanicien le Bot a pu rallier en effet Zongouldak sans être retenu davantage dès que vos ordres ont été transmis à la gendarmerie de Kandilly.

Dumesnil

Belge 40

Sadrazam Tevfik Paşa'nın, Alemdar Vapuru'na ilişkin Mustafa Kemal Paşa'ya gönderdiği 2.2.1921 tarihli şifre telgraf.

Dersaâdet

21/40

Ankara'da Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine

Alemdar Vapuru'nun korsan addiyle tahrîb edileceği Fransız Amirali tarafından ifâde edilmiştir. Seyr-i Sefâ'inin en iyi bir vapurunun zıya'dan vikâyesi için teşebbüs edilecek tahlisiye ameliyâtına ve vapurun avdetine mümâna'at edilmemesi rica olunur.

2/2/[13]37

Sadrazam Tevfik

Belge 41

Mutasarrıf Nusret Bey'in Amiral Dumesnil'le yaptığı görüşmeyi Hariciye Vekâletine ilettiği 3.2.1921 tarihli şifre telgraf. Telgrafta, görüşmede tarafların tutumlarını açıklamalarından sonra, Mutasarrıf Nusret Bey'in Amiral Dumesnil ve Fransız Hükûmetinin Türk tarafının tutumuna uygun şekilde hareket edeceğine dair itimadını ifadeyle, konunun çözümüne ve esirlerin iadesine muvafakat ettiğini belirttiği bildirilmektedir.

Hâriciye Vekâletine

Zonguldak
71/2500

Gâyet müsta'celdir.

Amiral Dumesnil ile bugün beşde Kolonelin hânesinde görüşdüm. Dört buçuk saat devam eden münâkaşât ve müzâkerât esnâsında esâsâtımız[1] teşkîl eden üç maddeyi mevzû'bahis ve müdâfa'a eyledim. Bunlardan birincisini teşkîl eden limanlarımızın tecâvüzden masûniyeti ve ikincisi olan kara sularımızdaki sefâ'in-i Osmaniye'nin serbestî-i seyr ü seferi hakkında te'mînât istedim. Amiral Hükûmet-i Osmaniye'nin imza ve kabûl ettiği mütâreke ahkâmı mûcibince Türkiye kara sularında ve limanlarında şübheli Türk gemilerini ta'kîb ve teftîş hakkını Hükûmât-ı Mültefîfenin haiz olduğunu ve bu itibarla Fransa'nın zümre-i i'tilâfiyeye karşı mevcûd ta'ahhüdâtı hilâfına ve bu bâbda âtî için kat'î söz vermemekle beraber Fransa ile Türkiye arasında mevcûd münâsebat-ı haseneye ilkâ-yı te'sîr edecek hâdisâta meydân vermemek üzere Fransa'nın mütâreke ahkâmına müsteniden Türk sancağını hâmil sefâ'ini ta'kîb ve teftîşden dâimî ictinâb ettiği âsârıyla sâbit bir emr-i vâki' olduğu veya husûsî kara sularına ve limanlara müdâhale edilmemesi hakkında esâsen kendilerinde emir bulunduğu

ve binâen aleyh âtiyen de Türkiye ve Fransa arasındaki münâsebât-ı haseneyi müte'essir edecek hâdisâtıdan ictinâb etme[kıy]e azmedeceklerini mükerreren ifâde ve te'mîn etmesine ve bu bâbda daha fazla te'mînât istihsâli [*silik*] müttetikleriyle miyânelerindeki şuhûda müsteniden ve musırırân vâki' olan [*silik*] istidlâl kılınmasına mebnî mes'elenin hâr bir şekil iktisâb etmesinden [*silik*] beyânât-ı vâki' ası [*silik*] edilmiştir. Bunu müte'âkib Amiral Alemdar Vapuru'nu ta'kîb eden şasörde vefât eden iki Fransız askerinin vukû'-ı vefâtlarından dolayı hükûmet nâmına resmen beyân-ı te'essüf edilmesi lüzûmunu talep etdi. Bu vak'aya Fransızların sebebiyet verdiği ve Alemdar'a ilk tecâvüzün yine Fransızlar tarafından vukû' bulunduğu ve Alemdar mürettebâtının müdâfa'a-i nefisleri için mukâbele ıztırârında kaldıkları ve bizden de zâyî'ât vukû' bulunduğu cihetle teklîf-i vâki'in hükûmetce kabûl edilemeyeceği ve ma'a-mâ-fih vak'anın hudûsu[nun] esâsen şâyân-ı te'essüf bulunduğu, her iki tarafın esnâ-yı müzâkerede dermeyân edilmiş olduğu[nu] beyân edilerek bu teklîfleri kabûl ed[eil] memiş ve onlar da ısrâr etmemişlerdir. Alemdar Vapuru'nun âtisine ta'alluk eden üçüncü mes'eleye gelince bunda üç saat mütemâdiyen müzâkere ve münâkaşât icrâ edildi. Alemdar'a hiçbir sûretle müdâhele edilmeyeceği hakkında te'mînât-ı kat'ıye istedim. Amiral mükerrer ve müdellel izâhâtı ile Alemdar mes'elesinin yalnız Fransa Hükûmetine âid olmayıp mütâreke ahkâmı mûcibince bütün Türkiye sefâ'ini hakkında kontrol icrâsına salâhiyetdâr olan Düvel-i İtilâfîyenin İstanbul'daki mümessillerinden mürekkeb bir komisyona hiçbir keyfiyet bulunmadığından dolayı Alemdar'ın âtisi hakkında ne kendisi ne de mâfevki bulunan Amiral dö Bon bir karar ittihâz ve te'mînât i'tâsına salâhiyetdâr olmayıp ancak Alemdar Vapuru'nun tekrar Dersaadet'e i'âdesine teşebbüs edilmesi yeni birtakım hâdisât-ı elîmeyi davet edeceğini ve bu ise Fransa ve Türkiye münâsebât-ı hasenesini müte'essir eyleyeceğini ve binâen aleyh Alemdar'ın bulunduğu mahalde bırakılması[nın] muvâfık olacağı mütâla'a-i şahsiyesi olarak ilave ile keyfiyeti âmâlimize ve nikât-ı nazarımıza muvâfık bir tarzdadır. Dersaadet'e

iş'âr edeceğini beyân etmiş ve bu beyânâtı âcizlerince kâfi görülmeyerek yeniden münâkaşâta devam ile endişeleri vechle bu vapurun Rusya'da[n] geçmesine hükûmetimizce müsâ'ade edilmeyeceği hakkında da te'mînât vereceğimi ve şu kadar ki vapur[un] sevâhilimizde seyr ü sefer etdirilmesi hak-ı sarîhimiz olub buna müdâhale edilmemek üzere söz verilmesini musırran taleb etdim. Amiral ise Dersaâdet'den kaçırılmış ve Fransa'nın bir sefine-i harbiyesi ile muhârebe etmiş ve asker telefâtına sebep olmuş bir vapurun muzafferin Fransa'ya sefâ'in-i harbiyesi muvâcehesinde icrâ-yı sefer etmesi kendilerince kâbil-i tahammül olamayacağından sarf-ı nazar, esâsen diğer Hükûmât-ı Mü'telife de buna müsâ'ade edemeyeceği tabî'i bulunduğunu ve bu bâbda en muvâfık sûretde vapurun İ'tilâf komiserleri tarafından verilecek karara değin olduğu mahalde kalması keyfî bulunduğunu dermeyân eylemiş ve taraf-ı âcizîden dahi vapurun İstanbul'a i'âdesine teşebbüs edilmemek şartıyla bulunduğu mahalden başka tarafa sevk edilmeyeceği te'mîn olunması üzerine Amiral[e] bütün kuvvet ve samîmiyetle Alemdar'ın her hâlde tekrar Dersaâdet'e celbi için teşebbüs ve müdâhalenin adem-i vukû'unu intâca medâr olabilecek mukarrerât ittihâzına çalışacağını ve esâs itibarıyla Fransa'nın yeni hâdisât zuhûru esbâbından ictinâb-ı azm-i kaviyyesinde olduğu ve bu bâbdaki beyânâtının ma'nâsı askerce ehemmiyet ve mükellefiyet-i tammeyi haiz olduğunu dermeyân eylemiş ve yine bu bâbda kat'î te'mînât i'tâsı mes'elesinde vâki' olan ısrârım üzerine kendisinin ve hükûmetin yalnız başına ta'kîb edeceği bir husûs hakkında te'mînât-ı kat'îye i'tâsına kâbiliyet-i muhârebe mevcûd olduğu için Fransa'nın Türkiye ile derkâr olan hüsni münâsebâtı miyânedeki dostluğun inkişâf ettiği şu sırada ihlâl etmek istemeyeceği yolundaki beyânâtını ve bu mes'elenin âmâlimize muvâfık bir sûretde halline çalışacağı husûs[un]da mükerrer vâki' olan ifâdâtını mesned ittihâz ve şahsiyede i'timâd ettiğimi ve her ne de olsa Alemdar Vapuru'nun Dersaâdet'e i'âdesine hükûmetce kat'iyen müsâ'ade edilmeyeceğini ve herhangi bir hükûmetin bu bâbdaki teşebbüsüne bütün kuvvetimizle mûmâna'at eyleyeceğimizi söyledim. Amiral cevâben

vapurun Dersaâdet'e celb ve i'âdesi ile hâsıl olacak gayr-i müsâ'id vaz'iyet-i dâhiliyemizi tamamiyle takdîr etdiği ve beyânâtı vechle mâfevki ve hükûmeti nezdinde teşebbüsât ve mesâ'î-i mahsûsada bulunacağı[na] sûret-i kat'iyede söz vermiş ise de tekrar vapurun İstanbul'a i'âdesi hakkında Komiserler Hey'etince karar verilse bile Fransa'nın bu kararı infâz etmeyeceğine dair te'mînât vermesini talep etdim. Amiral bu ısrarım üzerine bu bâbda tekrar ne kendisinin ve ne de hükûmetinin zümre-i i'tilâfiyeye ukûd ve uhûd ile merbût bulunduğu esâsâta mugâyir bir ta'ahhûde girişmesi[nin] mümkün olamayacağını, şu kadar ki bâlâ[da] mükerreren vâki' olan beyânâtıyla bu netîcenin husûlune sa'y edeceği[ni], vapurun Dersaâdet'e celbinden yeni birtakım hâdisât-ı mühimme tevli'd edeceği hakkındaki mütâlâ'âtı dâiresinde sarf edecek mesâ'î[nin] sebep ve netîceyi istihsâle ma'tûf bulunduğu[nu] ve Fransa'nın Türkiye ile yeni hâdisât îkâ'ından müctenib olduğu yolundaki te'mînâtı bu mesâ'ilde vâki' olacak tarz-ı hareketi îmâ etdiği[ni] ve mugâyir-i uhûd birtakım ta'ahhûdât üzerinde ihrâzdan ise kendisi ve hükûmeti tarafından gösterilen hüsn-i niyete i'timâd olunması[nın] muvâfık olacağını söylemiş, vapurun Dersaâdet'e i'âdesine müsâ'ade edilmekden ise batırılması ve imhâ edilmesi bizce müreccah olduğunu beyân ile ahz ve Dersaâdet'e i'âdesine müsâ'ade edilmeyeceğini esâs olarak dermeyân ve Amiral ile Fransa Hükûmetinin bu bâbda âmâlimize muvâfık sûrette hareket edeceğine i'timâd eyleyeceğimi ve Fransa efkâr-ı umûmiyesinin lehimizde mevcûd olan büyük inkişâf[ın]a bir cemîle olmak üzere mes'elenin halline ve esîrlerin i'âdesine muvâfakat edeceğimi ilave eyledim. Buna karşı Amiral samîmâne beyân-ı teşekkürât ve mevâ'îdi dâiresinde sarf-ı mesâ'î ve mezîd edeceğini tekrar îzâh-ı te'mîne mübâderet etdi. Bunun üzerine esîrlerin husûsî bir vapurla ta'yîn ve tebliğ edilecek vakitte Zonguldak'a celb edilmesini beyân ve i'âdeleri esbâbına tevessül edildiğini arz eylerim.

2-3/2/[13]37

Mutasarrıf
Nusret

Belge 42

İstanbul'dan Fransa Denizcilik Bakanlığına, esirlerin 3 Şubat 1921 tarihinde iade edileceklerinin bildirildiği aynı tarihli şifre telgraf.

MINISTERE DE LA
MARINE

Constantinople, le 3 Février 1921

C.E.C. à MARINE PARIS

Suite à mon télégramme no: 591.

Je compte qu'incident sera réglé aujourd'hui trois février et que prisonniers seront remis au "Waldeck Rousseau" qui reviendra aussitôt Constantinople-Stop-

Par esprit conciliation j'accepte que sort "Alemdar" actuellement échoué Héraclée soit réglé par Conférence des Hauts-Commissaires (1 gr.fx). /.

Président du Conseil

Ministre des Affaires Etrangères

Belge 43

Fransa'nın İstanbul Yüksek Komiserliğinin Fransız Dışişleri Bakanlığına, Alemdar Vapuru Olayı'nın çözüldüğünü ve esirlerin koşullu olarak iade edileceklerini bildirdiği 3.2.1921 tarihli şifre telgraf.

CONSTANTINOPLE, le 3 Février 1921, 20 h. 15

Reçu le 4 à 3 h. 15

L'incident de l'ALEMDAR est réglé, j'ignore encore dans quelles conditions exactes. Je sais seulement que les 4 Français prisonniers doivent nous être rendus conditionnellement. Je vous donnerai des précisions dès que je les aurai reçus. ./.

DEFrance

Belge 44

Istanbul'dan Fransa Genelkurmay Başkanlığına, Alemdar Vapuru Olayı'na ilişkin gönderilen 3.2.1921 tarihli şifre telgraf.

Attribution

E. M. A. (dont un pour Général GOURAUD)

Information

P. de la République,

P. du Conseil

Affaires Etrangères

Marine

Maréchal Foch

Ct. Ducasse

Off de Service (Cabinet) ETAT MAJEUR DE L'ARMEE

Dossier du Ministre le 3 Février 1921

TELEGRAMME CHIFFRE

Constantinople, I-A-16 H

C.O.C. à GUERRE

N° 199 A-201

No 285/2P//. Comme suite à 268/2P et 282/2.P. du 31 Janvier.

1°- A la suite de réception rapports détaillés, je vous expose ci-après incident ALEMDAR: 26 Janvier, mécanicien Principal TILLY, (1 gr faux) charbon à Zonguldack, recevait de Marine Constantinople ordre rechercher remorqueur ALEMDAR volé à Constantinople et parti Mer Noire?. Sans prévenir Lieutenant-Colonel Commandant d'Armes, mécanicien TILLY partit avec chasseur 80, stationné Zonguldack, rencontra ALEMDAR en haute Mer et ramena 27 matin Zonguldack remorqueur sur lequel il partit peu après pour Constantinople avec garde composée seulement

de son ordonnance et de trois tirailleurs.

Lieutenant Colonel Commandant d'armes estimant grave imprudence partir avec garde aussi faible vis-à-vis équipage hostile vingtaine hommes prescrivit chasseur 80 rejoindre Alemdar et escorter jusqu'à hauteur Héraclée afin de vérifier si prenait route Constantinople. Chasseur 80 rejoignait Alemdar près de entrée port Héraclée et lui donna l'ordre stopper Alemdar. Continuant route vert port chasseur envoya coup (I gr. faux) mais canons et mitrailleuses s'étant aussitôt enrayés ouvrit feu mousqueterie auquel répondit Alemdar au moyen armes enlevées à tirailleurs et voilier ancré dans port.

Chasseur 80 eut rapidement trois blessés graves et dut rentrer Zonguldack.

2° Pourparlers, sommation et représailles sont exposés dans mes 268 et 282/2P.

Fin.

Belge 45

Mutasarrıf Nusret Bey'in Hariciye Vekâletine, esirlerin 4 Şubat akşamı Zonguldak'a geldiklerini, Alemdar Vapuru'nun İstanbul'a iadesini talep eden Fransız subaylarıyla yaptığı müzakereyi ve bir torpido dışında Fransız savaş gemilerinin İstanbul'a döndüğünü bildirdiği 5.2.1921 tarihli şifre telgraf.

Aded 3795/278

Zonguldak
5/2/[13]37

Hâriciye Vekâletine

2-3/2/[13]37 ve 3733/251 telgrafa zeyldir:

Esîrler dün akşam yedi buçukda Zonguldak'a muvâsalat etmişlerdir. Dün gece dokuz buçukda Amiral Dumesnil'in Erkân-ı Harbiye Re'îsi Vilyım ile bir Fransız yüzbaşısı bendehâneye gelerek Alemdar Vapuru'nun mukadderât-ı âtiyesinin ta'yini emrinde İstanbul İtilâf Komiserlerince verilecek kararın lehimize i'tâsı ve aksi takdirde herhangi bir kararın icrâsına hükûmetimizce mümâna'at olunacağı hakkında Amiral [Du]mesnil'in vukû' bulan iş'ârına cevâben Amiral de Bon'dan gelen cevâbda mezkûr vapurun merâkib-i mesrûkadan olduğu ve binâen aleyh istirdâd ve mahalline i'âdesi mütâreke ahkâmı mücibince komiserlerden mürekkeb komisyonun vazîfe ve salâhiyeti îcâbından bulunduğu bildirilmekte olduğundan Amiral [Du]mesnil ba'dehu bizim nokta-i nazarımızı müdâfa'a etmek üzere evvel emirde mezkûr komisyonun bu bâbda vereceği kararı esâsı itibarıyla kabûl edeceğimizi beyân etmekliğimiz ve ba'dehu evvelce bildirilen esbâb-ı mücibeden dolayı bu kararı icrâ edemeyeceğimizi söylemekliğimiz lâzım geleceğini Amiral nâmına talep ve teklîf eylemişlerdir. Âcizleri de bu mes'elenin evvelce dûr u dirâz müzâkere ve münâkaşa edilerek hal ve Amiral tarafından da söz verilmiş olduğunu ve bizim nokta-i nazarımız mezkûr

vapurun Amiral de Bon'un dediği gibi merâkib-i mesrûkadan olmayıb hükûmetimizin mâl-ı meşrû'u bulunduğu ve akdemce de söylediğim vechle ana vatana iltihâk eden ve aynı zamanda mâl-ı meşrû'muz olan mezkûr vapurun İstanbul'a i'âdesine kat'iyen muvâfakat ve müsâ'ade edilemeyeceği merkezinde idüğünü ve Amiral [Du]mesnil esnâ-yı müzâkerede bu vapur hakkında söz vermeye salâhiyetdâr olmadığından ve bu bâbda karar i'tâsı komiserler meclisinin cümle-i salâhiyetinden bulunduğundan maddeten bahsetmesi üzerine tarafımdan komiserler meclisi vapurun i'âdesi hakkında bir karar verseler bile bu kararın icrâsına bütün kuvvetimizle mûmâna'at edileceği söylenilmiş olmasına nazaran beyânât-ı sâbıkamdan başka hilâf-ı salâhiyet ve me'zûniyet hiçbir ifâde ve ta'ahhüdde bulunamayacağımı ve beyânât-ı sâbıkamda ise komiserler[in karar] ittihâz etmesini kabûl edeceğimize dair bir nokta ve hatta nükte bile mevcûd bulunmadığından ifâdât-ı sâbıkamı tekrar etmekde bulunduğumu söyledim. Kâimmakâm-ı mûmâ ileyh, böyle bir kararı esâs itibârıyla kabûl ederiz fakat icrâ edemeyiz demekde bir be'is olmadığını iknâ'a çalışmış ise de halledilmiş bir mes'elenin yeniden mevzû'-ı münâkaşa olması muvâfık olamayacağını ve beyânât-ı sâbıkamdan başka bir söz söylemeye salâhiyetdâr olmadığını sûret-i kat'iyede dermeyân etmecliğim üzerine keyfiyeti Amirale iblâğ etmek üzere müfâratat ve bunu müte'âkib bir torpidodan ma'adâ limanda bulunan Fransız sefâ'in-i harbiyesi İstanbul'a avdet eylemişlerdir. Mürâca'ât ve ifâdât-ı ahîre Fransızların mezkûr vapuru İstanbul'a i'âde etmek emelini ta'kîb etdiklerini göstermekde olduğundan icrâ-yı icâbı ma'rûzdur. İşbu telgrafnâme Dâhiliye ve Hâriciye Vekâlet-i Celîlelerine ve Kastamonu Havâlisi Kumandanlığına yazılmışdır.

Mutasarrıf
Nusret

[Derkenar] *Gemiyi veremeyeceğimizi, Fransızlar isterlerse esîr-i harb addetmediğimiz Fransız bahriye zâbit ve neferlerini vermesini Dâhiliye Vekâleti Mutasarrıflığa yazmışdır. Fî 8 minhû*

Belge 46

Mutasarrıf Nusret Bey'in Hâriciye Vekâletine, Sakalave kumandanıyla yaptığı görüşmede, bacasından duman çıktığı söylenen Alemdar Vapuru'nun yerinde kalacağını teyit ettiğini bildirdiği 7.2.1921 tarihli şifre telgraf.

Zonguldak
568/80

7-2-[13]37

Hâriciye Vekâletine

Bugün limanımıza gelen Sakalave nâm Fransız torpidosu kumandanı Kolağası Mösyö Dohani makâm-ı âcizîye gelerek Dunkerk [Dunkerque] nâm Fransız ganbotunun bugün Ereğli önünden geçerken Alemdar Vapuru'nun bacasından duman çıktığını gördüğünü Amirale telsizle iş'âr eylediğini ve Amiral de vapurun bir tarafa kaçırılmayacağı hakkında taraf-ı âcizîden söz verildiği cihetle buna ihtimâl vermemekde ise de keyfiyetin taraf-ı âcizîden istifsârına kendisini me'mûr etdiğini ve binâen aleyh evvela ziyâret ve ba'dehu bu işi sormak için geldiğini beyân eylemiş, vapurun bir tarafa gönderilmeyeceği hakkında söz verildiği cihetle bunda sâbit-i tabî'î bulunduğu cevâbında bulunulmuş olduğu ma'rûzdur.

Mutasarrıf Nusret

Belge 47

Fransa'nın İstanbul Yüksek Komiserliğinin Fransız Dışişleri Bakanlığına, esirlerin serbest bırakıldığını, Amiral Dumesnil ile Zonguldak Mutasarrıfı Nusret Bey'in Alemdar Vapuru'nun kaderinin İstanbul'daki Yüksek Komiserlerce incelenmesi hususunda uzlaştıklarını bildirdiği 9.2.1921 tarihli şifre telgraf.

AFFAIRES ETRANGERES
TELEGRAMME A L'ARRIVEE
DECHIFFREMENT

No 260 CONSTANTINOPLE, le 9 février 1921 à 14 h.15
Reçu le 10 à 12 h.40.

(Suite à mon télégramme) No 218.

Les prisonniers ont été libérés (et) ramenés à Constantinople sur le "Waldeck-Rousseau". Il a (en outre) été convenu entre l'amiral Dumesnil et le mutassarif de Zonguldack que le sort du remorqueur "Alemdar", demeuré à Héraclée, serait examiné par les Hauts-Commissaires à Constantinople. Question doit être portée prochaine réunion. /.

DEFRANCE.

Belge 48

Fransa Doğu Akdeniz Filosu Komutanı Koramiral de Bon'un Fransız Denizcilik Bakanına, Alemdar Vapuru Olayı'na ilişkin bakış açısını aktardığı, konunun Zonguldak Mutasarrıfı ile Kastamonu Askeri Komutanının öne sürdükleri koşulların kabul edilmeden çözüldüğünü, Fransız çıkarları için daha az avantajlı koşullarda olsa dahi millicilerle görüşmelere geçilerek uygulanabilir bir anlaşmaya ulaşılması gerektiğini, Sevr Antlaşması'nda değişiklikler yapılması mümkün görülüyorsa bile bazı koşullarının değiştirilmesinin Yunanlar hariç tüm ilgili çevrelerce gerekli görüldüğünü ve İzmir'deki Yunan işgalinin bitirilmesi gerektiğini bildirdiği 12.2.1921 tarihli şifre telgraf.

ESCADRE DE LA MEDITERRANEE ORIENTALE

Lorraine, le 12 Février 1921

Commandant en Chef
N° 140 EMOR.3
SECRET

LE VICE-AMIRAL DE BON

Commandant en Chef l'Escadre de la Méditerranée
Orientale,
à Monsieur le Ministre de la Marine.

J'ai l'honneur de vous accuser réception de votre lettre très secrète N. 20 confirmant votre télégramme 825 du 1er Février.

Depuis que cette lettre a été écrite vous avez reçu mes télégrammes et peut-être les premiers rapports au sujet de l'incident de l'«ALEMDAR».

Vous avez ainsi appris non seulement que cet incident a été terminé assez rapidement, mais vous avez pu connaître les circonstances dans lesquelles il s'est produit.

Tout était réglé lorsque j'ai reçu successivement vos télégrammes 828-829 et 825. Les indications qu'ils m'apportaient sur les intentions de Gouvernement ne m'ont pas servi, mais j'ai été heureux de constater que sans connaître les instructions qu'elles me fournissaient trop tardivement, je m'y étais, somme toute, conformé de point en point par avance.

La teneur du télégramme 828-829 m'avait bien un peu surpris: je n'ai pu prendre à mon compte imputations de manque de précaution, de prévoyance et de prudence qu'elle contient parce que ces imputations ne pouvaient vraiment pas s'appliquer aux conditions dans lesquelles l'incident en question s'est produit, conditions qui, du reste, n'ont été connues que plus tard par le Gouvernement.

Mais je m'explique le mouvement d'humeur qui se dégage de ce télégramme parce que j'ai moi-même éprouvé un très vif mécontentement lorsque j'ai connu les complications inattendues qui résultaient de l'initiative malheureuse et de l'extrême légèreté de l'Officier mécanicien qui a été la cause initiale du regrettable incident de l' "ALEMDAR".

Dès que j'ai été informé, j'ai agi aussi énergiquement que possible pour impressionner les autorités et les populations locales qui nous sont franchement hostiles. Dans le même temps j'agissais directement auprès des autorités d'Angora, en utilisant la voie télégraphique Constantinople-Angora qui venait d'être rétablie et je mettais en [pauvre preuve] les influences dont je puis disposer auprès du Gouvernement nationaliste pour arrêter et limiter l'incident au plus tôt.

Les lenteurs des communications ont empêché une solution plus rapide, mais celle-ci s'est produite, comme nous le désirions, sans que nous acceptions aucune des conditions que le Mutessarif de Zonguldack et le Commandant militaire de Kastamuni prétendaient nous

imposer. J'espère, de plus, arriver à faire déplacer le Mutessarif de Zonguldack.

Tout ce que vous voulez bien me dire de l'importance qui s'attache à ne pas soulever d'incident inopportun avec les Khémalistes en ce moment m'a d'autant moins échappé, que ma correspondance, depuis plus d'un an, a toujours insisté pour que nous en venions au plus tôt à causer avec les Nationalistes avec lesquels il nous était très facile de nous entendre et d'arriver à un accord qui est encore réalisable quoique à des conditions moins aisées et moins avantageuses pour nos intérêts.

Vous pouvez donc être assuré que ma plus grande attention s'attache à suivre une conduite de prudence. Je vous ai signalé combien elle est malaisée du fait que nos indéisions prolongées ont abouti à une situation absolument paradoxale qui n'est plus conforme actuellement aux conditions de l'Armistice, et d'où peut jaillir un incident désagréable à tout moment.

La perspective de la Conférence de Londres a fait naître dans l'esprit des Turcs un espoir ardent de voir la France trouver le moyen d'obtenir pour la Turquie des conditions d'application du Traité de Sèvres qui le leur rendent acceptable. S'il est jugé impossible de parler de la modification du traité, il apparaît à tous plus indispensable que jamais de réaliser en pratique un changement de ses conditions que non seulement les Turcs, mais tous ici, diplomates, militaires, marins, de toutes nationalités, sauf les Grecs ont toujours déclaré inexécutables.

Rendre aux Turcs l'Hinterland de Smyrne, placer le port et la ville sous le contrôle des Alliés en laissant cependant place à l'autorité des Grecs pendant un temps convenable et prolonger pour que leur évacuation se fasse lentement, sans que leur amour propre soit froissé par un départ trop brusque; telles sont les conditions essentielles d'un accord avec les Khémalistes. On pourra les compléter par une modification avantageuse aux turcs, mais peu importante des limites de

la région de Constantinople et si la Conférence de Londres croit pouvoir faire ces concessions un accord me paraît assuré.

Je continue plus que jamais de penser que baser leur politique sur la puissance hellénique est pour les Alliés l'assurance certaine de n'aboutir qu'à des complications pleines de danger./

Signé: de BON.

Belge 49

İcra Vekilleri Heyeti Reisi Müdafaa-i Milliye Vekili Fevzi Paşa'nın Hariciye Vekâletine, Zonguldak'taki işgalin sona ermesiyle birlikte Mutasarrıfın değiştirilmesinin hükûmetçe kabul edildiğine ve Alemdar Vapuru'nun kullanılmamasına dair vaade bağlı kalınmamasının talep edilmesine ilişkin Bakanlar Kurulu Kararnamesinin suretini gönderdiği 1.5.1921 tarihli yazı.

825 karar
6/477 kayd

Ankara
1/5/[1]337

Hâriciye Vekâletine

Zonguldak Mutasarrıfının tahvîli ve jandarma kuvvetinin takviyesi esâslarının kabûlüne ve Alemdar Vapuru'nun kullanılmaması hakkındaki va'addeden vâreste bırakılmasının talep edilmesine dair İcrâ Vekîlleri Hey'etinin 1/5/[13]37 tarihindeki ictimâ'ında kabûl edilen ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Riyâset-i Celîlesinin tasvîbine iktirân eden karâr-nâme sûret-i musaddakası rabten irsâl kılınmıştır. İfâ-yı muktezâsını rica ederim.

İcrâ Vekîlleri Hey'eti Re'îsi
Müdâfa'a-i Milliye Vekîli
Fevzi

Ankara

Aded 825

[1]337

“Karârname Sûreti”

Zonguldak Mutasarrıfının tahvîli ve jandarma kuvvetinin takviyesi esâsları hükûmetce kabûl edilmiştir. Fransızlar tahliyeye başladıkları takdîrde bu kararlar tatbik edilecektir. Alemdar Vapuru’nun hükûmetce kullanılmaması hakkında verdiğimiz va’adden vâreste bırakılmaklığımız ayrıca talep edilecektir.

1/5/[13]37

Hâriciye Vekîli
Bekir SamiDâhiliye Vekîli
Mehmed AtaAdliye Vekâleti Vekîli
MehmedŞer‘iye Vekîli
Fehmiİcrâ Vekîlleri Hey’et-i Re’îsi ve
Müdâfa‘a-i Milliye Vekîli
FevziErkân-ı Harbiye-i
Umûmiye Vekâleti
Vekîli FevziSıhhiye ve Mu‘âvenet-i
İctimâ‘iye Vekîli
Doktor Refikİktisâd Vekîli
Mahmud CelalNâfi‘a Vekîli
Ömer LütfiMa‘ârif Vekîli
Hamdullah SubhiMâliye Vekîli
FeridBüyük Millet Meclisi Re’îsi
Mustafa Kemal

Belge 50

Hariciye Vekili Bekir Sami Bey'in, TBMM İstanbul Temsilcisi Hamid Bey'den Alemdar Vapuru'nun kullanılması hususunda General Pellé'yle görüşmesini istediği 7.5.1921 tarihli şifre telgraf.

Zonguldak İstihbârât Müdüriyeti vâsıtasıyla
Hamid Beyefendi'ye

Şifre

142

Alemdar Vapuru ma'lûm olan hâdiseden beri Fransızlara verilen söz üzerine şimdiye kadar hâl-i atâletde kalıyor. Vapurdan istifâde etmekliğimiz [için] lütfen Ceneral Pelle ile görüşerek Alemdar Vapuru'ndan sevâhilimizde istifâde lüzûmunu tasrîh buyurmanızı rica ederim efendim. Fî 7 Mayıs sene [1]337

Hâriciye Vekîli
Bekir Sami

Belge 51

Mutasarrıf Nusret Bey'in, Hariciye Vekâletine Zonguldak'a gelen Tonkinois torpidosu komutanına Alemdar Vapuru'nun iade edilmeyeceğini söylediğini bildirdiği 13.5.1921 tarihli şifre telgraf.

Zonguldak
Aded 600

Hâriciye Vekâletine

Evvelki gün İstanbul'dan limanımıza gelen Tonkiza [Tonkinois] nâmındaki Fransız torpidosu kumandanı bugün makâm-ı âcizîyi ziyâretle Ereğli Limanı'ndaki Alemdar Vapuru'nun İstanbul'a i'ade edilmemekde olması esbâbını tahkîke Amiral Dumesnil tarafından me'mûr edildiğini ve hükûmeteyn arasındaki münâsebât-ı dostânenin te'sis etmekde olduğu şu sırada bu gibi ehemmiyetsiz mesâ'ilin suhûletle halledileceğinden ümîdvâr olduğunu beyân ve mezkûr vapurun İstanbul'a i'ade edilib edilmeyeceğini su'âl eylemesi üzerine bu mes'elenin akdemce Amiral ile dûr ü dırâz müzâkere edilerek bir sûret-i tesviyeye iktirân eylediği cihetle tekrar mevzû'bahis olamayacağı ve ma'a-mâ-fih vapur[ı] İstanbul'a i'âdesine hükûmetimizce müsâ'ade edilemeyeceği cevâbı verilmiş ve mûmâ-ileyhin keyfiyeti o yolda Amirale bildireceğini ve Fransa mümessili tarafından bu bâbda Ankara Hükûmetine mürâca'atda bulunulacağını söylemiştir. Mûmâ ileyh aynı zamanda İstanbul'dan gelirken Ereğli'ye uğrayarak su vesâir levâzım almak üzere iskeleye de ceneral[i] gönderdiği hâlde mahallî liman re'îsi sularını iskeleden alabilecekleri beyânıyla mürettebâtın karaya çıkmalarına müsâ'ade etmediğini ve hâlbuki İnebolu ve Trabzon'da kendilerinin dışarıya çıkmalarına müsâ'ade edilmekde olduğunu bilbeyân Ereğli'ye çıkarılmamaları hakkında bir emir mevcûd olup olmadığını su'âl ve ikinci

defa Ereğli'ye mürâca'atlarında teshîlât irâ'esini rica eylemiş ve teshîlât irâ'esi tabî'î bulunduğu cevâbı verilmiş olduğundan ba'demâ Ereğli'ye gelib kumanya tedârik etmek ve kasabada gezmek üzere karaya çıkmak isteyen Fransızlar hakkında olunacak mu'âmelenin emr ü iş'ârı ma'rûzdur.

Fî 13/5/[13]37

Mutasarrıf Nusret

Belge 52

TBMM İstanbul Temsilcisi Hamid Bey'den Alemdar Vapuru'nun iade edilmeyeceğini bildirmesi istenen tarihsiz telgraf.

İstanbul'da Hamid Beyefendi'ye

Alemdar Vapuru'nu i'âde edemeyeceğimizin sûret-i münâsebede Ceneral Pelle'ye bildirilmesini rica ederim efendim.

Belge 53

TBMM Hükûmeti İstanbul Temsilcisi Hamid Bey'in, General Pellé'yle yaptığı görüşmeye ilişkin Hariciye Vekâletine gönderdiği 19.5.1921 tarihli telgraf.

Aded 4577

Ankara
19-5-[1]337

“Sûret”

İstanbul
18/5/[13]37

Hâriciye Vekâlet-i Celîlesine: Alemdar Vapuru için Ceneral Pelle ile görüşdüm. Üç güne kadar cevâb verecektir. Fransız İ'tilâfnâmesi için îzâhât taleb ediyor. Lütfen bendenize bu bâbda ma'lûmât veriniz. Îcâb-ı hâle göre idâre-i lisân olunur fermân. İmza: “Hamid”

* * *

Hâriciye Vekâlet-i Celîlesine

İstanbul grubumuz vâsıtasıyla vekâlet-i celîlelerine âid olarak vürûd eden şifreli telgrafnâme sûreti ber-vech-i bâlâ aynen arz olunur.

Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye Re'îsi Vekîli
Birinci Ferîk
Fevzi

Belge 54

Alemdar Vapuru Olayı hakkında Fransız Hükûmetinin müzakerecisi Franklin Bouillon'a verilmek üzere hazırlanan ve Zonguldak Mutasarrıfı ile Amiral Dumesnil arasında varılmış olan zımni mutabakata uyulmakla beraber, Fransız Hükûmetinden Alemdar Vapuru'nun yaklaşan fırtınalardan zarar görmemesi için güvenli bir yere çekilmesini gerekli kılan nedenleri takdir etmesinin beklendiği ifade edilen muhtıranın Müdafaa-i Milliye Vekâletine gönderildiği 27.9.1921 tarihli yazı.

Müdâfa'a-i Milliye Vekâlet-i Celîlesine

Şifâhen su'âl buyurulan Alemdar Vapuru hâdisesi hakkındaki ma'lûmâtın hulâsası bir muhtıra şeklinde Mösyö Franklin Buyon'a verilmek üzere ihzâr ve bir sûreti leffen takdîm kılınmıştır. İşbu muhtıra hükûmetin Alemdar Vapuru'nu bulunduğu mahalden serî'an kaldırmaya ve bunun için Fransız Hükûmetinin cevâbını beklememeye karar verdiği farz olunarak yazılmıştır. Bu bâbda Hey'et-i Vekîleden bir karar istihsâli menû-ı re'y-i âlîleridir efendim.

Fi 27 Eylûl sene [1]337 yazıldı.

* * *

En Janvier dernier le petit vapeur (Alemdar) propriété de la Compagnie du Seïri-Séfâin dépendant du ministère de la marine turc avait été amené par son équipage sur la côte anatolienne afin d'être mis à la disposition du Gouvernement de la Grande Assemblée Nationale de Turquie.

Les autorités maritimes françaises ayant essayé de saisir le vapeur pour le ramener à Constantinople, un combat qui avait fait des victimes des deux côtés, en était résulté et le bateau était resté à Eregli.

Le 2 Février dans une entrevue entre Nousret Bey, Gouverneur de Zongouldak et Monsieur l'Amiral Dumesnil au sujet de cet incident il avait été convenu de part et d'autre que le Gouverneur turc et l'Amiral français tâcheraient d'amener leurs Gouvernements respectifs à laisser pour le moment le vapeur en question dans sa position actuelle et cet accord tacitement accepté par les deux partis a été respecté jusqu'à ce jour.

Le Gouvernement de la Grande Assemblée Nationale de Turquie étant de par la volonté nationale le seul Gouvernement légal de la Turquie peut évidemment disposer de plein droit de tous les biens appartenant au peuple turc.

C'est cette considération qui l'avait amené à refuser de permettre qu'on ramenât à Constantinople l'Alemdar et seul le désir de ne pas donner lieu à la veille de la conférence de Londres à des complications nouvelles l'avait décidé à accepter le modus vivendi indiqué plus haut.

Or les tempêtes d'automne qui viennent de commencer risquent de détruire le vapeur en question qui, quoique d'un très faible tonnage peut en cette saison surtout être d'une très grande utilité comme bateau de sauvetage, (service pour lequel il a d'ailleurs été construit), sur les côtes anatoliennes où les ports sont rares et les tempêtes fréquentes.

C'est pourquoi la section de la marine du Département de la Défense Nationale a cru devoir donner l'ordre de mettre l'Alemdar en sécurité avant qu'il ne soit détruit par la mer.

Le Gouvernement de la Grande Assemblée Nationale de Turquie espère que le Gouvernement français appréciera le bien-fondé des raisons qui l'on[t] obligé à prendre cette décision.

Belge 55

İcra Vekilleri Heyet-i Reisi ve Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Vekili Fevzi Paşa'nın Hariciye Vekâletine, Alemdar Vapuru Olayı'nın sona erdiğine ve vapurun serbestçe kullanılmasına ilişkin kararname suretini gönderdiği 20.10.1921 tarihli yazı.

1127 Karar
6/1131 Kayd

Ankara
20/10/[13]37

Hâriciye Vekâletine

1- Alemdar Vapuru hakkında İcrâ Vekîlleri Hey'etinin 20/10/[13]37 tarihli ictimâ'ında kabûl edilen ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Riyâset-i Celîlesinin tasvîbine iktirân eden karârname sûret-i musaddakası rabten irsâl kılınmıştır. Ol-vechle îfâ-yı muktezâsını rica ederim.

2- Müdâfa'a-i Milliye, Hâriciye Vekâletlerine yazılmıştır.

İcrâ Vekîlleri Hey'et-i Re'îsi ve
Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye Vekili
Fevzi

Numero
1127

Karâr-nâme Sûreti

Alemdar Vapuru'nun tahrîki esbâbının istikmâli için melfûf muhtıranın Mösyö Franklin'e tevdî'i hakkında Müdâfa'a-i Milliye Vekâletinin 8/10/[13]37 tarih ve Bahriye Dâiresi 2758/3622 numarolu tezkeresi mütâla'a olundu. Ahîren Fransızlarla akd-i i'tilâf edilmiş olmakla Alemdar Vapuru mes'alesi hitâma ermiştir. Vapurun serbestce kullanılması husûsunda Müdâfa'a-i Milliye Vekâletine ve işbu kararın Hamid Bey vâsıtasıyla Ceneral Pelle'ye bildirilmesi için de Hâriciye Vekâletine tebliğ-i keyfiyet olunması İcrâ Vekîlleri Hey'etinin 20/10/[13]37 tarihli ictimâ'ında karârgâr olmuştur.

Fî 20 Teşrîn-i Evvel sene [1]337

Hâriciye Vekîli
Yusuf Kemal

Dâhiliye Vekîli
Ali Fethi

Adliye Vekîli
Refik Şevket

Müdâfa'a-i Milliye Vekîli
Refet

Şer'îye Vekîli
Fehmi

İcrâ Vekîlleri Hey'et-i
Re'îsi ve Erkân-ı
Harbiye-i Umûmiye
Vekîli Fevzi

Sıhhiye ve Mu'âvenet-i İctimâ'îye Vekîli
Doktor Refik

İktisâd Vekîli
Mahmud Celal

Nâfi'a Vekîli
Ömer Lütfi

Ma'ârif Vekîli
Hamdullah Subhi

Mâliye Vekîli
Hasan Hüsnü

Büyük Millet Meclisi Re'îsi
Mustafa Kemal

Belge 56

TBMM Hükûmetinin İstanbul Temsilcisi Hamid Bey'e, Alemdar Vapuru'nun serbestçe kullanılmak üzere bulunduğu yerden kaldırıldığı bildirilen 26.10.1921 tarihli şifre telgraf.

Şifre Kalemi
112

26/10/[13]37

Hamid Bey'e

Ahîren Fransızlarla akdolunan i'tilâfî müte'âkib Alemdar Vapuru serbestce kullanılmak üzere bulunduğu mahalden kaldırılmışdır. Berây-ı ma'lûmât arz olunur.

Kapak Resimleri

Alemdar Vapuru (ön kapak):

<https://images.app.goo.gl/SveXFZ4ztQDpG6Cy5>

Karadeniz Ereğlisi:

<https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Ftr.Pinterest.com%2Fpin%2F617978380098287275%2F&psig=AOvVaw0HrRDbISdq93Y-IonhKJD6&ust=1638950322544000&source=images&cd=vfe&ved=0CA0Q3YkBahcKEwjQz6fwm9H0AhUAAAAAHQAAAAAQDw>

Alemdar Vapuru (iç kapak):

<https://images.app.goo.gl/2P8MgmQPcudJt6XE8>

Waldeck Rousseau zırhlısı (arka kapak):

https://www.maritimequest.com/warship_directory/france/cruisers/pages/waldeck-rousseau.htm

T.C.
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI
Diplomatik Arşiv Dairesi Başkanlığı
2023

